

LEGITIIMISTI LÄSNÄ

Yhdysvallat Kyproksella: retoriset keinot ja läsnäolon oikeutus 2000-luvulla

Kosti Olavi Keistinen

Pro gradu -tutkielma

Valtio-oppi

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Joulukuu 2014

TIIVISTELMÄ

Legitiimisti läsnä

Yhdysvallat Kyproksella: retoriset keinot ja läsnäolon oikeutus 2000-luvulla

Kosti Olavi Keistinen

Valtio-oppi

Pro gradu -tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Pekka Korhonen

Joulukuu 2014

112 sivua

Tutkielmani käsittelee Yhdysvaltojen ulkopoliittista suhdetta Kyprokseen 2000-luvulla legitimitietin luomisen ja läsnäolon hyväksyttävyyden näkökulmasta. Kysyn, millaisilla keinoilla Yhdysvallat oikeuttaa toimintaansa Kyproksella, jolle tunnusomaista on kahden yhteisön välinen konflikti. Selvitän vastauksia käyttämällä aineistonani Yhdysvaltain ulkopoliittisten johtajien lausuntoja sekä Yhdysvaltojen Kyproksen-suurlähetystön diplomaattisähkeitä. Nämä sähkeet ovat tulleet julkiseksi Wikileaks-järjestön toiminnan tuloksena, minkä vuoksi olen kiinnittänyt erityistä huomiota tutkimusetiikkaan. Jäsennän aineistoani laadullisen sisällönanalyysin ja retoriikan analyysin tarjoamin metodisten menetelmien avulla.

Lähden tutkimuksessani liikkeelle eri tavoista ymmärtää legitimitiettiä käsitteenä. Hahmotan Yhdysvaltojen ulkopoliittista linjaa lukemalla maan kansallisia turvallisuusstrategioita ja etsin yhtymäkohtia Kyproksen tilanteeseen. Jatkan tutkimalla, millä teemoilla Yhdysvallat perustelee läsnäoloaan Kyprosten poliittisten johtajien kanssa viestiessään. Lopuksi selvitän Yhdysvaltojen hallituksen roolia pehmeän vallan tuottajana ja millaisia pehmeän vallan ja julkisen diplomatian keinoja Yhdysvallat käyttää erityisesti Kyproksen kansalaisiin.

Tuloksina esitän, että Yhdysvallat legitimoii läsnäoloaan Kyproksella usealla tasolla. Yhdysvaltalaisen suuntaan läsnäoloa on perusteltu presidentti George W. Bushin kaudella konfliktin laajenemisen estämisellä ja kyproslaisien ihmisoikeuksien toteutumisen kanssa. Barack Obaman aikana maiden suhde on tiivistynyt ja Yhdysvallat on nostanut retoriikassaan Kyproksen strategiseksi kumppanikseen, jonka kanssa taistellaan terrorismia ja joukkotuhoaseita vastaan sekä vakautetaan itäisen Välimeren aluetta.

Bilateraalisissa suhteissa Yhdysvallat on pyrkinyt pysyttelemään puolueettomana toimijana saaren yhteisöjen välillä. Toiminnassaan se pyrkii tukemaan YK-johtoisia neuvotteluja ja ohjaamaan kahdenvälisissä keskusteluissa yhteisöjä YK:n neuvottelupöydän ääreen. Lisäksi Yhdysvallat tarjoaa Kyprokselle kansalliseen turvallisuuteen liittyvää tukea. Kyproksen kansalaisiin Yhdysvallat vetoaa yhteisöjä lähentävien projektien kautta ja pyrkimällä vähentämään yhteisöjen välillä olevaa taloudellista eriarvoisuutta. Itäisen Välimeren alueelta löytyneet luonnonvarat ansaitsevat lisätutkimusta osakseen, sillä ne voivat muuttaa alueen geopoliittista tilannetta sekä Kyproksen yhteisöjen välejä.

Avainsanat: Yhdysvallat, Kypros, ulkopoliitiikka, legitimitietti, Wikileaks, pehmeä valta

Sisällys

1. Huomion keskipisteessä Kypros ja Yhdysvallat	2
2. Lähtökohdat tieteelliselle tarkastelulle.....	7
2.1 Tutkimuskysymys.....	7
2.2 Aineisto ja metodi.....	10
2.3 Wikileaks-aineiston erityispiirteitä ja kysymys eettisyydestä.....	16
3. Arvoja ja ideologiaa: Kypros osana ulkopoliittista kokonaisuutta	25
3.1 Legitimiteetti käsitteenä	25
3.2 Yhdysvaltoihin kohdistunut legitimiteettikeskustelu	29
3.3 Yhdysvaltojen ulkopoliittinen linja turvallisuusstrategioista tarkasteltuna.....	36
3.3.1 Bush: Yhdysvallat Kyproksen ystävänä ja tukijana	37
3.3.2 Obama: ystävydestä strategiseksi kumppanuudeksi.....	43
4. Valtiolta valtiolle: legitimointi valtiollisten suhteiden kontekstissa.....	52
4.1 Läsnaolon perusta: puolueettomuus yhteisöjen välillä.....	52
4.2 YK:n toimien tukeminen konfliktin ratkaisussa.....	61
4.3 Turvallisuuskysymyksiä	68
5. Kohti kansalaisia: pehmeä valta ja julkinen diplomatia	75
5.1 Hallinto pehmeän vallan tuottajana	76
5.2 Strategiana yhteisöjen lähentäminen	81
5.2.1 Yhteisöjen välisen vuorovaikutuksen kehittäminen.....	83
5.2.2 Eriarvoisuuden vähentäminen	90
6. Pohdintoja ja päätelmiä	95
Lähteet	101
Tutkimusaineisto	101
Kirjallisuus	105

1. Huomion keskipisteessä Kypros ja Yhdysvallat

Varsin mielenkiintoinen paikka se on ollakseen vain pieni saari Välimerellä. Tällaisesta huomiosta lähti liikkeelle kiinnostukseni Kyproksen saarta kohtaan 2000-luvun ensimmäisinä vuosina. Lomamatka kahtia jakautuneeseen valtioon oli yhteiskuntien toiminnasta kiinnostuneelle nuorelle kiehtova. Kysymyksiä heräsi monta. Saaren etelärannikon viihtyisillä kaduilla kyproslaista elämänmenoa katselemalla sai käsityksen, että kaikki on samoin kuin muissakin Euroopan maissa. Silti taustalla tuntui lymyilevän jännitteitä, joita ei kuitenkaan turistin näkökulmasta ehtinyt kovin tarkasti pohtimaan. Kypros jäi mieleen paikkana, jonka kuori oli kuin missä tahansa etelän lomakohteessa, mutta Afroditen saaren sydän tuntui kätkevän sisälleen jotain muutakin kuin pelkkää rakkautta. Täytyi lukea lisää, miksi jumalattaren ote oli päässyt lipsumaan.

Noin kymmenen vuoden kuluttua tästä ensikosketuksestani Kyprokseen saan kertoa tämän tutkielmani aiheesta siitä kiinnostuneille. Moni keskustelukumppaneistani tietää Kyproksesta ne kaksi tärkeintä asiaa: saari on jakautunut vuosikymmeniä sitten kahtia kreikkalaiseen ja turkkilaiseen osaan, ja että suomalaiset voivat lomailla nykyään myös ”turkkilaisella puolella”. Keskustelun vakavoituessa käy ilmi, että monen on vaikea käsittää, miten Euroopan unioniin kuuluva valtio voi olla edelleen tällaisessa konfliktitilanteessa. Kontrastin vahvuudesta saa käsityksen, kun ajattelee rantalomaa viettävää turistia EU:n jäsenmaassa, jossa on edelleen yli 850 YK:n rauhanturvaajaa ja saaren maaperässä jopa miinakenttiä.

Joudun vastaamaan uteliaille, ettei vuosienkaan perehtyminen aiheeseen anna konkreettisia vastauksia kysymyksiin, vaan on helpompaa tyytyä luettelemaan syitä kahtiajaolle. Keskustelukumppaneilta saa usein myös ymmärrystä kyproslaisten vaikeaan tilanteeseen. He saattavat esimerkiksi nähdä yhteyksiä Suomen sota-ajan evakuoitien ja kodeista luopumisen aiheuttamaan kansallishistorialliseen kipuun. Sympatia tuntuu olevan universaalialia, oli kotimaa sitten pohjolassa tai Välimerellä. Yhdistymisen mahdollisuutta toivotaan ja epäillään samanaikaisesti. Kypros on jälleen ajankohtainen, sillä sanomalehtien historiapolstoilla julkaistaan näköispainoksia vuoden 1974 otsikoista, jotka kertovat muun muassa presidentti Makarioksen maanpaosta Maltalle.

Vuoden 2014 otsikot puolestaan luonnehtivat saaren yhteisöjen päässeen jälleen neuvottelupöydän ääreen vuosien tauon jälkeen. Helmikuussa etelä- ja pohjoisosan yhteisessä ”uudeksi tiekartaksi” kutsutussa lausunnossa poliittiset johtajat sitoutuivat lopettamaan syyttelyt ja rakentamaan keskinäistä luottamusta (Morley 2014). Tuolloin Kyproksen aluevesiltä löytyneen kaasun katsottiin lisäävän halukkuutta sovintoon (The Economist 2014), mutta syksyllä kaasusta olikin jo tullut yhteisöjen suhteita kiristävä välikappale (Savel 2014).

Keskustelukumppanit saattavat vitsailla, että tämä tutkielmani varmasti ratkaisee ongelmat. Ei se niin mene, toppuuttelen, sillä ulkopuolelta tulleilla ehdotuksilla on ollut harvoin menestystä Kyproksen kysymyksessä. Sen lisäksi tutkiminen ja konkreettisten ehdotusten tarjoaminen ovat kaksi eri asiaa. Kerron saaneeni mahdollisuuden ottaa käsittelyyn pienen osan kokonaisuudesta. Muistutan heitä, että Kyproksen konfliktissa minua kiehtoo juuri sen monimutkaisuus. Erään diplomaatin lausuman anekdootin mukaan yhteisöjen välinen kiista on kuin elefantti olohuoneessa. Sekä elefanttia että konfliktia on mahdotonta olla huomaamatta, ja ne kummatkin vaikuttavat väistämättä kaikkeen ympärillä tapahtuvaan toimintaan. Kyproksen kaltaisessa tutkimuskohteessa onkin erityisen hankalaa rajata tiettyä osa-aluetta, koska kaikella tuntuu olevan vaikutusta kaikkeen. Poliitiikan tutkimukselle Kypros on temmellyskenttä, sillä kyproslaisilla on taito liittää kaikkiin teemoihin ja keskustelunaiheisiin poliittinen ulottuvuus. Saarella siis osataan politisointi ja politikointi. Haasteista huolimatta on yritettävä.

Kyproksen matkasta mieleen jäi myös saaren kansainvälisyys. Usein luullaan, että konflikti on puhtaasti kahden etnisen yhteisön välinen, mutta tosiasiasa kiistan syissä ja seurauksissa on nähtävissä lukuisten muidenkin ”pelureiden” kädenjälkiä. Niinpä konflikti ei olekaan vain yhteisöjen välinen, vaan kiistassa on kyse useampien toimijoiden ulkopoliittisista päämääristä ja käytännön formuloinneista. Kreikan ja Turkin lisäksi Britannian osuus Kyproksen historiassa on ollut merkittävä, mutta myös muilla suurvalloilla on ollut omat intressinsä saarta kohtaan. Yleisradion Elävään arkistoon (2006) tallennettu radio-ohjelma vuodelta 1963 esittelee Kyprosta. Ohjelman ensimmäisillä kerrotaankin se olennainen:

Kypros sijaitsee Välimeren itäisessä pohjukassa Lähi-idässä, ikään kuin Euroopan, Aasian ja Afrikan mannerten välisessä kainalossa.

Viime vuosisadan lopulla kirjoitti saksalainen historioitsija Hirschfeld muun muassa näin: ”Sen, joka haluaa olla herra idässä, on omistettava Kypros”.

Ei siis olekaan ihme, että naapurivaltioiden lisäksi Kyproksen asioista ovat olleet kiinnostuneita myös Yhdysvallat ja Venäjä, unohtamatta kansainvälisiä organisaatioita, kuten Euroopan unionia ja Pohjois-Atlantin puolustusliitto Natoa. Vaikuttaakin helposti siltä, että kaikilla merkittävillä toimijoilla on poliittisia ja taloudellisia siteitä saareen. Pinta-alaltaan Uudenmaan kokoinen saari onkin ehkä arvoltaan huomattavasti kokoaan isompi.

Tätä työtäni varten halusin yhdistää Kyproksen toiseen mielenkiinnon kohteeseeni, eli Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaan. Valtio, joka tuntuu olevan kaikkialla, on taatusti mukana myös Kyproksen kysymyksissä! Esimerkiksi *Foreign Relations of the United States* -kirjasarjan tutkiskelu näyttää, että Yhdysvallat on luonut diplomaattiset suhteet Kyprokseen heti saaren itsenäistymisestä lähtien ja 1980-luvulta lähtien sen mielenkiinnon sanotaan kasvaneen. Meltem Müftüler-Bac (1999, 567) liittää tuolloisen Yhdysvaltojen kasvaneen kiinnostuksen vuoden 1979 Iranin vallankumouksen jälkimaininkeihin ja samoihin aikoihin alkaneeseen Venäjän Afganistanin-sotaan.

Keskeistä olisikin ehkä kysyä, millä perusteilla Yhdysvallat on lunastanut paikkansa yhtenä poliittisena toimijana Kyproksella. Perusolettamukseni on, että tilanteeseen liittyy tietynlaista poikkeuksellisuutta. Kypros on länsimainen demokratia, Euroopan unionin jäsenmaa ja sillä on toimivat diplomaattiset suhteet kaikkialle maailmaan. Erikoiseksi maaksi sen tekee vuosikymmeniä jatkunut konflikti, jonka sovitteluun on käytetty kansainvälisiä voimia ja suurvaltojen tukea. Historiaa katsomalla selviää, että Yhdysvallat on ollut mukana Kyproksella koko valtion itsenäisyyden ajan, mutta miten se toimii siellä tänä päivänä? Näistä ajatuksista muotoutuikin tutkielmani ydinkysymys:

Millä keinoilla Yhdysvallat legitimoit läsnäolonsa Kyproksella 2000-luvun kansainvälisten suhteiden viitekehyksessä?

On usein sanottu, että Kyproksella ei tapahdu mitään. Konflikti tuntuu vain olevan stagnaation tilassa ja neuvottelut vaikuttavat kaatuvan yksi toisensa jälkeen jommankumman osapuolen vastustukseen. YK:n kaltaiset ylikansalliset toimijat ovat myös mukana, mutta niidenkään tuella saari ei ole vielä yhdistynyt. Miksi siis tällaisen tilanteen tarkasteluun pitäisi uhrata voimavaroja? Näkisin, että Kyproksen vuosikymmeniä kestäneet neuvottelut sekä saaren yhteisöjen toisilleen tekemät liennytykset ovat merkki edistymisestä. Samoin Kyproksen vahventunut asema kansainvälisessä yhteisössä, esimerkiksi EU-jäsenyyden myötä, puhuu tämän puolesta.

Pitkäkestoinen konflikti näyttäytyy minulle herkkänä ilmiönä, jolloin siihen vaikuttavat pienetkin seikat ovat tutkimisen arvoisia. Tällaisessa tilanteessa Yhdysvaltojen kaltaisen ulkopuolisen toimijan teoilla voi olla suurta merkitystä. Mielenkiintoista on myös etsiä yhtäläisyyksiä niin sanottujen suurten ulkopoliittisten linjausten ja Yhdysvaltojen toteuttaman Kypros-politiikan väliltä. Vähätellä ei voi myöskään sitä, että suurvalloilla on ollut vaikutusvaltaa konfliktien sovittelussa, vaikei niiden johtajia aina median levittämässä kuvissa nähdä. Konflikteihin ”sotkeutuminen” voidaankin nähdä ulkopoliittisena instrumenttina, jolla suurvalta ajaa myös omaa etuaan. Aineistoni kautta pääsen tutkimaan aihetta melko tuoreesta näkökulmasta, minkä vuoksi toivon löytäväni uusia tiedonjyviä aikaisemman tutkimuksen ohelle sekä osoittamaan uudenlaisen aineistohankinnan etuja tuleville tutkimuksille.

Suomessa *pro gradu* -tasolla Kypros on ollut politiikan tutkimuksen opiskelijoiden aiheena viime vuosina joitakin kertoja. Kypros on esiintynyt graduissa esimerkiksi tutkittaessa EU-jäsenyyden vaikutuksia konfliktiin (Mäkelä 2008), kyproslaisten naisten asemaa kansainvälisten yleissopimusten valossa (Vähämaa 2013) ja Kyprosta Turkin EU-prosessin osana (Grönqvist 2008). Aiheina ovat olleet myös kyproksenkreikkalainen ja -turkkilainen nationalismi (Sagat 2001), saaren historian erilaiset tulkinnat vuoden 2004 yhdistymisneuvottelujen aikaan (Paloheimo 2008) sekä pitkittyneen sosiaalisen konfliktin analyysi (Anttonen 2003). Usein juuri yhteisöjen välinen konflikti on ollut keskeinen teema opinnäytteissä. Kyproksen tilanteen moneen suuntaan ulottuvasta luonteesta kertoo se, että opinnäytteitä on niin politiikan tutkimuksen, historian kuin viestinnänkin aloilta. Mitenkään ainutkertainen tutkimuskohde Kypros ei siis ole, mutta Yhdysvaltojen ulkopoliittikan liittämistä saaren kysymyksiin on tehty vähemmän.

Kyproksen kysymyksen ratkaiseminen ei ole helppo prosessi. Voidaan jopa kysyä, onko yhdistymiselle edes tarvetta, kun uudet sukupolvet muokkaavat maastaan itsensä näköisen, jolloin vuosikymmenten takaisilla tapahtumilla ei saatakaan olla enää niin suurta painoarvoa. Ratkaisun, olipa se millainen tahansa, syntyyn vaikuttanevat eniten saaren asukkaat itse, mutta YK:lla ja suurvalloilla voi olla merkittävä rooli. Kyproksesta lukemani perusteella voisi sanoa, että viisaus syntyy tavasta ymmärtää mennyttä ja tuoda sen tulkintaan omaa näkökulmaansa. Keskeistä on tiedostaa, millaisia ratkaisuja ja malleja itse kukin taho on käyttänyt. Toivon, että tämä työni tuo esille niitä keinoja, joilla Yhdysvallat on vaikuttanut Kyprokseen. Ehkä niistä voidaan oppia jotain myös tulevaisuuden kannalta.

2. Lähtökohdat tieteelliselle tarkastelulle

2.1 Tutkimuskysymys

Tämän työn keskeisin tutkimuskysymys on selvittää merkittävimpien yhdysvaltaisten ulkopoliittisten päättäjien käyttämää argumentaatiota, kun he ovat ottaneet kantaa Kyproksen valtiota koskeviin asioihin 2000-luvulla. Tutkimus analysoi yhdysvaltalaispoliitikkojen puheita, keskusteluja ja kannanottoja sekä diplomaattisen kirjeenvaihdon sisältöjä. Tarkoitus on selvittää, millaisia keinoja yhdysvaltalaiset poliitikot ovat käyttäneet ottaessaan kantaa Kyprosta koskeviin kysymyksiin ja toisaalta miten suurvalta on perustellut omaa positiotaan Kyproksen tukijana ja saarta halkovaan konfliktiin ratkaisua etsivänä tahona. Tutkielman kolmantena tehtävänä on yrittää paljastaa, millaisia konkreettisia käytäntöjä Yhdysvaltojen toiminnassa on havaittavissa, kun maa pyrkii muuttamaan tai vahvistamaan asemaansa suurvaltana ja toisaalta alueellisena valtana Välimerellä.

Kyprosta tutkiva huomaa nopeasti nimien ja termien suuren merkityksen, sillä konfliktista kirjoittava joutuu aina tutkinnan kohteeksi mahdollisten ennakoasenteiden löytämiseksi. Tutkijan on tämän vuoksi yritettävä löytää mahdollisimman neutraali termistö, mikä voi osoittautua vaikeaksi tehtäväksi. Tässä työssäni pyrin kirjoittamaan Kyproksesta maana, joka muodostuu kahdesta maantieteellisestä osasta: eteläosan kreikkalaisesta ja pohjoisosan turkkilaisesta. Eksaktien termien käyttäminen joka käänteessä on usein myös miellyttävän lukukokemuksen kanssa ristiriidassa, joten tämän vuoksi kirjallisuudessa on totuttu yksinkertaistamaan ja kirjoittamaan valtioista aivan kuin ne olisivat tuntevia ja toimivia olentoja. Siksi tässäkin työssäni ”Yhdysvalloista” ja ”Kyproksesta” sekä niiden tahtotiloista kirjoittaessani tarkoitan valtioiden hallituksia ja instituutioita, jotka muodostavat maiden ulkopoliittisen linjan.

Sidon tutkimukseni poliittisen legitimitietin käsitteen ympärille. Legitimitietillä tarkoitan tässä sitä hyväksyttävyyttä, jonka maan tulee saavuttaa saadakseen ulkopoliittiselle toiminnalleen perustan ja suosion. Oletan, että yhdysvaltaisten poliitikkojen ja muiden toimijoiden tulee perustella mielenkiintoaan Kyprosta kohtaan. Heidän perustelujensa kohdeyleisö on sekä Kyproksella, Yhdysvalloissa että laajemmassa kansainvälisessä

yhteisössä. Nämä perustelut muodostavat läsnäolon oikeutuksen, jonka ulottuvuuksia yritän tuoda esille legitimizeerattua käsittelevien teorioiden avulla.

Tutkielmani aikaväli on melko laaja, alkaen 2000-luvun alusta ja päättyen tähän päivään. Tällä valinnalla olen pyrkinyt taustoittamaan Yhdysvaltojen Kyproksen-politiikkaa myös siitä näkökulmasta, miten hallitusten vaihtuminen on mahdollisesti vaikuttanut Yhdysvaltojen suhteutumiseen Kyprokseen. Tämän ajatuksen pohjalla on yleinen keskustelu 2000-luvulla tapahtuneeksi väitetystä Yhdysvaltojen ulkopoliittikan suunnanmuutoksesta. Kiinnostavaa on myös etsiä mahdollisia George W. Bushin ja Barack Obaman hallintojen erilaisuuksia ja pohtia Kyprosta esimerkkinä heidän hallintojensa ulkopoliittisten painotusten eroavaisuuksista.

Osassa tarkastelusta tulee myös ilmi se, miten Yhdysvallat suhtautuu retoriikassaan saaren kahteen yhteisöön ja miten se käsittelee niiden asemaa. Viitekehyksenäni toimii teemojen jaottelu kolmeen aineistosta nousseeseen luokkaan, joiden sisältöä tuen ja selitän teoriakirjallisuuden avulla. Tutkielmani rakenteen muodostumista on ohjannut aineistoni, jonka olen luokitellut kolmeen teemaan. Teemat muodostavat tutkielmani kolme käsittelylukua.

Aluksi pyrin selvittämään syitä sille, miksi Yhdysvallat ylipäätään haluaa olla yksi Kyproksen tilanteeseen vaikuttavista toimijoista. Lähdän selvittämään tätä mielenkiintoa peruskysymyksen kautta: miten Yhdysvallat näkee Kyproksen konfliktin ja mikä on mahdollisesti se kansallinen perusetu, jonka turvaamista läsnäolo Kyproksella edistää. Tähän kysymykseen pyrin vastaamaan ensimmäisessä käsittelyluvussani, jossa lähestyn aihetta laajasti 2000-luvun yhdysvaltalaisen ulkopoliittikan viitekehyksessä. Tässä jaksossa legitimointi tapahtuukin oman maan ja yhdysvaltalaisien kansalaisten suuntaan, kun kansallisista turvallisuusstrategioista lukemalla pyrin selvittämään legitimoinnin keinoja ja perusteluja läsnäololle Kyproksen kaltaisissa valtioissa.

Toiseksi kysymykseksi esitän, millaisin keinoin Yhdysvallat integroi itseään kyproslaiseen yhteisöön ja legitimoiti läsnäoloaan kyproslaisien poliittisen johdon suuntaan. Yhdysvaltalaisien poliitikkojen puheiden lisäksi otan tässä vaiheessa mukaan Wikileaks-kautta julkiseksi tullutta diplomaattista kirjeenvaihtoa Yhdysvaltojen Kyproksen-suurlähetystön ja Washingtonin välillä. Näen, että Wikileaks-aineiston käyttö laajentaa näkökulmaani, koska aineisto antaa mahdollisuuden tutkia niitä konkreettisia keinoja, joita

Yhdysvaltojen suurlähetystön edustajat näkevät toimiviksi Kyproksen suuntaan viestiessään.

Kolmannessa käsittelyluvussa pyrin vastaamaan kysymykseen, miten Yhdysvallat perustelee läsnäoloaan Kyproksen kansalaisten suuntaan. Oletan, että tässä suhteessa Yhdysvallat käyttää niin sanottua julkista diplomatiaa ja tuottaa hallintona pehmeän vallan resursseja, joiden avulla se pyrkii saamaan hyväksynnän läsnäololleen kyproslaisilta itseltään. Pehmeän vallan tarkastelu antaa mahdollisuuden nähdä legitimoinnin tapoja, joita perinteinen suurvaltapolitiikan tarkastelu ”kovan vallan” kautta ei tuo esille.

Työni rakennetta voi hahmottaa siis kahdella tavalla. Ensimmäinen tapa on suuresta pieneen -ajattelutavan mukainen, kun etenen turvallisuusstrategioiden muodostamasta laajasta käsityksestä paikallisiin, Kyproksella käytettyihin keinoihin. Toinen tapani katsoa tutkielmani rakennetta on esittää kysymys legitimitetin hankinnan kautta: kenelle Yhdysvallat perustelee läsnäoloaan Kyproksella? Tällöin kolmannessa luvussa käsitellyt turvallisuusstrategiat edustavat minulle ensisijaisesti yhdysvaltalaishallinnon tapaa perustella läsnäolon syitä omille kansalaisilleen ja instituutioilleen, eli perustelut kohdistetaan tässä vaiheessa omalle maaperälle. Neljännessä luvussa hyväksyntää haetaan Kyproksen poliittisilta johtajilta bilateraalisella toiminnalla. Viidennessä luvussa yritykset kohdistuvat puolestaan tavallisiin kyproslaisiin, joille pyritään luomaan myönteinen kuva Yhdysvalloista diplomatian ja pehmeän vallan keinojen kautta.

Kuten viittaukseni aiempiin Kyprosta käsitteleviin suomalaisiin *pro gradu* -tutkielmiinkin kertonee, on Kyproksen kreikkalais- ja turkkilaisosan välinen konflikti keskeinen tutkimuksissa toistuva teema. Se on ymmärrettävää, sillä konflikti on keskeinen maata ja sen ulkosuhteita määrittävä asia, jota tuskin koskaan voidaan ohittaa tutkimusta tehtäessä. Tässä työssäni yritän kuitenkin ottaa keskiöön Yhdysvaltojen ulkopolitiikan sekä Yhdysvaltojen kiinnostusta Kyprosta kohtaan selittävien syiden pohdinnan. En siis niinkään keskity konfliktin syihin tai ratkaisuehdotuksiin, koska vuosia kestäneiden yhteisöjen välisten neuvottelujen seurauksena kipupisteet ovat aikaisemman tutkimuksen ansiosta melko hyvin selvillä.

2.2 Aineisto ja metodi

Työni ensimmäisen aineistokokonaisuuden muodostaa yhdysvaltalaisen johtavien poliitikkojen lausunnot Kyproksesta. Tarkastelun keskiössä ovat 2000-luvun presidentit ja ulkoministerit, jotka ovat Yhdysvaltojen tärkeimmät ulkopoliittiset johtajat. Lisäksi olen laajentanut henkilögalleriaa muihin johtaviin poliitikkoihin silloin, kun he ovat lausuneet työni aihepiirin sopivia kommentteja Kyproksesta tai kun Kyprosta koskevaa keskustelua on käyty esimerkiksi senaatissa.

Työni aineistoa olen kerännyt erityisesti ulkopoliittisten toimijoiden omista julkaisukanavista, kuten Valkoisen talon ja ulkoministeriön arkistoista. Aineisto on usein tutkijan kannalta suotuisassa muodossa, sillä kaikki poliitikkojen pitämät puheet on tallennettu instituutioiden internetsivuille. Sivustojen hakutyökalujen avulla Kyprosta koskeva keskustelu on melko helposti löydettävissä. Kyproksen kohdalla keskustelu on kiihtynyt molemminpuolisten valtiovierailujen aikana, jolloin vierailujen seuraaminen ja aikaisempien tapaamisten ajankohtien selvittäminen on vienyt tiedon lähteille. Toisinaan käyttökelpoista aineistoa on löytynyt myös yllättävistä lähteistä, kuten videopalvelu YouTubesta, mikä osoittaa laajakatseisuuden tärkeyden nykypäivän tutkimusaineistojen keräämisessä.

Tämän niin sanotun virallisen aineiston määrä on ollut kohtuullinen ja melko helposti hallittavissa. Suurempaa karsimistyötä ei ole tarvinnut tehdä, mutta etenkin Yhdysvaltojen viralliset kannat ja tietyt fraasit toistuvat usein aineistossa. Tarpeetonta toistoa olen pyrkinyt rajoittamaan siten, että olen valinnut sitaatteja sillä perusteella, mitkä sitaateista tarjoavat aikaisemmin tutkielmassani käsittelemätöntä tietoa. Kyproksen kaltaisissa ”kylmissä konflikteissa” viralliset kannat muuttuvat hitaasti, mutta silloin tällöin pinnalle nousee uusia puhetapoja ja ilmaisuja, joita olen pyrkinyt tuomaan esille analyysissäni. Aineiston kerääminen melko pitkältä aikaväliltä tukee tavoitetta löytää mahdollisia muutoksia retoriikassa ja tekee muutosten havaitsemisen helpommaksi.

Koska valtiovierailujen ja muiden valtiollisten suhteiden ylläpitoon tarkoitettujen tapahtumien yhteyksissä julkisuuteen lausutut sanat uhkaavat usein jäädä pinnallisiksi korulauseiksi ja kohteliaisuuksiksi, olen hakenut työlleni syvyyttä ja uusia näkökulmia Wikileaks-organisaation julkaisemista diplomaattisähkeistä. Toivon, että tämä tutkimukseni toinen keskeinen aineisto paljastaa arkipäiväisiä näkökantoja niiltä

yhdysvaltalaisilta, jotka työskentelevät Kyproksella kokopäiväisesti ja jotka muovaavat Yhdysvaltojen Kypros-politiikkaa mikrotasolla. Esimerkiksi keskustelu Kyproksen yhteisöjen välisen sovun edistämisestä on tyypillinen aihe poliitikkojen puheissa, mutta diplomaattien tasolla Yhdysvaltojen politiikkatoimet näyttäytyvät toisenlaisina. Samalla keskustelua syntyy pienemmistä kokonaisuuksista, jotka ovat myös tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia. Työtä tehdessäni olen pitänyt henkilökohtaisena tavoitteena syvemmän ymmärryksen kehittämistä Kyproksen poliittisesta tilanteesta ja siihen vaikuttavista lainalaisuuksista. Tätä tavoitetta Wikileaks-aineisto on palvellut erityisen hyvin paljastaessaan diplomaattien analyysijä Kyproksen tilanteesta. On kuitenkin huomattava Wikileaks-aineiston käyttöön liittyvät tietyt erityispiirteet, joita on syytä käsitellä tarkemmin.

Käyttämiäni diplomaattisähkeitä Wikileaks alkoi julkaista vuoden 2010 marraskuussa jatkuen seuraavan vuoden syksyyn. *Cablegate*-nimellä tunnetun vuodon kohteena oli vuosien 1966 ja 2010 välisenä aikana käyty diplomaattinen kirjeenvaihto Yhdysvaltain ulkoministeriön ja sen 274 konsulaatin, suurlähetystön tai muun diplomaattisen toimielimen välillä. Nämä yli 250 000 vuodettua sähkettä sisältävät erinäisiä tietoja ja arvioita kustakin kohdemaasta, sen poliittisista johtajista ja aikakauden yleisestä tilanteesta. Wikileaksin alkuperäisen suunnitelman vastaisesti sähkeet ovat toimittamattomassa muodossa, jolloin esimerkiksi arkaluontoisia nimiä niistä ei ole poistettu.

Satojen tuhansien Wikileaks-sähkeiden läpikäyminen käsin olisi yhdelle ihmiselle mahdoton tehtävä. Wikileaks on huomionnut tiedon tulvaan liittyvän ongelman ja on julkistanut huhtikuussa 2013 *Public Library of US Diplomacy* -nimisen kokoelman, jonka avulla jokainen pystyy etsimään vuodettuja dokumentteja hakusanojen avulla. Sähkeitä pystyy rajaamaan myös niitä lähettäneen tai vastaanottaneen suurlähetystön osalta, mikä tuo toivotun helpotuksen sähkemassassa navigointiin. Olen käyttänyt merkityksellisten sähkeiden etsimiseen tämän *PlusD*-kokoelman hakutyökaluja, joiden avulla olen saanut rajattua aineistokseni juuri Kyprosta koskevia dokumentteja.

PlusD-hakukoneen käytön tuloksena Kyproksen suurlähetystöstä lähetettyjä sähkeitä löytyi 849 kappaletta, kun tarkasteluajankohdaksi valittiin 1.1.2005–31.12.2010 ja haku tehtiin vain *Cablegate*-vuodon aineistoon. Kuitenkin käytännössä viesteistä kaikki on lähetetty vuoden 2005 lopun ja helmikuun 2010 välisenä aikana. Aineiston hallinnan seuraavassa

vaiheessa aloin lukea sähkeitä ja kirjata ylös sellaisia viestejä, joissa käsiteltiin tutkimukseni kannalta merkityksellisiä aihepiirejä. Sähkeiden läpikäyntiä edisti myös diplomaattinen käytäntö, jossa sähkeen informatiivinen otsikko sisältää usein viestin aihepiirin tai ydinajatuksen. Otsikot saattavat olla esimerkiksi seuraavien kaltaisia: *Cyprus: UN Envoy Critiques Settlement Talks* tai *Cyprus: Talat Urges Faster UN Process*. Ajoittain otsikoissa käytetään myös lyhenteitä, jotka kuitenkin avautuvat melko helposti asiaan perehtyneelle lukijalle, esimerkiksi *Cyprus: "TRNC PM" Warns of Mid-2009 Early Elections*.

On huomioitava, että lukemieni sähkeiden määrästä huolimatta rajaukseni on siinä mielessä tiukka, että Kyprosta koskevia viestejä olisi löydettävissä Wikileaks-tietokannasta vielä huomattavasti enemmän. Rajasin hakuni siis vain Kyproksen suurlähetystöstä lähetettyihin viesteihin, vaikka Yhdysvaltojen Kyproksen-politiikkaa käsitellään myös esimerkiksi Ankaran ja Ateenan suurlähetystöjen kirjeenvaihdossa. Tämän tutkimuksen kannalta rajaus tuntuu riittävältä, sillä kohtuulliseksi rajattu toisten suurlähetystöjen viestien tarkastelu viittaa siihen, että Nikosian-suurlähetystö johtaa Kypros-politiikkaa ja sen viesteistä tulevat ilmi merkittävimmät linjaukset.

Aineistoani lähdän jäsentämään laadullisen sisällönanalyysin mahdollistamin metodisin keinoin. Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2009, 91) mukaan sisällönanalyysiä voidaan pitää sekä väljänä teoreettisena kehyksenä että yksittäisenä metodina. Sen tarkoituksena on saada kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (mts. 103). Sisällönanalyysi tarkoittaa kiinnostusta tekstin sisällön merkityksistä. Metodini tarkentuu aineistolähtöiseksi sisällönanalyysiksi, jonka lähtökohtana on ollut tutkimuskysymysten kannalta mielenkiintoisten seikkojen löytäminen aineistosta.

Tuomi ja Sarajärvi kuvaavat aineistolähtöisen sisällönanalyysin eri vaiheita. Aineiston pelkistämisen vaiheessa olen pyrkinyt lukemaan yhdysvaltalaisen poliitikkojen lausuntoja Kyproksesta ja keräämään tutkimukseni kannalta olennaisia kohtia, jotka saattavat paljastaa keskeisiä piirteitä Yhdysvaltojen Kypros-politiikasta. Laajasta aineistosta alkoi vähitellen erottua redusoinnin keinoin tutkimuskysymyksen kannalta olennaiset kannanotot. Samalla tavoin Wikileaks-aineistosta alkoi paljastua ne keskeiset teemat, jotka ovat Yhdysvalloille tärkeitä sen luodessa läsnäolonsa oikeutusta Kyproksella. Aineiston klusteroinnin eli ryhmittelyn vaiheessa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai

eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Tämän vaiheen aikana paljastuu myös tutkielman perusrakenne. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–111.)

Tätä perusanalyysimenetelmää täydennän retoriikan tutkimuksella, jonka tarkoituksena on siis paljastaa puhujan ja kuulijan roolit. Retoriikalla on yleensä kaksi tutkittavaa ulottuvuutta: poetiikan tutkimus havainnollistaa käsitteiden, erotteluiden sekä kielikuvien tutkimusta ja argumentaation tutkimuksella tarkoitetaan puolestaan vaikuttamaan pyrkivien strategioiden tutkimusta (Alasuutari 2011, 157–158). Retoriikan tutkimuksen lähtökohtana on olettaa, että kaikki kielelliset konstruktiot ovat aina retorisia, eikä tekstistä voida erotella erillistä retoriikkaa ja ”oikeaa ja aitoa” sisältöä. Retoriikan analysoiminen on tapa saada selville tietoja kvalitatiivisesta aineistosta interaktion kautta. (Mts. 164.)

Kari Palonen muistuttaa politiikan käsitteen venyvästä luonteesta. Käsitettä ei voi määrittää yksiselitteisesti, vaan sitä voidaan tarkastella useista näkökulmista ja sen ympärille voidaan rakentaa erilaisia sfäärejä. Kiistely ja retorinen kamppailu kuuluvat politiikkaan, ja käsitteet muodostuvat kiistojen kautta. (Palonen 2008, 195–196.) Palonen esittää artikkelissaan, että ”mitä on politiikka” -kysymyksestä on siirrytty kysymään, milloin kukin toimija toimii poliittisesti. Se näyttää politiikkakäsitteen erityispiirteen muovautuvana käsitteenä. (Mts. 213.) Retoriikan luenta voi siis tuoda esiin uusia näkökulmia myös siitä, mitä politiikka on käsitteenä ja miten käsitettä ymmärretään kussakin kiistelyssä.

Chaim Perelman on jatkanut ja kehittänyt edelleen Aristoteleelta tuttua retoriikkakäsitystä. Perelmanin uudeksi retoriikaksi kutsuma suuntaus tutkii kaikenlaisille yleisöille tarkoitettuja esityksiä (Perelman 1996, 11). Perelmanille argumentaatio ei tapahdu koskaan tyhjiössä, vaan siihen liittyy aina puhujan ja yleisön kohtaaminen, kun puhuja pyrkii hankkimaan yleisön kannatusta esittämilleen väitteille (mts. 16). Retoriikan alueeseen kuuluu kaikki diskurssi, joka ei tavoittele yleispätevyyttä, vaan pyrkii viestinnän avulla vaikuttamaan henkilöihin ja mielipiteisiin tai ohjaamaan toimintaa (mts. 181).

Kari Paloselle (1988, 14–15) tutkimus on tulkintaa, jonka tavoitteena on ”paremmin ymmärtäminen” eli tilanne, jossa tutkija on päätenyt tarkistamaan aikaisempia käsityksiään. Paloselle teksti (lat. *textum*, eli kangas tai kudus) on tulkinnan paradigmaattinen lähde, joihin muiden lähteiden käyttö on suhteutettava (mts. 20). Kontekstin hän näkee tekstin viitteenomaisena osana, eli kankaaseen ”yhteen kudottuna”. Poliitikassa sekä teksti että konteksti ovat kummatkin läsnä, joten on turhaa pohtia, kumpi

niistä on tärkeämpi. (Palonen 1988, 61–62.) Paremmiin ymmärtäminen vaatii aineiston suhteuttamista kontekstiinsa, eli niihin tosielämän tapahtumiin, jotka kyseisenä ajankohtana ovat vallinneet ja joiden ainakin implisiittisesti voidaan nähdä olevan tekstin kudoksessa mukana. Asiaa monimutkaistaa kysymys siitä, mitä kaikkea ”kudokseen” kuuluu. Ulkopoliittisissa lausunnoissa mukana olevien viittausten määrän voidaan olettaa olevan suuri, sillä esimerkiksi median käsittelemät seikat nousevat lausuntojen kontekstiin normaalin hallinnollisen ja poliittisen työnkuvan osana. Pyrin tämän mukaisesti valottamaan aineistosta näkyviä Kyproksen tilanteeseen liittyviä teemoja ja näin tuomaan työlleni lisää syvyyttä. Poliitiikan teoriakirjallisuus puolestaan palvelee esittämällä ajatusmalleja, jotka auttavat tekstiin sisältyvän kontekstin jäsentämisessä.

Tutkimukseni keskeisin käsite on legitimizeetti. Valta on suhteellinen ilmiö, jonka olemassaolosta seuraa väistämättä erilaisia rooleja. Vallalle alistettu kokee vallankäytön helposti rasitteeksi ja vallanpitäjän on puolestaan etsittävä sääntöjä ja perusteluita valtansa ylläpitämiseksi. Kansainvälisissä suhteissa vallankäyttö on yhtä lailla problemaattista ja tämän vuoksi valtioiden on ulkopoliittisissa suhteissaan käytettävä keinoja, jotka sekä kansainvälinen yhteisö että vallankäytön kohteena oleva toinen maa kokevat oikeelliseksi ja perustelluiksi.

Le plus fort n'est jamais assez fort pour être toujours le maître, s'il ne transforme sa force en droit, et l'obéissance en devoir.

Jean-Jacques Rousseau (1762/2008, 3)

Kysymyksiin siitä, mitä legitimizeetti on, miten sitä voidaan hankkia tai miksi sillä yleensä on edes merkitystä kansainvälisissä suhteissa, voidaan antaa lukuisia vastauksia näkökulmasta riippuen. Filosofi voi pohtia legitimointiin pyrkivien keinojen riittävyttä sekä keskustelun moraalista puolta ja normatiivisia periaatteita. Juristi taas kiinnittää huomionsa vallankäytön legaalisuuteen ja vallan lainsäädännölliseen pohjaan. Minun tapani yhteiskuntatieteilijänä on lähestyä aihetta Yhdysvaltojen kaltaisen supervallan retoristen keinojen kautta, kun se legitimoii läsnäoloaan tilanteessa, jossa osapuolena on Kyproksen kaltainen huomattavasti pienempi valtio. Koen tehtäväkseni selittää valtasuhteiden rakennetta ja Yhdysvaltojen toimintaa legitimizeetin käsitteen avulla. Legitimizeetti ei siis ole universaali käsite, vaan jokainen toimija muovaa ja käyttää sitä

omalla tyylillään. Tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia tilanteita syntyy kansainvälisen politiikan areenalla, kun erilaiset tyylit kohtaavat.

Erilaiset tarkastelun lähtökohdat tekevät legitimitietin määrittelemisestä vaikeaa. Kaikkien alojen asiantuntemukseen pyrkivät poliitikot puolestaan käyttävät puheissaan kaikkia näitä kategorioita varsin sujuvasti sekaisin. Tämän vuoksi politiikan retoriikkaa tutkivalle käsitys legitimitietistä on oltava varsin laaja. Käsitteen alle kuuluvat tarkastelussani kaikki keinot, joilla toimija yrittää vaikuttaa yleisönsä mielipiteeseen vallankäytön hyväksyttävyydestä. Näen siis legitimitietin ennen kaikkea vallanpitäjän rakentamana konstruktiona vallan säilyttämiseksi tai saavuttamiseksi.

Legitimitietin tutkiminen on tärkeää, koska se muodostaa keskeisen ulottuvuuden kansainvälisen politiikan toimintaan. Legitimitietin olemassaolo määrittää sekä toiminnan suuntaa että laatua. Ian Clarkin (2011, 12–17) mukaan legitimitietin tutkiminen antaa näkökulman historiaan ja se korostaa kansainvälisten normien valtaa, mikä ohjaa valtioiden todellista toimintaa. Lisäksi Clark muistuttaa kansainvälisten suhteiden legitimiuden vaikutuksesta kansainvälisen järjestelmän vakauteen. David Beetham puolestaan väittää, että yhteiskuntatieteilijälle legitimitietin tutkiminen paljastaa syyt kuuliaisuudelle. Kuuliaisuudessa puolestaan on kyse sekä yhteistyön määrästä että suorituksen laadusta. (Beetham 1991, 26–28.)

Tutkielmani ensimmäisessä luvussa keskityn legitimitietin erilaisiin käsitteisiin ja sidon niitä tutkimusaiheeseeni. Samalla tarkastelen mahdollista legitimitiettikriisiä, josta Yhdysvaltojen ulkopolitiikan on väitetty kärsineen Irakin sodan jälkimainingeissa. Tutkielmani toisessa osassa nostan esiin niitä käytännön keinoja, joita Yhdysvallat on käyttänyt legitimitietinsä saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi Kyproksen-politiikassaan 2000-luvulla. Kolmannessa käsittelyluvussa legitimitietti tulee huomioiduksi Joseph Nyen rakentaman pehmeän vallan teorian kautta. Olettamukseni on, että pehmeä valta on yksi merkittävä legitimoinnin keino ja että pehmeällä vallalla tuotetaan niin sanottua pehmeää legitimitiettiä.

2.3 Wikileaks-aineiston erityispiirteitä ja kysymys eettisyydestä

Eettisten kysymysten pohtiminen on keskeinen osa tutkijan työtä. Käynnissä olevan konfliktin tutkimuksessa eettisyydellä on erityisasema, sillä tutkimuksella voi olla suoria vaikutuksia tapahtumiin Kyproksella, vaikka suomenkielisellä *pro gradu* -tutkielmalla ei todennäköisesti tällaista vaikutusta olekaan. Kristina Rolin kirjoittaa kolmesta humanististen tieteiden ja yhteiskuntatieteiden perinteestä, ymmärtämisestä, selittämisestä ja vaikuttamisesta, joista jokaisella on vaikutuksia tutkimusetiikkaan. Ymmärtämisen perinteeseen liittyy kysymys siitä, millaisen arvon tutkija antaa tutkittavien omalle näkökulmalle. Selittämiseen puolestaan liittyvä syy-seuraussuhteiden arviointi on myös toimijoiden moraalisen vastuun arviointia. Vaikuttamisen perinteessä nousevat esiin tieteen arvovapauteen liittyvät kysymykset. (Rolin 2006, 108–109.) Rolin väittää, että kolme perinnettä ole toisiaan poissulkevia. Tutkimuksen ei pidä rajoittua vain ymmärtämiseen, vaan tavoitteina voivat olla myös selittäminen ja vaikuttaminen. (Mas. 121.) Tärkeältä vaikuttaakin se, että tutkija pyrkii tiedostamaan oman asemansa ja projektin tavoitteet sekä niihin liittyvät eettiset kysymykset.

Tutkimusta ohjaa yleinen vahingon tuottamisen kieltö. Tutkimuksen tehtävänä on saada selville uusia asioita inhimillisistä vuorovaikutustilanteista. Koska tieto on usein jakautunut epäsymmetrisesti eri toimijoiden välillä, on mahdollista, että tutkimus muuttaa informaatioasetelmia ja näin vaikuttaa valta-asetelmiin tai toimintamahdollisuuksiin. (Wiberg 2006, 263–264.) Vahingon tuottaminen ei ole kuitenkaan yksiselitteistä, sillä joissain tapauksissa tutkimustyö vahingoittaa kohdettaan, mutta tutkijan työ on ollut juuri tästä syystä moraalisesti kiitettävää esimerkiksi yhteiskunnan saaman edun kannalta (mas. 267). Tällaisia eettistä pohdintaa aiheuttavia tilanteita voi ilmetä minkä tahansa aineiston kanssa työskenneltäessä, mutta erityisesti silloin, kun käytössä on salaisiksi julistettuja aineistoja.

Tässä työssä osan tutkimusaineistosta muodostavat Wikileaksin julkaisemat diplomaattisähkeet (eng. *cables*). Näiden sähkeiden käyttämisestä tutkimustyössä on käyty debattia, johon on liitetty muun muassa tutkimusetiikkaan liittyviä kysymyksiä. Tutkijan onkin syytä tiedostaa nämä kysymykset ja pohtia vuodettujen asiakirjojen käyttämiseen liittyviä eettisiä ja käytännöllisiä kysymyksiä oman tutkimuksen kannalta. Luon

seuraavassa katsauksen käytyyn keskusteluun ja perustelen omia valintojani vuodettujen asiakirjojen käytön suhteen.

Wikileaks on vuonna 2006 Julian Assangen perustama kansainvälinen organisaatio, jonka tehtävänä on julkaista anonyymien lähteiden luovuttamaa salaista tietoa. Omien sanojensa mukaan se ”tuo tärkeitä uutisia ja informaatiota yleisölle” (Wikileaks 2011). Wikileaks on tullut tunnetuksi uudenlaisesta tavastaan mahdollistaa salaisten tai muuten mielenkiintoisten asiakirjojen tuominen julkisuuteen toimittamattomassa muodossa alkuperäisessä asussaan.

Perustamisensa jälkeen Wikileaks on herättänyt tunteita puolesta ja vastaan. Suomalaisessa keskustelussa silloinen ulkoministeri Alexander Stubb kutsui Wikileaks-vuotoa varastetun aineiston laittomaksi julkaisemiseksi, joka horjuttaa valtioiden välisiä suhteita (Elonen 2010). Suomen kirjastoseura otti kannanotossaan yhteiskunnan etua korostavan näkökulman, kun se totesi avoimuuden olevan tärkeää etenkin kun kyse on hallituksista ja suuryrityksistä, joiden toiminnalla on suuria yhteiskunnallisia vaikutuksia (Yle Uutiset 2011).

Yhdysvalloissa journalistiikan tutkijat puolestaan huomauttivat presidentille ja oikeusministerille lähettämässä kirjeessään, että diplomaattisähkeiden julkaiseminen on journalistista toimintaa, jota suojelee Yhdysvaltain perustuslain ensimmäinen lisäys. Kirjeen allekirjoittajat eivät kuitenkaan suoralta kädeltä hyväksyneet kaikkia Wikileaksin metodeja ja päätöksiä. (Romenesko 2010.) Toisaalta Wikileaks voidaan lukea kuuluvaksi sosiaalisen median ilmiöksi (Cuillier 2013, 120), mutta silloinkin sitä suojelee sama perustuslain sananvapauslisäys.

Suomessa lainsäädäntö takaa tieteen, taiteen ja ylempään opetuksen vapauden (Suomen perustuslaki 731/1999, 16 §), mutta samalla yksityiselämäkin saa turvan (mt. 10 §). Tällä siis varjellaan myös vapautta tutkimusmateriaalin valinnan suhteen, mutta samalla edellytetään, ettei tutkimus vaaranna tutkittavien yksityisyyden suojaa (Kuula 2006, 15). Kotimaisessa keskustelussa on toisaalta muistutettu myös tutkimuskohteina olevien instituutioiden ja organisaatioiden yksityisyysuojasta, vaikka julkisyhteisöjen odotetaan edistävän yhteistä hyvää ja olevan siksi avoimia sekä tutkijoiden esittämille tarpeille että julkiselle tarkastelulle (Mäkinen 2006, 119).

Yksityisyyden suojasta nauttivat myös poliitikot. Julkisessa keskustelussa eettisyys liittyy usein rajanvetoon poliitikon julkisen ja yksityisen elämän välille. Tutkimuksen kannalta voidaan olettaa, että työssäni käyttämät lausunnot eivät aiheuta eettistä ongelmaa tässä mielessä, sillä ne kuuluvat poliitikkojen julkisen toiminnan piiriin. Julkisessa keskusteluun annetut lausunnot ovat siis vapaasti myös tutkimuksen käytettävissä.

Wikileaks on selvittänyt, kuinka PlusD-kokoelma on tuotettu. Sen mukaan kokoelman keräämiseen ja hakutyökalun optimointiin on liittynyt joitain hankaluuksia, vaikka sähköiset itsessään ovatkin varsin standardisoituja. Esimerkiksi erilaisia kirjoitusasuja on voinut olla useita, jonka vuoksi Wikileaksin on pitänyt koota ne yhdeksi kokonaisuudeksi, jotta haku toimii oikein. (Wikileaks 2014.)

Tämä aiheuttaa luonnollisesti epäilyjä siitä, miten tarkasti haku toimii ja pystyykö tutkija löytämään kaikki tutkimuksen kannalta relevantit sähköiset. Katson kuitenkin, että hakutyökalun tarkkuus on riittävä ja olen löytänyt sopivan määrän sähköisiä tukemaan omaa tutkimustani. Lisäksi katson, että aineistot luovat näytenäkökulman. Pertti Alasuutarin mukaan näytenäkökulmalla tarkoitetaan tutkimusmateriaalin mieltämistä näytteeksi, jolloin materiaalilta ei odoteta todellisuuden heijastamista vaan olemista todellisuuden osana. Alasuutari kirjoittaa, että näytenäkökulmaan kuuluu juonellisuus, interaktio ja kulttuuriset jäsennykset, kun taas vastakkainen faktanäkökulma olettaa materiaalin olevan todennäköinen väite ulkopuolisesta todellisuudesta. (Alasuutari 2011, 114.)

Kansainvälisiä suhteita tutkivien aarreaitaksikin kutsuttu kokoelma on herättänyt myös keskustelua Wikileaks-asiakirjojen sopivuudesta tutkimuskäyttöön ja opetuksen välineiksi. Tässä keskustelussa avainsanana on ollut eettisyys. Aineiston jonkinasteisen kiistanalaisuuden vuoksi tutkijan on selvitettävä omaa näkökulmaansa keskusteluun ja perusteltava omaan tutkimukseensa liittyvät ratkaisut huolellisesti.

Mielipiteiden kartoittaminen osoittaa, että näkemykset sähköisten hyödyntämisestä jakautuvat kahteen koulukuntaan. Näistä ensimmäisen mielestä jo kertaalleen julkisiksi saatetut asiakirjat eivät aiheuta eettistä ongelmaa. Lisäksi ne ovat uusi ja arvokas työkalu, jonka kaltaista kirjat tai artikkelit eivät voisi koskaan tarjota. (Deahl 2011.)

Toisen ja vastakkaisen näkemyksen mukaan on moraalinen velvollisuus olla käyttämättä sähköisiä tutkimus- tai opetustyössä. Pääasiallinen argumentti tämän näkemyksen puolesta on se, että Wikileaksin vuotamat sähköiset ovat varastettua omaisuutta, jonka

hyödyntäminen on epäeettistä. Sähkeiden käytön rajoittamisen puolesta on keskusteltu erityisesti tilanteissa, joissa sähkeistä käy ilmi tietoja henkilöistä, jotka ovat toimineet tiedonantajina luottamuksellisessa suhteessa yhdysvaltalaisen diplomaattien kanssa. Myös Kyprosta koskevissa sähkeissä on nähtävissä vastaanottajalle esitettyjä pyyntöjä varmistaa, ettei sähkeessä mainittujen nimiä kerrota eteenpäin. Sähkeissä saatetaan esimerkiksi mainita suluissa lähteen nimen jälkeen sanat ”please protect”. Tällä viitataan siihen, ettei lähteen nimeä saa ilmaista muissa yhteyksissä. Sähkeet saattavat sisältää myös kotiosoitteita, syntymäaikoja ja puhelinnumeroita.

Näiden henkilötietojen tuleminen julki vuodon seurauksena on huolestuttanut sekä Yhdysvaltain ulkoministeriötä että ihmisoikeusjärjestöjä. Suurin huoli on koskenut autoritäärisiä valtioita, joissa paljastukset saattavat johtaa esimerkiksi työpaikkojen menetykseen tai väkivallan kohteeksi joutumiseen. Tästä esimerkkinä on käytetty afganistanilaisten siviilien nimien paljastamista. Toisaalta samat lähteet kertovat, että Yhdysvaltain ulkoministeriö olisi varautunut sähkeiden julkistamiseen ja pystynyt varoittamaan haavoittuvassa asemassa olevia etukäteen. (Shane 2011.) Julian Assangen oikeaksi kädeksi nimetyn Daniel Domscheit-Bergin (2011, 244) mukaan Assange oli ottanut tämän huomioon ja tiedustellut yhdysvaltalaisilta tapauksista, jotka saattaisivat aiheuttaa yksityishenkilöille vaaraa, mutta Yhdysvallat ei halunnut neuvotella asiasta perustellen, että Wikileaks oli hankkinut aineiston laittomin keinoin.

Wikileaks nähdään usein sananvapautta edistävänä ja uudenlaisena toimijana, mutta eettiseksi ongelmaksi voidaan nostaa myös Wikileaks-organisaation läpinäkymättömyys. Järjestön jäsenet ovat näkymättömiä toisilleen ja jopa Assangelle. He työskentelevät ilman korvausta ja ovat valmiita toimimaan anonyymiteetin säilyttämiseksi. (Ottosen 2012, 839.) Tiedämme tämän vuoksi hyvin vähän Wikileaksin takana olevista henkilöistä. Samalla on tiedostettava valtasuhde, jonka Wikileaksin toimitustapa luo. Wikileaks päättää julkaistavasta materiaalista. Se käyttää merkittävää poliittista valtaa ilman sellaista vastuuta, jota viranomaisilta tai poliitikoilta on perinteisesti odotettu. (Marlin 2011, 2.) Vastuun voi nähdä myös demokratian kannalta: missä määrin ilmiantajalla on oikeus suistaa raiteilta politiikkaa, jota demokratian keinoin valitut johtajat ajavat? Harvoin kiinni jäävien vuotajien ei tarvitse myöskään kantaa moraalista hintaa teostaan. (Nye 2008c, 138–139.)

Wikileaksia laajemmaksi kontekstiksi on esitetty viestinnän ja median muotojen yleistä muuttumista 2000-luvulla. Giles Scott-Smithin arvion mukaan avoimuuden lisääntyminen on muuttanut diplomatiaa, vaikka diplomatian kannalta tämä kehityskulku ei olekaan ollut aina mieluisaa. Viestintäkanavien lisääntyminen ja informaation levittyminen uudella tavalla ovat johtaneet vallan jakautumiseen, eivätkä valtiot ole enää ainoita tiedon tuottajia. Ne ovat huomanneet olevansa vain yksi näkyvyydestä kilpaileva taho muiden joukossa, eikä ”virallinen” sanoma ole enää välttämättä arvokkain ja painavin. Yhdysvaltojenkin on pitänyt alkaa sopeutua uuteen tilanteeseen (Scott-Smith 2011, 102.)

Wikileaksia juridisessa sananvapauden kontekstissa pohtinut Damian Tambini kertoo vuotoaineistojen julkaisemisen rajoittamisesta kansallisen turvallisuuden takaamisen näkökulmasta. Sananvapautta – eli vuotoaineistojen saatavuutta – voidaan rajoittaa, jos rajoittaminen suojelee kansalaisia tai sotilashenkilökuntaa vakavalta vaaralta. Rajoittaminen ei perustu todellisiin, vaan todennäköisiin seuraamuksiin, joten kyseessä on aina harkinnanvarainen päätös. Yhdysvaltojen hallituksen mukaan rajoittamisen edellytykset täytyvät, mutta Tambini epäilee edellytysten vähenevän ajan myötä, kun esimerkiksi sotilashenkilöstö saa siirtoja uusiin asemapaikkoihin. Tuomioistuimet eivät ole nähneet tarpeelliseksi rajoittaa vuotoasiakirjojen saatavuutta kansalliseen turvallisuuteen vedoten. (Tambini 2013, 280.)

On hyvä tiedostaa myös Wikileaksille vuotaneisiin henkilöiden asemaan liittyvät eettiset ulottuvuudet. Näistä henkilöistä tunnetuin lienee Chelsea Manning (ent. Bradley Manning). David Cuillierin tulkinnan mukaan Manning on ollut syytettyjen penkillä osittain sen vuoksi, ettei Assangea tai julkaisuja tehneitä sanomalehtiä pystytty saattamaan Yhdysvalloissa tuomioistuimen eteen, koska vakavaa yhteiskunnallista vaaraa varten säädetyn *Espionage Act* -lain asettamat ehdot eivät täytyneet muuten kuin sotilaana palvelleen Manningin kohdalla. Cablegate sai aikaan hallinnon nollatoleranssin vuodoille ja Obaman valtakaudella lukuisia vuotajia on syytetty *Espionage Actin* perusteella. Kun hallinto ei pystynyt syyttämään journalisteja, se keskittyikin vuotajien rankaisemiseen. (Cuillier 2013, 127.)

Kansainvälisten suhteiden tutkiminen on mielenkiintoista peliä saatavilla olevan tiedon suhteen. Professori Daniel Drezner (2010) kuvailee perinteistä tiedonhankinnan prosessia. Voimme tutkia uutisia, politikkojen haastatteluja tai muistelmateoksia, mutta salaiseen tietoon pääsemme käsiksi ehkä vasta vuosikymmenten jälkeen, kun *Foreign Relations of*

the United States -kirjasarja saa jälleen uuden osan. Salattu tieto, joka voi vahvistaa tai kaataa hypoteesimme pysyy siihen asti piilossa. Dreznerin mukaan Wikileaks muuttaa totuttua aikajärjestystä, kun dokumentteja voidaan käyttää jo vuosikymmeniä ennen salauksien purkautumista.

Perustelen Wikileaks-aineiston käyttöä tässä työssäni kolmella argumentilla. Ensinnäkin pidän asiakirjoja uniikkina lisätiedon lähteenä Kyproksen ja Yhdysvaltojen suhteen valaisemisessa. Kyproksen kaltaisten kylmässä konfliktissa olevien maiden tutkimisessa ongelmaksi voi muodostua pysähtyneisyys, joka on omiaan vähentämään virallista diskurssia maiden välillä ja näin hedelmällisen tutkimusaineiston määrää. Kun Kyproksen tilanne ei etene yhteisöjen välisen konfliktin ratkaisemisen kannalta tai valtion poliittinen asema esimerkiksi Euroopan unionin suhteen ei muutoin muutu, on Yhdysvaltojen ulkopoliittisilla johtajilla hyvin vähän syitä lausua mitään julkisesti saaren tilanteesta. Käydessäni tutkimusaineistoa läpi tämä näkyi selkeimmin siinä, että julkinen keskustelu maiden välillä kiihtyi selvästi valtiovierailujen aikana. Diplomaattinen kirjeenvaihto osoittaa, että tilanne elää silti ulospäin tyyneltä näyttävän pinnan alla ja Yhdysvallat ottaa osaa keskusteluun aktiivisesti myös päällepäin ”hiljaisilta” vaikuttavina aikoina.

Toisena Wikileaks-aineiston käyttöä puolustavana argumenttinani käytän aikaa. Diplomaattisten asiakirjojen julkaisu alkoi Wikileaks-sivustolla marraskuun lopussa vuonna 2010. *Cablegate*-nimellä tunnettu sähköiden vuoto jatkui vielä seuraavan vuoden aikana. Näin ollen sähköet ovat olleet julkisia jo useiden vuosien ajan ja moni on ehtinyt lukemaan niitä jo ennen tätä tutkimusta. Lisäksi sähköissä esiintyvät henkilöt ovat lähes poikkeuksetta siirtyneet jo toisiin tehtäviin diplomaattitiraan kuuluvan kierron mukaisesti. Kuten aiemmin todettiin, yksi syy sille, miksi tuomioistuimet eivät ole rajoittaneet asiakirjojen saatavuutta on se, että asianosaisille koitua haitta tai uhka pienenee ajan kuluessa.

Tambinin (2013, 280) esimerkissä kyse on sotilashenkilöistä, mutta samaa ajatusmallia voi soveltaa diplomaattikuntaankin. Vuodettujen asiakirjojen tapahtumista on kulunut jo niin kauan, ettei diplomaattisähkeiden käytöstä tutkimuksessa voida ajatella koituvan enää vaaraa asianosaisille. Kuten Tambini huomauttaa, rajoituksia käytölle ei voida tehdä pelkästään sillä perusteella, että poliitikot tai diplomaatit saattavat nolostua vuodetuista tiedoista. Vuotojen hinta mitataankin pahimmillaan juuri häpeässä: journalismin professori

David Cuillier (2013, 127) ei ole saanut tietoonsa tilanteita, joissa tietolähteitä olisi vahingoitettu.

Kolmanneksi syyksi Wikileaks-aineiston käytölle perustelen sen, ettei se muodosta työni ainoaa lähdemateriaalia. Vuodettujen sähkeiden lisäksi pyrin selvittämään Yhdysvaltojen Kypros-kantoja myös Valkoisen talon ja ulkoministeriön lausuntojen kautta. Näiden kahden aineiston peilaamisesta toisiinsa voi saada niin ikään mielenkiintoisia uusia näkökulmia. Wikileaks-aineisto tuo tutkimukseeni sellaista lisäarvoa, jota muuta kautta ei olisi mahdollista löytää.

Silti on huomattava, että Wikileaksin julkaisemien asiakirjojen oikeellisuus voidaan aina kyseenalaistaa. Omien sanojensa mukaan Wikileaks organisaationa tarkastaa asiakirjat tutkivan journalismin työkalujen avulla ja suorittaa faktantarkastusta myös ulkoisesti esimerkiksi haastattelujen tai silminnäkijöiden avulla. Asiakirjat ovat myös vapaasti ulkopuolisten journalistien käytettävissä. (Wikileaks 2014.) Toisen näkemyksen mukaan tämä periaate on toiminut vain organisaation toiminnan alkuaikoina, ja silloinkin Wikileaks tarvitsi suurten sanomalehtien kuten The Guardianin, New York Timesin ja Der Spiegelin apua dokumenttien luotettavuuden tarkastamiseen ja niiden julkaisuun (Vehkoo 2011, 151–152).

Tutkijan kannalta uusi vapaan tiedon aikakausi voi vaikuttaa unelmalta, mutta professori Daniel Drezner (2010) muistuttaa, että tieto pitää asettaa oikeaan perspektiiviin. Tärkeintä on huomata, että sähkeet kuvaavat vain yhtä osaa ulkopolitiikasta ollessaan viestejä suurlähetystön ja ulkoministeriön välillä. Dreznerin mukaan myös muut tahot, kuten *National Security Council* ja puolustusministeriö linjaavat ulkopolitiikkaa. Wikileaks on siis yksi lähde monista ja tätä käsitystä noudatan omassa työssäni. Samalla tavalla on muistettava, että suurlähetystöjen työntekijät tekevät subjektiivisia tulkintoja kokemuksistaan, eikä sähkeistä sen vuoksi ole välttämättä suoraan luettavissa Yhdysvaltojen virallinen kanta. Usein sähkeiden sävy onkin ehdottava: suurlähetystö suosittelee ulkoministeriölle tietyn linjan ottamista tai tiettyä puhetapaa. Silti voidaan kuvitella, että suurlähetystöjen asiantuntemuksella on merkittävää painoarvoa, kun ulkoministeriö ja maan poliittinen johto tekee linjauksiaan.

Drezner (2010) pitää myös mahdollisena Wikileaksin aiheuttavan haittaa tutkimukselle pitkällä aikavälillä: salauksia parannetaan ja tietoa saatetaan kirjoittaa vähemmän ylös vuotojen pelossa, mikä tekee tutkijan työstä tulevaisuudessa vaikeampaa. Tätä näkemystä

tukee muun muassa brittidiplomaatti ja Tony Blairin avustaja Jonathan Powellin (2010) arvio, jonka mukaan diplomatiassa on vaikeaa harjoittaa tehokkaasti, kun pohdinnat tuodaan julki Wikileaksin käyttämällä tavalla. Powell kirjoittaa, että yhteinen luottamus on perusta näille suhteille ja kun suhde on kerran murrettu, mahdollisuus vilpittömille keskusteluille on pienempi. Daniel Domscheit-Berg puhuu haastattelussa salaisuuksien arvosta Wikileaks-organisaatiosta lähtemisensä jälkeen. Hän sanoo, että joskus on oikeutettua pitää asioita salaisuuksina ja että diplomatiassa on joskus pakko voida keskustella luottamuksellisesti. Samoin kaupallisia salaisuuksia ei tarvitse hänen mielestään vuotoa, ellei kyse ole yhteiskuntaan vaikuttavista tai moraalisisista kysymyksistä. (Vehkoo 2011, 158–159.)

Saatamme elää myös kokonaan uudenlaista aikakautta, jossa avoimuudella on erityinen asema. Vuotoja on tapahtunut aiemminkin, mutta Wikileaksin kohdalla poikkeuksellista oli vuodettujen tietojen leviämisen nopeus ja laajuus. Vastareaktion saattaa syntyä tällöin yrityksiä salata tietoa ja rajoittaa sen saatavuutta, mistä voi koitua haittaa myös epäpoliittisten toimijoiden arkeen. Yritykset piilottaa tietoa saattavat myös kannustaa ihmisiä etsimään sitä yhä innokkaammin. Käytännössä valtioilla on hyvin vähän keinoja toimia alkanutta vuotoa vastaan, ja siksi yhä tavaksi suojata diplomatian luottamuksellisuutta on mainittu salassapitosääntöjen tiukentaminen ja virkamiesten kouluttaminen sosiaalisen median käyttöön. (Saari & Nokkala 2011, 48.)

Wikileaksin julkaisemien sähkeiden tutkimista voi pitää myös opiskelijalle hyödyllisenä oppimistehtävänä. Entinen Yhdysvaltojen Turkin suurlähettiläs Marc Grossman kertoo haastattelussa tapauksesta, jossa intialaisia diplomaatteja koulutetaan diplomatiassa kuuluviin toimintatapoihin sähkeiden tutkimisen kautta. Grossmanin mukaan sähkeet voivat antaa diplomaattista uraa suunnitteleville vihjeitä tehokkaasta kirjoitustavasta ja -sävyistä sekä viestien sopivasta pituudesta. Julkaistut sähkeet kertovat myös paljon diplomaattien arjesta ja työtehtävistä, mikä saattaa lisätä opiskelijoiden kiinnostusta hakeutua alalle. Grossman ei kuitenkaan itse käytä sähkeitä opetuksessaan, koska hän pelkää oppilaidensa työllistymismahdollisuuksien puolesta, kun opiskelijat hakeutuvat valmistuttuaan esimerkiksi Yhdysvaltojen ulkoministeriön palvelukseen. (Deahl, 2011.)

Grossmanin perustelu vaikuttaa pätevän lähinnä Yhdysvaltoihin, sillä varkaus kohdistui yhdysvaltalaisesta materiaaliin ja teosta on koitunut haittaa juuri Yhdysvalloille. Muiden valtioiden kohdalla tilanne on vähemmän dramaattinen. Grossmanin haastattelu osoittaa

silti hyvin Wikileaksin julkaisemien asiakirjojen kaksinaisen luonteen. Ne voivat olla suureksi hyödyksi, mutta myös haitaksi sekä tutkijalle itselleen että muulle yleisölle. Akateemisen vapauden periaatteiden mukaisesti päätös dokumenttien käytöstä tai käyttämättä jättämisestä jääkin aina tutkijalle tai opettajalle itselleen.

3. Arvoja ja ideologiaa: Kypros osana ulkopoliittista kokonaisuutta

Hence every genuine form of domination implies a minimum of voluntary compliance, that is, an interest (based on ulterior motives or genuine acceptance) in obedience.

Max Weber (1922/1978, 212).

Ajanjaksolla, josta tutkielmani aineisto tulee, on puhuttu paljon legitimitietistä ja etenkin Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa kohdanneesta väitetystä ”legitimiteettikriisistä”. Sillä on kansanomaisesti tarkoitettu Yhdysvaltojen politiikkatoimien yleistä hyväksyttävyyttä tai hyväksynnän puutetta. Arjen poliittisen keskustelun rinnalla on samaan aikaan pohdittu legitimitiettiä sekä tieteellisenä käsitteenä että politiikan tutkimuksen välineenä.

Tämän luvun aluksi johdatan lukijaa aiheeseen esittelemällä erilaisia näkökulmia ja tulkintoja legitimitietiksi nimetylle käsitteelle. Tämän jälkeen kartoitan 2000-luvun Yhdysvaltoja koskenutta legitimitietikeskustelua. Luvun jälkipuoliskolla tarkastelen Yhdysvaltojen näkemystä itäisen Välimeren alueesta aineistoni kautta, kun luen Yhdysvaltojen kansallista turvallisuusstrategiaa ulkopoliitiikan ja legitimitietin kannalta. Tarkoitukseni on selvittää strategioista, miten Yhdysvallat luo perusteita läsnäololleen yhtäältä Kyproksen kaltaisilla konfliktialueilla ja toisaalta itäisen Välimeren poliittisessa vaikutuspiirissä. Kolmantena pyrkimyksenäni on havainnollistaa, millaisen käsityksen strategiat antavat legitimitietistä ja onko sillä ylipäätään väliä Yhdysvaltojen ulkopoliitikassa.

3.1 Legitimiteetti käsitteenä

Legitimiteetin käsite voidaan ymmärtää politiikan tutkimuksessa monella tavalla ja useista näkökulmista. David Beetham (1991, 7) näkee tämän jopa ongelmana, sillä käsitteen

riittämätön määrittely on aiheuttanut sekaannusta tutkijoiden keskuudessa. Ian Clarkin mukaan legitimizeetti on ollut 2000-luvulla muotisana poliitikkojen puheissa, mutta kansainvälisten suhteiden akateeminen tutkimus on jättänyt sen usein huomiotta (Clark 2005, 2). Käsitteen vaikeutta lisäävät sen erilaiset muodot erilaisissa yhteyksissä. Sitä paitsi käytännön sovellukset luovat käsitteelle omat haasteensa: kansainvälisessä politiikassa käytetyt tavat vallan legitimoinnille ovat erilaisia kuin yksittäisen valtion sisäpolitiikassa käytetyt.

Legitimizeettiä kansainvälisten suhteiden näkökulmasta tutkivalle Clarkille (2005, 2) legitimizeetin keskeisimmät periaatteet ilmaisevat alkeellista sosiaalista sopimusta siitä, kuka on oikeutettu ottamaan osaa kansainvälisiin suhteisiin ja millaisia ovat soveliaat menettelytavat tässä toiminnassa. Clarkille legitimizeetti on siis perusta sekä kansainvälisen yhteisön tutkimiselle että sen toiminnalle. Hän argumentoi, että yhteisön olemuksen ymmärtää legitimizeetin käsitteen kautta, sillä kansainvälisen yhteisön kaltainen sosiaalinen tapahtumapaikka tuo esiin legitimizeetin todellisen resonanssin. Tämän voi päätellä siitä, kuinka kysymykset legitimizeetistä nousevat esiin vain kyseisenlaisessa yhteisössä. Toiseksi syyksi Clark väittää arastelematta, että legitimizeetin ydinperiaatteet muodostavat kansainvälisen yhteisön. (Mts. 5-6.) Legitimizeetillä on siis erittäin keskeinen rooli kansainvälisessä politiikassa. Tämän vuoksi voi kuvitella, että legitimizeetti olisi tärkeä tutkimuskohde myös politiikan tutkijoille.

Pentti Sadeniemi ymmärtää väitöskirjassaan legitimizeetin empirisenä ja suhteellisenä yhteiskuntatieteellisenä käsitteenä ja erottaa sen tutkimuksessaan normatiivisesta ja juridisesta yhteydestä. Sadeniemen mukaan poliittinen johto vaatii legitimizeettiä itselleen jonkin periaatteen nojalla. Vallankäytön kohteet hyväksyvät tai hylkäävät vaatimuksen samalla tai jollakin toisella perusteella. (Sadeniemi 1995, 13.) Sadeniemi määrittelee lisää legitimizeetin ehtoja. Legitimizeetti ei ole dikotominen, vaan sillä on aste-eroja, eikä se vaadi ”objektiivista” määrittelyä poliittisen vallankäytön kohteiden uskomusten ja mielipiteiden ulkopuolelta. Yksinkertaisesti sanottuna vallankäyttö on siis legitimiä silloin, kun vallankäytön kohteet kokevat näin olevan. Lisäksi Sadeniemi huomauttaa legitimoinnin olevan elintärkeää johtamisen kannalta, koska se turvaa johtajan asemaa ja tehostaa hallintaa. (Mts. 19.) Mlada Bukovansky puolestaan näkee legitimizeetin yhteyden poliittiseen kulttuuriin, joka tarkoittaa hänelle kansainvälisen yhteisön rakenteen muodostavia yhteiseen tietoon perustuvia normeja ja arvoja. Poliittinen legitimizeetti on

hänen mukaansa käsitteistetty ja haastettu poliittisen kulttuurin muodostaman välineen avulla. (Bukovansky 2002, 2.)

Tuskin mitään keskustelua legitimitietin käsitteestä voidaan käydä ilman mainintaa Max Weberistä. *Wirtschaft und Gesellschaft* -kirjansa kolmannessa luvussa Weber kuvaa legitimitietin kolme perustaa: rationaalisen, traditionaalisen ja karismaattisen (Weber 1922/1978, 215). Weber kirjoittaa, että hallituksi tuleminen perustuu erilaisiin motiiveihin, jotka voivat olla materiaalisia tai ideaalisia. Tottumus, henkilökohtainen etu tai puhtaasti ideaaliset vaikuttimet solidaarisuuteen eivät silti muodosta riittävää pohjaa hallinnalle. Näiden lisäksi tarvitaan uskomusta legitimitettiin. Weber katsoo, että tavoissa vaatia legitimitettiin itselleen on eroja, minkä vuoksi hän näkee tarpeelliseksi luokitella vaatimukset ryhmiin. (Mts. 212–213.) Tämä Weberiltä tullut ajattelutapa on ollut keskeinen osa yhteiskuntatieteitä, mutta se on saanut osakseen myös kritiikkiä.

David Beetham kritisoi Weberin vaikutusta tieteenalalle ja legitimitietin yhteiskuntatieteelliseen käsitteellistämiseen. Beethamin mukaan Weberille keskeinen ajatus hallitun uskosta legitimitettiin vääristää tulkintaa siten, että se antaa liikaa painoarvoa legitimitietin johtamiselle ihmisten uskomuksista. Täten se vääristää näiden kahden suhdetta ja jättää huomiotta aspekteja, joilla on vain vähän tekemistä uskomusten kanssa. Samalla weberiläinen lähestyminen vie katsetta poispäin poliittisesta järjestelmästä itsestään. Beethamin mielestä erityisesti propagandan ja suhdetoiminnan aikakaudella on helppoa sortua ajattelemaan, että usko legitimitettiin on riittävä todiste vallan legitimiudesta. Hänen mukaansa tämä ajattelutapa johtaa siihen, että vallanpitäjä voi menestyksekkäiden esitysten ja propagandan kautta legitimoida valtaansa ja näin luoda itse oman hallintonsa legitimiuden. Tällöin unohtuu kokonaan poliittisen järjestelmän ominaisuuksien tarkasteleminen. (Beetham 1991, 8–11.)

Tämän tutkielman teemana on pohtia legitimitietin muodostamista tietynlaisessa kansainvälisessä poliittisessa suhteessa. Weberille legitimitietin käsite oli sisäpoliittinen, joten on kysyttävä, onko Weberillä mitään annettavaa kansainvälisten suhteiden tutkimiseen. Weberin käsityksiä legitimitietistä tuskin voi kokonaan hylätä kansainvälisiä suhteita tutkittaessa, mutta käsitykset tarvitsevat tukea ja katsantokannan laajentamista toimiakseen kunnolla. Sadeniemen (1995, 47) mukaan Weberin kolmijaon tarkoitus ei koskaan ollutkaan olla tutkimuksen työkalu, vaan se on universaalisti validi kaikkia yhteisöjä koskeva kuvaus.

Kansainvälisiä suhteita käsittelevässä kirjallisuudessa legitimizeetti ymmärretään huomattavasti laajemmin ja sitä käytetään kuvattaessa valtioiden ulkopolitiikan oikeutusta. Tässä asetelmassa toimijat muuttuvat siten, että hyväksyntää toiminnalle ei annakaan yksin hallinnon alamainen, vaan toinen valtio tai kansainvälinen yhteisö. Tämä näyttää myös legitimizeetin monitasoisuuden, sillä suurvallan ja pienemmän valtion suhteessa on kyse myös hallitsijan ja alamaisten rooleista. Keskiössä on edelleen valtasuhde, eli esimerkiksi Kyproksen tapauksessa se, kuinka saaren eri toimijat kokevat supervallan läsnäolon ja mielenkiinnon saaren asioihin.

Kansainvälisissä suhteissa legitimizeetti toimii usealla tasolla samanaikaisesti. Ulkopolitiikka on samalla sisäpolitiikkaa. Kun Yhdysvallat perustelee asemaansa Kyproksen kaltaisissa konflikteissa, se ei tee sitä pelkästään Kyprokselle, Euroopan unionille tai Välimeren alueen muille valtioille, vaan myös omille kansalaisilleen kotimaassaan. Yhdysvaltalaiset saattavat suhtautua kielteisesti poliitikkojen tahtoon sitouttaa Yhdysvaltoja maailman eri kolkkien tapahtumiin, jolloin poliitikkojen tehtävänä on oikeuttaa ulkopoliittisia toimiaan niin ikään oman maansa kansalaisille.

Miksi ei sitten voitaisi puhua myös mandaatista? Termiä kuulee hyvin usein julkisissa keskusteluissa, kun puhuja haluaa ilmoittaa, että toimija on saanut hyväksynnän toimilleen. Mandaatin käsite onkin ehkä arkipäiväistynyt ja sitä käytetään sen alkuperäisen merkityksen vastaisesti. Mandaatti tarkoittaa sopimusta, jolla sopimuksen osapuoli antaa toiselle valtuuden toimia toimeksiantajan puolesta. Mandaatti on kumpaakin osapuolta sitouttava sopimus, jolla on tarkasti määritellyt rajat. Kyproksen ja Yhdysvaltojen suhdetta tarkasteltaessa kyse ei ole useinkaan tästä – vaikka valtioilla voikin olla keskinäisiä sopimuksia – vaan laaja-alaisemmasta yhteistyöstä, jonka toimintamalleja sorvataan keskusteluiden kautta. Siksi tässä yhteydessä on parempi puhua toiminnan legitimizeetistä.

Yhdysvaltalaisen legitimizeetin lähteistä kirjoittavien David Hendricksonin ja Robert Tuckerin (2004) mukaan legitimizeetin lähteenä toimii vakaumus, jossa valtio toimii lain puitteissa. Toiminnan perustana ovat poliittiset instituutiot, eivätkä päätökset saa rikkoa legaalaisia tai moraalisia normeja. Weberin hengessä myös Hendrickson ja Tucker huomaavat legitimizeetin perustuvan mielipiteeseen, mikä saa aikaan legitimizeetin vaikeasti tavoiteltavan luonteen. Näin myös sellaiset toimet, jotka eivät täytä edellä mainittuja kriteerejä voidaan todeta legitimeiksi tai kääntäen, oikeassa järjestyksessä tehdyt päätökset voivat vaikuttaa vääriltä. (Hendrickson & Tucker 2004.)

Ian Clarkin (2005, 1) mukaan nykyaikaiselle legitimaatiokeskustelulle on tavanomaista YK:n kaltaisten ylikansallisten järjestöjen nouseminen legitimiteetin lähteiksi. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että legitiimiksi toiminnaksi koetaan teot, jotka ovat saaneet YK:n turvallisuusneuvoston hyväksynnän, tapahtuvat kansainvälisen oikeuden sallimissa rajoissa tai joiden toteuttamiseen käytetään diplomaattisia ponnisteluja. Normatiiviseen legitimiteettikeskusteluun liittyy myös käsitys päätösten oikeudenmukaisuudesta. Yhdysvaltojen tapauksessa maa on vahvistanut ulkopoliittista legitimiteettiään toisen maailmansodan jälkeisenä aikana muun muassa toimimalla YK:ssa, suojelemalla liittolaistensa etuja ja toimimalla rauhan ja demokratian edistämiseksi (Hendrickson & Tucker 2004).

3.2 Yhdysvaltoihin kohdistunut legitimiteettikeskustelu

2000-luvun vuodet ovat olleet Yhdysvalloille ulkopoliittisesti haastavia. Kylmän sodan päättymisen jälkeen Francis Fukuyaman kuvaama ”historian loppuminen” länsimaisen liberaalidemokratian voittaessa loi odotuksia koko kansainvälisten suhteiden kentän kehitykselle. Keskeinen idea oli, että tällä kansainvälisellä järjestelmällä oli ”oikeus puolellaan”. (Fukuyama 1992, 11.) Tämän vuoksi ideologisten konfliktien oli määrä kadota, kulttuurien yhtenäistyä ja kaupan vapautua täydellisesti. Historian loppuminen ei kuitenkaan tarkoittanut yksittäisten tapahtumien ja historiallisten ajanjaksojen loppumista, vaan Fukuyamalle historia tarkoitti kaikkien kansojen yhteistä kehitysprosessia, joka oli saavuttanut päätepisteensä (mts. 12).

Robert Kagan tulkitsee länsimaiden osalta tämän tarkoittaneen, ettei konflikteja enää syntyisi niiden välille, sillä samanlaisen arvomaailman jakavilla valtioilla ei olisi perusteita kyseenalaistaa toistensa legitimiteettiä. Toisin kuitenkin kävi. Samanlaisista poliittisista järjestelmistä huolimatta 2000-luvulla länsimaat ovat haastaneet toistensa näkemyksiä maailmanjärjestyksestä ja jopa Euroopan ja Yhdysvaltojen välille on syntynyt näkemuseroja. Toiseksi haastettavaksi on otettu Yhdysvaltojen valta ja globaali johtajan asema, jota on pidetty jokseenkin itsestään selvänä toisen maailmansodan jälkeen. (Kagan 2004, 66–67.)

Maailma pysyi kuitenkin entisellensä vahvoine valtioineen ja konflikteineen, eikä sen jakautuminen eri vahvuisiksi yksiköiksi päättynyt. Yhdysvallat ainoana supervaltana sai sopeutua ja ottaa vastaan uusia haasteita. Nämä haasteet kuvastuivat parhaiten 2000-luvun alussa, kuten tuolloin tapahtunut siirtymä George W. Bushin doktriiniin osoitti. Robert Kagan selvittää, että nuoremman Bushin politiikkaan on mainittu kuuluvaksi ennalta ehkäisevät sotilasoperaatiot, demokratian edistäminen vallanvaihdoin ja unilateraalinen diplomatia, johon kuuluu halukkuus toimia ylikansallisten toimijoiden hyväksyntää kaipaamatta. Kagan toteaa, että historiallisesti tämä ei ole mitään uutta, sillä aikaisemmatkin yhdysvaltalaishallitukset ovat pyrkineet samoihin päämääriin. (Kagan 2008, 37.) Keskeistä saattoikin olla vain ajankohta, sillä kylmän sodan jälkeisessä kontekstissa Yhdysvaltojen odotettiin toimivan eri tavalla.

Riippumatta siitä, miten mullistavaa Bushin politiikka on tai ei ole ollut, voidaan kuitenkin todeta sen merkinneen muutosta 1990-luvulla totuttuun ulkopolitiikkaan. Lisäksi on selvää, että sota terrorismia vastaan merkitsi Yhdysvalloille uutta tilannetta, johon suhtautumisella oli vaikutuksia niin maan vihollisten kuin ystävienkin asemaan ja toimintaan. Terrorismin vastaiseen sotaan ryhtynyt Yhdysvallat otti käyttöönsä monia keinoja, joita se ei ollut pitkään aikaan käyttänyt. Myöhempi tarkastelu on osoittanut, että keinoista osa oli sellaisia, joiden käytöstä maailman ainoalle supervallalle oli haittaa.

George G. Herring (2008, 928) esittelee Yhdysvaltojen YK:ta koskevien linjausten muuttumista vuosikymmenten aikana. Bill Clintonin kaudella rauhanturvaamiseen osallistumista vähennettiin ja Yhdysvallat vannoi osallistuvansa vain niihin tapahtumiin, joissa sillä oli omaa etuaan puolustettavanaan tai joilla oli huomattavan merkittävä kansainvälinen rooli. John F. Kennedyn (1961) virkaanastujaispuheen kuuluisa lause ”let every nation know, whether it wishes us well or ill, that we shall pay any price, bear any burden, meet any hardship, support any friend, oppose any foe to assure the survival and the success of liberty” kääntyi muotoon, jossa Yhdysvalloista tuli valtio, joka maksoi vain tietyn hinnan, vastusti vain tiettyjä vihollisia ja kantoi vain osan vapauden puolustamisen taakasta. George W. Bushin hallinto teki Herringin (2008, 939) mukaan heti aluksi unilateralistisen käänteen ottaen linjan, jonka mukaan Yhdysvaltojen toimintaa ei saanut liiaksi sitoa kansainväliseen yhteisöön, koska sillä oli taakkanaan kyvyttömyys puuttua kriiseihin nopeasti.

Kuten mainittua, Yhdysvallat on toisen maailmansodan jälkeen pyrkinyt saamaan toiminnalleen legitimitetin muilta valtioilta ja kansainvälisiltä yhteisöiltä. Hendrickson ja Tucker (2004) päättävät, että Yhdysvallat on 2000-luvulla tehnyt niin monia tästä vanhasta legitimitettiin tavoittelevasta politiikasta poikkeavia päätöksiä, että poikkeuksista on tullut sääntö. Heidän mukaansa supervalta on sen vuoksi ajautunut kaltevaa pintaa pitkin pohjalle, minkä myötä Yhdysvaltojen ulkopoliittinen valta on kaventunut merkittävästi. Tätä rohkeaa arviota pohjan saavuttamisesta on kuitenkin vaikea arvioida. Joseph Nyen (1990, 10–11) mukaan yhdysvaltalaisista keskustelua maan vaikutusvallan murentumisesta on sekoittanut epäselvien käsitteiden lisäksi tunnesyyt, kun kansallista ylpeyttä on kolhaistu. Kansalaisten mielipiteen mukaan ”pohjaa” tuskin on vielä saavutettu, vaikka yhdysvaltalaiset suhtautuvatkin varauksella maansa toimiin maailmalla. Alkuvuodesta 2014 tehdyssä Pew Research Centerin tutkimuksessa 60 prosenttia yhdysvaltalaisista on sitä mieltä, että Yhdysvaltojen pitäisi keskittyä enemmän kotimaan asioihin. Vuonna 2004 vastaava luku oli 49 prosenttia. (Pew Research Center 2014, 61.)

Maailman mielipide Yhdysvalloista on muuttunut siihen suuntaan, että yhdysvaltalaiset soveltavat kansainvälistä oikeutta ja sopimuksia vain silloin, kun se johtaa maan oman edun kannalta myönteisiin lopputuloksiin. Tämä kansainvälisen legitimitetin arvon väheksyntää kuvaava näkemys on yksi tavallisimmista George W. Bushin presidenttikauden liitetyistä arvioista. Sen suurimpana lähteenä on ollut vuoden 2001 terrori-iskuista liikkeelle lähtenyt aikakausi, joka kulminoitui Irakin sotaan vuonna 2003. Ehkä aikakauden ja aihepiirin tunnetuimmaksi lauseeksi jäi Bushin syyskuussa 2002 YK:n yleiskokoukselle osoitettu lausahdus ”Will the United Nations serve the purpose of its founding or will it be irrelevant?” (Bush 2002). Pari vuotta myöhemmin Ron Suskind paljasti Bushin hallinnon keskeiseksi ideaksi kutsumansa näkemyksen, kun hän presidentin avustajana totesi Yhdysvaltojen olevan imperiumi, joka luo oman todellisuutensa (Suskind 2004).

Legitimitetikeskustelussa keskeinen aihe on ollut Yhdysvaltojen suhde kansainvälisiin instituutioihin. Toimiminen YK:n ohi tai sen rinnalla ei kuitenkaan ole Yhdysvalloille historiallisessa perspektiivissä vieras toimintamalli. Kalevi Holsti (1991) kuvaa yhdysvaltalaisen ajattelun kehitystä kansainvälisen turvallisuuden suhteen toisen maailmansodan jälkeen. Tuolloin vaihtoehtona kansalliselle turvallisuuden ylläpidolle pohdittiin ylikansallista YK-johtoista turvallisuustoimijaa.

Aiemman käsityksen mukaan Yhdysvaltojen turvallisuutta takasivat laaja kansainvälinen turvallisuus ja globaali talouskasvu. Sodan loppupuolella Neuvostoliiton uhka sai Yhdysvallat epäilemään, ettei se pystyisi jättämään kaikkea vastuuta vain YK:lle tulevaisuuden turvallisuusongelmiensa hoitamisessa. Ajattelun keskipisteeksi alkoi nousta kansallinen etu mahdollisesti vihamielisessä kansainvälisessä ympäristössä. Myös aseistariisunta rauhan ehtona hylättiin ja lopulta YK:n peruskirjaan kirjattu artikla 51, jonka mukaan peruskirja ei estä kansallista puolustusta yksin tai yhdessä toisen maan kanssa, merkitsi viimeistä askelta kansallisesti taatun turvallisuuden kannalta. Holstin mukaan tämä tarkoitti, että peruskirja on voluntarismien periaatteen kulmakivi, ja YK:sta tuli näin kansainvälisten suhteiden välittäjä eikä niiden muuttaja. Niin kauan kun järjestelmä on rakennettu suvereniteetin varaan, ei kansainvälisen politiikan peruspiirteitä voida muuttaa. (Holsti 1991, 264–267.) Joseph Nye kertoo samasta aiheesta tuoreemman esimerkin. Myös vuoden 1999 Kosovon sodalta puuttui YK:n turvallisuusneuvoston muodollinen päätös, mutta Yhdysvallat sai sotatoimilleen tuen Saksalta ja Ranskalta, koska Yhdysvaltojen toimet vaikuttivat legitimeiltä (Nye 2004, 145.)

Bushin hallinnon näkemykset herättävät kysymyksen, voiko supervaltta Yhdysvallat muokata oman todellisuutensa kansainvälisestä yhteisöstä huolimatta. Stefano Guzzini esittää, että kansainvälisen yhteisön määrittää näinä aikoina sotilaallinen voima. Yhdysvallat ainoana supervaltana on velvollinen osallistumaan epäonnistumisenkin uhalla. Epäonnistumisten jälkeen sen on vain korjattava jälkensä ja toimittava uudelleen. Toistuttuaan tarpeeksi monta kertaa tämä sykli johtaa unipolaariseen sotilaalliseen maailmanjärjestykseen, jossa valta tarkoittaa sotilaallista vahvuutta ja legitimizeetti on redusoitu sotilasvallan avulla tapahtuvaksi tehokkaaksi pakottamiseksi. (Guzzini 2013, 74.)

Bushin ensimmäisistä vuosista presidenttinä katsotaan alkaneeksi ajanjakso, jolloin Yhdysvallat hylkäsi YK:n mielipiteen ja menetti näin ollen merkittävän osan kansainvälisten suhteiden legitimizeetistään. Vaikka Yhdysvallat onkin sotinut useasti toisen maailmansodan jälkeen, tapahtui se nyt ensimmäistä kertaa YK:ssa vallitsevan yleisen mielipiteen vastaisesti. Irakin sotaan lähtö ilman laajaa kansainvälistä hyväksyntää jätti Yhdysvallat ongelmalliseen asemaan, josta toipuminen voi kestää pitkään. Barry Buzan (2004) on analysoinut lukuisia erilaisia malleja, joilla maailman valtioita jaetaan kokonsa ja vaikutusvaltansa mukaisesti luokkiin. Keskeinen lähtökohta hänen ajattelussaan on jako supervaltioihin ja suurvaltioihin, joiden keskinäisten suhteiden muutoksia Buzan analysoi peluuttamalla erilaisia skenaarioita. Buzanille 2000-luvun alun tapahtumat

merkitsivät muutosta 1990-luvulta peräisin olevaan ajattelumalliin, jossa Yhdysvallat ainoana supervaltana toimii johtavana valtiona. Bushin muutos Yhdysvaltojen ulkopoliitikassa johti siihen, että tätä mallia alettiin kyseenalaistaa.

Bushin Yhdysvaltojen ulkopoliittinen suunnanmuutos ja siitä seurannut legitimizeettikeskustelu ovat siis melko monipuolisesti dokumentoitua tietoa lukuisien kansainvälisen politiikan tutkijoiden työn ansiosta. Buzanin analyyseistä innostuneena voisi kysyä, onko Yhdysvallat edes tavoittelemassa uudelleen vanhaa toimintatapaansa, jossa se haki legitimaation kansainväliseltä yhteisöltä, sillä Buzanin teoriat antaisivat mahdollisuuden moneen muuhunkin toimintamalliin.

Samantha Power (2008, 133) aloittaa, että Bushin seuraajalla ei ole mahdollisuuksia palata 1990-luvun unipolaariseen tilaan. Hän jatkaa, että menetetyt vaikutusvallan palauttaminen onnistuu keskittymällä kovaan valtaan, legitimizeettiin ja maan kompetenssin kehittämiseen (mts. 134). Näistä kolmesta Power nostaa legitimizeetin hankkimisen tärkeimmäksi. Keinoja esitellessään hän siis olettaa, että Yhdysvallat todellakin pyrkii jälleen takaisin vanhalle polulle legitimaation suhteen, eikä esimerkiksi luovu supervalta-asemastaan ja ryhdy yhdeksi suurvallaksi, kuten Buzan analysoi yhtä mahdollisuutta. Pyrkimykseen vanhan käytännön tuomisesta takaisin viittaa myös se, että vuonna 2003 Yhdysvalloissa perustettiin kolme vuotta kestänyt *Force and Legitimacy in the Evolving International System* -projekti, jonka tarkoituksena oli yhteistyössä hallinnon edustajien kanssa ratkoa voimankäyttöön ja legitimizeettiin liittyviä ongelmia (Talbot 2007, x).

Historiallisesti Yhdysvaltojen toiminnan lähtökohtana on ollut saada maan poliittisille päätöksille kansainvälinen hyväksyntä, mutta George W. Bushin tekemien Irakin sota koskevien päätösten jälkeen Yhdysvaltojen luotettavuus ylikansallisten toimijoiden ja muiden valtioiden silmissä on murentunut. Yksi lähtökohta tarkastelulle on pohtia mahdollisia legitimaatiossa tapahtuneita muutoksia Bushin aikakauden myötä. Legitimizeetin pohdinta antaa mahdollisuuden tutkia, kuinka Yhdysvaltojen toiminta koetaan eri maissa ja millaisia keinoja Yhdysvallat itse käyttää, kun se pyrkii olemaan osa tietyn alueen poliittista järjestystä.

Aylin Güneyn arviossa nousee esille Bushin unilateralismi. Sen lisäksi Irakin sota on vaikuttanut heikentävästi sekä Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin että Yhdysvaltojen ja Turkin suhteisiin. Näin Bushin hallinnon toiminnan vaikutukset ovat kohdistuneet

Kyprokseen kahdesta suunnasta. Tällä on ollut epäsuora vaikutus myös Kyproksen-politiikkaan. Muun ohella Bushin painostus Turkin hyväksymiseksi EU:n jäseneksi on aiheuttanut jännitteitä. (Güney 2004, 39.) Güney päättelökin, että Yhdysvalloilla on huono neuvotteluasema Kyproksen suhteen, koska Bushin hallinnolla ei ole tarvittavaa vipuvarren kaltaista vaikutusvaltaa eikä pakollista legitimizeettiä EU:n, Turkin ja Kreikan silmissä. Siksi Güney povaa Yhdysvaltojen epäonnistuvan neuvottelijana kriisissä, joka voi syntyä Kyproksen liittymisestä Euroopan unioniin. (Mas. 40–41.)

Edellä olen havainnollistanut 2000-luvun alussa tapahtuneen ulkopoliittisen käänteen ja odotukset sille, että 1990-luvulla vahvana elänyt Yhdysvaltojen ulkopoliittinen tapa hakea legitimizeettiä muilta mailta otetaan uudelleen käyttöön Bushin hallintokauden jälkeisenä aikana. Barack Obaman presidenttikaudella viitteitä tähän on saatu lukea muun muassa Yhdysvaltojen kansallisesta turvallisuusstrategiasta. Sen perusteella Yhdysvallat on tehnyt uuden, multilateraalisuuteen tähtäävän käänteen Obaman aikana.

Colin Dueck kokoaa yhteen ”Obaman doktriinista” esitettyjä erilaisia arvioita. Ne ovat vaihdelleet humanitaarisista interventioista konkurssitilassa olevan maan heikkoon ulkopoliitiikkaan. On myös väitetty, että mitään ulkopoliittista linjaa Obamalla ei ole. Dueck väittää linjan olevan olemassa analysoidessaan Obaman strategiaa sopeutumisen politiikaksi, jossa kansainväliset viholliset totutetaan Yhdysvaltojen toimintaan esimerkin avulla ja Obaman integroivalla johtamistyyllillä. Dueck huomauttaa, että Obama on presidenttinä sisäpolitiikkaa painottava, mikä on näkynyt sisäpoliittisilta ohjelmilta huomiota vievien kansainvälisen sitoumusten vähentämisenä. (Dueck 2011, 13–15.)

Mark Lagon arvioi, että Obaman aikakauden ironia on Yhdysvaltojen nojaaminen kovaan valtaan, vaikka Obama kritisoi sitä vuoden 2008 kampanjansa aikana ja esitti jo tuolloin pehmeän vallan ja diplomatian käyttöä sekä merkittävää siirtymää pois päin Bushin unilateralismista legitimizeetin rakentamiseksi ja mielipiteiden muuttamiseksi (Lagon 2011, 69–70) Colin Dueckin näkemyksen mukaan moni kohta Obaman sopeuttamisen strategiasta on epäonnistunut. Ongelman syvin olemus on, että karismaattinen johtajuus tai yhdysvaltalaisten halu sopeuttaa ei pelkästään riitä muille maille syyksi muuttaa toimintatapaansa. Dueckin mielestä Obaman hallinto käsittää muun maailman yhdeksi kokonaisuudeksi ja jättää huomiotta kansainvälisten suhteiden normaalit toimintamallit. (Dueck 2011, 18–20.)

Justin Polin muistuttaa, että myös Bushin hallinnon pyrkimyksenä oli pitää huolta suhteista kansainväliseen yhteisöön. Obama on hänen mukaansa pyrkinyt muuttamaan sotilashallinnon ja siviilihallinnon budjetteja tasapainoisempaan suuntaan ja toteuttamaan Hillary Clintonin käyttämän *smart power* -käsitteen mukaista ulkopoliittikkaa (Polin 2011, 92). Kansallista turvallisuuden kautta ulkopoliittikkaa katsovan Polinin (mts. 95–96) mielestä Obaman hallinnon pyrkimykset vahvistaa siviilivaltaan kuuluvia instituutioita eivät ole tuottaneet toivottuja tuloksia. Daniel Dreznerin (2011) mukaan Obaman suurin vaikeus olikin sekä kotimaan hankalissa poliittisissa päätöksissä että Obaman epäonnistumisessa strategiansa esittelemisessä yhdysvaltalaisille.

Luvun alussa toin esille Ian Clarkin käsityksen, jonka mukaan legitimitetille ei olisi annettu kovin suurta roolia kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa. Näyttää kuitenkin siltä, että tilanne ei ole aivan näin dramaattinen, sillä legitimitetin pohdintoja on saatavilla lukuisia ja myös tämän työni aihepiiristä. Legitimitetti vaikuttaa olevan politiikan tutkimuksen peruskäsitteitä. Laajana ja monitahoisena konseptina se tulee samalla kuvanneeksi tutkimuskenttää. Poliittikan tutkimukselle ominaisesti jokaista asiaa voidaan konseptualisoida useista suunnista ilman, että vain yksi tapa olisi se oikea.

Tuoreimmassa yhdysvaltalaisessa keskustelussa legitimitetin pohdinnan painotus on siirtynyt jälleen sisäpoliittisiin aiheisiin. Yhtenä esimerkkinä on *Obamacare*-nimellä tunnettu Yhdysvaltain terveydenhuoltouudistus. Ohjelman toimeenpano on erityisen vaikeaa, kun kansa ei luota hallitukseen eikä koe sitä legitimiiksi toimijaksi, joka voi ohittaa syvälle juurtuneen käsityksen yksilön omasta päätösvallasta (Brooks 2013). Vaikuttaakin siltä, että pohdinnat legitimitetistä ovat aina jollain tavalla pinnalla Yhdysvalloissa. Jos keskustelu ei kohdistu maan asemaan maailmassa, on kohteena silloin hallituksen rooli maan sisäisissä asioissa.

Laaja keskustelu Yhdysvaltojen ulkopoliittisesta linjasta legitimitetin kannalta viittaa niin ikään siihen, ettei kyseessä ole unohdettu käsite, vaan aktiivisesti tutkijoiden mielenkiinnon kohteena oleva ilmiö. Tutkimusartikkeleihin syventyminen osoittaa, että legitimitettiä sovelletaan myös ajankohtaisiin ilmiöihin kuten Yhdysvaltojen hallintojen doktriineihin. Seuraavassa selvitän, millaisen kuvan Yhdysvaltojen tavasta legitimoida ulkopoliittikkaansa saa yhdessä hallinnon keskeisimmistä ulkopoliittisista asiakirjoista ja millaisia viitteitä niissä on nähtävissä Yhdysvaltojen Kyproksen-suhteeseen.

3.3 Yhdysvaltojen ulkopoliittinen linja turvallisuusstrategioista tarkasteltuna

Kansallinen turvallisuusstrategia on Yhdysvaltojen hallinnon julkaisema asiakirja, jonka tarkoituksena on koostaa kattavasti ne Yhdysvaltojen kansainväliset intressit ja tavoitteet, jotka ovat tärkeitä kansallisen turvallisuuden kannalta. Tiivistetysti esitettynä se on viestintäväline, jolla presidentin hallinto tiedottaa strategisesta visiostaan kongressille, muille kansallisille instituutioille ja myös hallinnon sisäisesti. Turvallisuusstrategia on luonteeltaan pääpiirteinen, koska sitä tarkentavat alakohtaiset dokumentit, kuten esimerkiksi puolustus- ja sotilaalliset strategiat. Liittovaltion lain vaatimusten mukaisesti turvallisuusstrategian on oltava kattava raportti ulkopoliitikasta, maailmanlaajuisista sitoumuksista sekä kansallisen vallan pitkän ja lyhyen aikavälin käytöstä poliittisella, sotilaallisella ja taloudellisella sektorilla kansallisen turvallisuuden takaamiseksi. Tämän vuoksi strategiat kertovat hyvin niistä Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan painotuksista, jotka juuri kyseisellä aikakaudella ovat olleet vallitsevia.

Vaikka lain mukaan presidentin tulee toimittaa tämä selonteko vuosittain kongressille, on George W. Bushin hallinnon aikana vakiintunut tapa, jossa turvallisuusstrategia julkaistaan neljän vuoden välein. Bushin aikakaudella strategioita on julkaistu näin ollen kahdesti eli vuosina 2002 ja 2006. Obaman hallinnon aikana raportti on julkaistu kerran vuonna 2010. Vuosien aikana strategian sisältö on muuttunut huomattavasti heijastellen kunkin ajan keskeisiä tapahtumia. Bushin ensimmäisessä turvallisuusstrategiassa keskeiseksi teemaksi nousi terrorismin torjunta, mutta Barack Obaman aikakaudella strategia on selkeästi laajempi ja keskittyy monipuolisemmin kansainväliseen tilanteeseen ja Yhdysvaltojen rooliin kansainvälisten suhteiden hoidossa.

Luen seuraavassa kolmea 2000-luvun turvallisuusstrategiaa ja pyrin kartoittamaan niiden tapaa käsitellä yhtäältä kysymystä legitimitetistä ja toisaalta mahdollisia viitteitä siitä muutoksesta, joita hallinnon vaihtuminen sai aikaan Obaman noustessa presidentiksi. Luen Bushin aikakauden kahta strategiaa rinnakkain, koska ne voidaan nähdä toisiaan täydentävinä julkaisuina. Toisena tavoitteenani on löytää strategioista viitteitä Kyprokseen ja Yhdysvaltojen intresseihin olla läsnä Kyproksella.

3.3.1 Bush: Yhdysvallat Kyproksen ystävänä ja tukijana

Vuoden 2002 strategian alkupuheessa läsnä on vapauden käsitteeseen perustuva tematiikka. Yhdysvallat sotilaallisena ja taloudellisena mahtina pyrkii pitämään yllä vallan tasapainoa, joka suosii inhimillistä vapautta. Tätä pyrkimystä uhkaa terrorismi sekä radikalismien ja teknologian liitto, joita vastaan Yhdysvaltojen liittolaisineen on pakko puolustautua. Maailman kansallisvaltiot ovat Yhdysvaltojen kanssa yhteistyössä, ja suurvallat kilpailevat keskenään rauhallisin keinoin. Lisäksi maa luottaa WTO:n ja YK:n toimintaan sekä markkinatalouden tuomaan vakauteen. (United States National Security Council 2002, III–V.) Vuoden 2006 strategian alkupuhe alkaa puolestaan voimakkaalla lauseella: ”America is at war.” Terrorismi on nostettu keskiöön; mitä muotoja se on saanut ja miten sitä vastaan on taisteltu viimeisen neljän vuoden aikana. (USNSC 2006, I–II.)

Vuonna 2006 julkaistu Bushin kauden toinen strategia on oikeastaan päivitys vuoden 2002 strategiaan. Sisällysluetteloltaan strategiat ovat identtisiä lukuun ottamatta jälkimmäiseen lisättyä kymmenettä lukua, joka käsittelee globalisaatiota. Globalisaatioon on lisätty myös alun tavoitteiden listaan (USNSC 2006, 1) Päivityksenomaisen luonteen huomaa helposti myös vuoden 2006 strategian rakenteesta, sillä jokaisessa kohdassa esitellään ensin vuonna 2002 esitetyt tavoitteet ja sen jälkeen tilanteen kehittyminen raporttien välillä. Lopuksi strategia katsoo jokaisessa kohdassa tulevaisuuteen. Bushin myöhäisempi strategia on myös Kyproksen tutkimuksen kannalta hedelmällisempi, sillä se käsittelee vuoden 2002 strategiaa laajemmin Yhdysvaltojen suhtautumista alueellisiin konflikteihin. Konflikteihin liittyvät lauseet ovatkin keskeinen alue, joiden kautta strategia antaa Kyprokseen sovellettavaksi kelpaavaa tietoa.

Bushin kahta strategiaa voi vertailla myös ulkonäköä tarkastelevan visuaalisen retoriikan keinoin. Janne Seppänen kirjoittaa elämästämme visuaalisessa maailmassa. Visuaalisia järjestyksiä on kaikkialla fyysisestä ympäristöstä kuvalliseen esittämiseen (Seppänen 2001, 34). Viimeisen sadan vuoden aikana visuaaliset järjestykset ovat muuttuneet merkittäväällä tavalla, kuvallisuuden läpimurtona (mts. 38). Nykyään kuvallisuus on harvoin ”puhdasta”, vaan siihen liittyy monimuotoisuutta eli multimodaalisuutta (mts. 39). Se tarkoittaa, että käyttöliittymä koostuu erilaisista merkkijärjestelmistä, joissa yhdistyy kirjoitettu teksti, grafiikka, symbolit ja valokuvat (mts. 230). Visuaaliseen retoriikkaan kuuluvien elementtien valikoima on laaja, ulottuen valokuvista jopa maisemiin tai muistomerkkeihin

asti (Hill 2004, 25). Visuaalinen retoriikka on samaan aikaan ainakin viestintää, psykologiaa, etnologiaa sekä politiikan tutkimusta. Turvallisuusstrategian kaltaisten asiakirjojen tavoitteena on tiedottamisen lisäksi vaikuttaa tunteisiin ja vakuuttaa lukija sanoman tärkeydestä, jolloin lukijan katsetta ohjataan haluttuun suuntaan ja tärkeinä pidettyjä seikkoja painotetaan. Visuaaliset menetelmät lisäävät viestin vakuuttavuutta, sillä eläväisempi viesti saa aikaan helpommin emotionaalisen responsin (mts. 31).

Poliittisissa asiakirjoissa teksti on usein edelleen pääosassa ja kuva vain tekstiä tukevassa roolissa, mutta visuaalisuutta voidaan tulkita yhtä hyvin tekstin asettelun, kirjasintyyppien käytön ja asiakirjojen yleisilmeen kautta. Turvallisuusstrategiaa lukevan eteen piiryy visuaalinen kokonaisuus, jossa jokaisella elementillä, korostuksella ja sitaatilla on tarkoituksensa. Bushin toisessa strategiassa juhlallisuutta on karsittu jättämällä pois lainaukset presidentin puheisiin ja näin strategiasta on tullut pöytäkirjamaisempi. Visuaalisesti tarkasteltuna vuoden 2006 strategia on vähäeleisempi ja tyylikeinoiltaan minimalistisempi; kahden palstan rakenteesta on siirrytty yhteen palstaan ja otsikoidenkin pittekoko on pienentynyt. Katsetta ohjaavia tehokeinoja käytetään vähemmän ja muistiotyylisiä listauksia on puolestaan enemmän.

Muutokset strategian ulkoasussa voivat viitata esimerkiksi siihen, ettei päivitetyn version oleteta olevan arvoltaan yhtä tärkeä kuin Bushin presidenttikauden ensimmäinen turvallisuusstrategia. Se voi myös olettaa, että lukija on jo tutustunut ensimmäiseen strategiaan tai että toisen strategian lukijakuntaa tarvitse enää vakuuttaa samalla tavalla kuin Bushin kauden alussa. Ensimmäisen strategian tarkoituksena lienee esitellä presidenttiä hänen lausuntojensa kautta. Toisaalta jälkimmäisessä strategiassa myös informaatiota on tarjolla enemmän, kun strategia arvioi mennyttä pelkän tulevaisuuden suunnittelun lisäksi.

Vuoden 2002 strategian alussa esitellään tavoitteet, joihin Yhdysvallat pyrkii. Tavoitteet muodostavat samalla strategiaan yksittäisen luvun jokaisesta aihepiiristä. Listassa on mainittu yhteensä kahdeksan lohkoa, joista kolmen ensimmäisen voidaan nähdä liittyvän Kyproksen kaltaisten konflikteihin:

To achieve these goals, the United States will:

- champion aspirations for human dignity;
- strengthen alliances to defeat global terrorism and work to prevent attacks against us and our friends;
- work with others to defuse regional conflicts;

(USNSC 2002, 1)

Kyprosta vuoden 2002 strategiassa ei nimeltä mainita, mutta Kyprostakin koskettavaa aihetta käsitellään laajemmin luvussa IV, jossa käsitellään alueellisia konflikteja. Ennen kuin voidaan alkaa hahmotella yhtäläisyyksiä strategioiden konflikteja koskevien osioiden ja Kyproksen tilanteen välille, on kysyttävä, näkeekö Yhdysvallat Kyprosta lainkaan konfliktina, johon tätä politiikkalohkoa voidaan soveltaa. Kyprosta koskevien lausuntojen tutkiminen 2000-luvun alusta alkaen osoittaa, että yhdysvaltalaiset ovat varsin varovaisia käyttämään sanaa ”konflikti”, vaikka sekin lausunnoissa esiintyy (esim. Klosson 2004 ja Fried 2006). Usein lausunnoissa Kyproksen tilannetta kuvataan sanoilla ”issue”, ”problem” tai ”dispute”, jotka ovat sävyiltään hienovaraisempia kuin ”conflict”. Konfliktin tematiikkaan viittanee myös ”settlement”, jolla keskusteluissa tarkoitetaan laajasti Kyproksen tilanteen ratkaisua ja saaren yhdistymistä. Käytetyt sanat viittaavat siihen, että Yhdysvallat näkee Kyproksen tilanteen konfliktiin verrattavissa olevana.

Bushin toisessa strategiassa merkittävin laajennus konfliktien suhteen on Pohjois-Irlannin tilanteen nostaminen esille merkittävien onnistumisten listassa (USNSC 2006, 14). Pohjois-Irlanti poikkeaa muista mainituista konflikteista siten, että se on ainoa selkeästi länsimainen ja eurooppalainen konflikti. Tämä tarkoittaa myös konfliktin käsitteen laajenemista, sillä Pohjois-Irlannin myötä konfliktin ”arvonimen” saattaa saada myös länsimaissa tapahtuva selkkaus. Tämä tukee mielestäni havaintoa, jonka mukaan myös Kyproksen tilanne soveltuu Yhdysvaltojen määritelmään konfliktista.

Yhdysvaltojen strategiana on pyrkiä rakentamaan suhteita ja kansainvälisiä instituutioita konfliktien estämiseksi ja lopettamiseksi, mutta maan on oltava realistinen: konfliktialueen osapuolten on oltava valmiita ottamaan vastuuta itse, jonka jälkeen myös Yhdysvallat voi auttaa. (USNSC 2002, 9.) Tämän jälkeen strategia keskittyy Israelin ja Palestiinan väliseen konfliktiin ja nimeää muita konflikteja muista maanosista (mts. 9–10). Näyttääkin siltä, että Välimeren alueella yhdysvaltalainen katse on vielä Israelin ja arabimaiden suunnalla, eikä Kyproksen kaltainen kylmä konflikti saa huomiota tai mainintaa lainkaan.

Konfliktien suhteen Yhdysvaltojen linja Bushin aikana on ollut, että vaikka Yhdysvalloilla ei kyseisellä hetkellä olekaan panoksia konfliktissa, voi se tulevaisuudessa vaikuttaa maan intresseihin ja konfliktit voivat laajentua alkuperäisen piirinsä ulkopuolelle. (USNSC 2006, 14). Lauselma välittää kuvan maasta, joka voi puuttua konflikteihin kaikkialla maailmassa, koska lähes jokaisesta paikallisesta eripurasta voidaan löytää yhteyksiä Yhdysvaltojen intressiin. Näin Bushin hallinto perustelee rooliaan vetoamalla sekä Yhdysvaltojen omaan että muiden maiden etuun.

Bushin hallinto määrittelee kolme keinoa hoitaa alueellisia konflikteja. Ensimmäinen niistä on ehkäistä konflikteja edistämällä demokratiaa. Demokraattisten maiden etuna ovat niiden valmiit välineet sopia erimielisyyksiä bilateraalisesti tai toisten alueen maiden tai kansainvälisten instituutioiden avulla. (USNSC 2006, 15.) Silti demokraatit saattavat tarvita ulkopuolista apua, johon rooliin Yhdysvallat voi suostua paikallisen johtajuuden rinnalle. Yhdysvallat luottaa myös taktiikkaan, jossa konflikti sidotaan laajempaan alueelliseen kontekstiin. Toinen keino on puuttua jo alkaneisiin konflikteihin. Strategian mukaan tämä tapahtuu Naton ja YK:n johdolla. Kolmantena vaiheena on rauhan rakentaminen ja konfliktin jälkeinen stabilointi. (mts. 16.) Kyprosta koskevassa keskustelussa kahden viimeisen keinon muodostama toimintamalli on näkynyt selkeänä. Yhdysvaltojen tuki YK:lle Kyproksen kysymyksen ratkaisemisessa on ollut havaittavissa jo 2000-luvun alkuvuosista. Esimerkiksi vuonna 2002 Yhdysvaltojen Kyproksen suurlähettiläs totesi Yhdysvaltojen asemasta Kyproksen konfliktissa seuraavasti:

The UN Secretary General and his Special Advisor Alvaro de Soto, through the Good Offices mission, are playing a critically important role in this process. We will continue to make every effort to support their efforts, to press others to do the same, and to call for greater urgency in the negotiations.

(Klosson 2002.)

Klossonin mukaan Yhdysvaltojen paikkana on siis tukea YK:n toimia. Samaan aikaan Yhdysvallat pyrkii sitomaan Kyprosta suurempaan alueelliseen vaikutuspiiriin, eli Euroopan unioniin. Samana vuonna ulkoministeriön Marc Grossman (2002) totesi kreikkalaisen televisiokanavan haastattelussa Yhdysvaltojen tukevan Kyproksen liittymistä Euroopan unioniin siinäkin tapauksessa, että ratkaisua konfliktiin ei olisi löydetty sitä

ennen, sillä prosessi itsessään on tärkeä osa yhdistymistä ja auttaa kyproslaisia ratkaisun löytymisessä. Tässä toteutetaan Yhdysvaltojen tavoitetta sitoa konflikti suurempaan alueelliseen kehukseen, jota ohjaavat alueen valtioiden lisäksi YK sekä EU:n ja Naton kaltaiset liittoumat.

Tavoitteiden listassa mainitun ihmisarvon strategia ymmärtää neuvottelemattomana vaatimuksena lain noudattamisesta, valtion absoluuttisen vallan rajoista, sananvapaudesta, uskonnonvapaudesta, tasapuolisesta oikeusjärjestelmästä, naisten kunnioittamisesta, uskonnollisesta ja eettisestä suvaitsevaisuudesta sekä yksityisomaisuuden kunnioittamisesta. Yhdysvalloille nämä merkitsevät vapautta edistäviä peruskomuksia, jotka ohjaavat myös maan ulkosuhteiden hoitoa ja joita Yhdysvallat sopivan tilanteen tullen pyrkii tarjoamaan myös muille maille. (USNSC 2002, 3–4.) On siis selvää, että Yhdysvallat pyrkii toimimaan näiden periaatteiden mukaan, mikä on nähtävissä myös yhteys legitiimin toiminnan ylläpitämiseen.

Ihmisarvoon liittyvien seikkojen listaa lukiessa huomaa yhtäläisyyksiä Kyproksen tilanteeseen. Lähes kaikki pitkässä arvojen listassa mainitut seikat ovat jollain tavalla olleet kipupisteitä Kyproksen poliittisessa lähihistoriassa. James Ker-Lindsay (2011, 84–85) nostaa esiin tästä aihepiiristä Kyproksen kreikkalaisten ja turkkilaisten välisen kiistan kiinteistöistä ja siitä, millä tavoin menetettyä omaisuutta korvataan tai annetaan oikeus ottaa se jälleen haltuun. Kiista omaisuudesta on ristiriidassa yhdysvaltalaisen arvon kanssa yksityisomaisuuden kunnioittamisesta ja sen koskemattomuudesta.

Huomattavia ovat myös kritiikki, jota Kypros on saanut ihmisoikeuksiin liittyvissä kysymyksissä. Vaikka vapaa liikkuvuus onkin jo toteutunut, on vapaa muuttaminen ja asuinpaikan valinta yhteisöjen rajoista riippumatta edelleen yksi kiistaa aiheuttavista kysymyksistä (Ker-Lindsay 2011, 87). Naisten asemaa kuvaava YK:n kehitysohjelman Gender Inequality Index sijoitti Kyproksen sijalle 22 vuonna 2010 (United Nations Development Programme 2013, 156). Yhdysvaltojen ulkoministeriön raportti Kyproksen ihmisoikeustilanteesta puolestaan kertoo epäkohdista turvapaikan hakijoiden kohtelussa (United States Department of State 2010, 14) ja vähemmistöjen oikeuksissa (mts. 24).

Wikileaks-aineistoni puolestaan kertoo yhdysvaltalaisesta näkemyksestä, jonka mukaan kansalaisjärjestöjen toiminta ei toteudu täysimääräisesti Kyproksella, vaan kansalaisyhteiskuntaa leimaa hajanaisuus ja heikkous, vaikka sillä olisi paljon potentiaalia saaren yhdistymisen hyväksi. Suurlähetystön mukaan poliittiset puolueet näkevät järjestöt

kilpailijoina, joita ei voi hallita. Ihmisoikeuksia ajavat kansalaisjärjestöt keskittyvät lähinnä ”vastapuolen” yhteisön tekemiin loukkauksiin, jolloin käsitys ihmisoikeuksista jää kapeaksi. Järjestöt ovat harvoin taloudellisesti riippumattomia, ja hallituksen linjaa toistava media voi puolestaan olla vihamielinen kansalaisyhteiskunnan toiminnoille. (Miller 2006.)

Kyproksen ihmisoikeustilanteeseen on viitattu myöhemminkin Yhdysvaltojen sisäisessä keskustelussa. Kesällä 2014 senaattori Robert Menendez ja kongressiedustaja Ed Royce kehittivät kirjeessään presidentti Obamaa lisäämään Yhdysvaltojen huomiota saaren yhdistymiseen ja kaikkien sen kansalaisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien palauttamiseen (Menendez & Royce 2014). Ulkopolitiikkaa käsittelevien valiokuntien edustajina toimivien Menendezin ja Roycen kirje viittaa siihen, että ihmisoikeudet ja kansalaisvapaudet toimivat läsnäolon perusteluina myös instituutioiden sisällä tapahtuvassa poliittisessa keskustelussa.

On mahdollista, että yksi Yhdysvaltojen läsnäolon perustelu kumpuaa juuri näistä epäkohdista, jotka ovat ristiriidassa yhdysvaltalaisten arvojen kanssa. Jos yhdysvaltalaisessa mielenmaisemassa Yhdysvaltojen pitää olla läsnä niissä maailman kolkissa, joissa ihmisoikeudet eivät täysimääräisesti toteudu, voi se tarkoittaa yhtä perustelua Kyproksen tukemiselle ja kiinnostukselle saaren tilannetta kohtaan. Kyproksen ihmisoikeustilannetta ei voida kuitenkaan pitää niin heikkona, että se yksin vaatisi Yhdysvalloilta toimia, eikä kansainvälistä painetta tätä ihmisoikeuskysymystä kohtaan ole. Ihmisoikeudet kulkevat yhtenä pienempänä osana läsnäolon perusteluissa. Pääpaino Yhdysvaltojen mielenkiinnolle Kyprosta kohtaan on kuitenkin konfliktin ratkaisussa, sillä konflikti on merkitykseltään suurempi esimerkiksi Lähi-idän suhteiden hoitamisen kannalta.

Legitimiteetin kannalta on havaittavissa yhdysvaltalaisten näkemys siitä, keillä on oikeus olla osa kansainvälistä yhteisöä. Ian Clarkin mukaan kansainvälisessä yhteisössä legitimiteetti on käsitelty kaksijakoisesti siten, että ”sisäänpäin katsova” puoli on käsitellyt jäsenyyskysymystä ja ”ulospäin katsova” puoli on tarkastellut kuinka jäsenten tulisi käyttäytyä yhteisössä. Jäsenyyden kannalta tärkeintä on järjestelmä, jossa valtiot tunnustavat toisiaan ja suovat näin toisilleen jäsenyyden kansainvälisessä yhteisössä. Oikeiksi koetuissa toimintatavoissa voidaan painottaa joko konsensuksen etsimistä tai arvoihin päämäärien saavuttamiseen. (Clark 2005, 25–29.)

Yhdysvaltalaiset näkevät, että kansainvälinen yhteisö koostuu ystäväistä, liittolaisista sekä ”rosvovaltioista”, jotka uhkaavat vapautta etenkin joukkotuhousoseiden käytön kautta (USNSC 2006, 18). Toisaalta YK:n, EU:n ja Naton roolia ja etenkin YK:n päätöksiä arvostetaan, joten yhdysvaltalaisessa legitimititeettikäsitelyssä sekoittuvat Clarkin mainitsevat kaksi puolta. Valtioita luokitellaan myös silloin, kun ne ovat tunnustettuja valtioita, mutta luokittelu tapahtuu ylikansallisten toimijoiden kautta. Arvot, joita ovat ystävien ja liittolaisten suojeleminen sekä rauha ja vapaus, puolestaan perustuvat YK:n päätöslauseelmiin ja niiden kunnioittamiseen omassa toiminnassa.

3.3.2 Obama: ystävydestä strategiseksi kumppanuudeksi

Hallinnon vaihtuminen näkyy selkeästi, kun käsittelyssä siirrytään Barack Obaman vuoden 2010 turvallisuusstrategiaan. Obaman strategia kuvailee Yhdysvaltojen johtaja-aseman paluuta ja keinoja uuden hegemonian luomiseksi. Se näyttää, kuinka supervalta-asemaa pyritään ylläpitämään monenlaisten sitoumusten avulla. Rakenteeltaan Obaman strategia rakentuu kahdesta pääjaksosta. Ensiksi käsitellään strateginen lähestymistapa maailman nykytilanteeseen ja toiseksi Yhdysvaltojen edunvalvonta. Kummassakin jaksossa käsitellään ulkopoliittisia linjauksia, jotka vaikuttavat myös suhtautumiseen itäisen Välimeren tilanteeseen. Visuaalisen retoriikan saralla Obaman strategia muistuttaa Bushin ensimmäistä strategiaa. Sitaatit presidentin puheista ovat taas käytössä ja katsetta ohjataan myös värien avulla.

Vuoden 2010 turvallisuusstrategiassa on annettu laajasti tilaa ns. pehmeän vallankäytön piiriin kuuluville resursseille. Käsittelen Joseph Nyen teoretisoimaa pehmeän vallan konseptia tarkemmin myöhemmin, mutta jo tässä vaiheessa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että Obaman strategia antaa painoarvoa muun muassa koulutukselle, tieteelle ja inhimilliselle pääomalle (USNSC 2010, 29–30), joihin Bushin strategioissa ei ole mainintoja.

Finally, the work to build a stronger foundation for our leadership within our borders recognizes that the most effective way for the United States of America to promote our values is to live them. America's commitment to democracy, human rights, and the rule of law are essential sources of our strength and influence in the world.

(USNSC 2010, 2.)

Lainauksen mukaan pehmeän vallan keinot ovat keskeisiä Yhdysvaltojen johtoaseman säilyttämisessä, vaikka toki strategiassa suuressa roolissa ovat myös terrorismin ja joukkotuhoaseiden kaltaiset teemat. Edellisestä sitaatista käy ilmi, että Yhdysvallat rakentavat läsnäolonsa legitimitettiin kotimaan tilanteensa kautta. Kun mainituista arvoista on huolehdittu kotimaassa, niitä voidaan viedä myös muihin maailman valtioihin. Ne ovat myös vahvuuksia, jotka luovat hyvää kuvaa Yhdysvalloista.

Eurooppalaiset liittolaiset ovat Yhdysvalloille perusta, jota Nato-maiden verkosto tiivistää ja joka toimii katalyyttinä Yhdysvaltojen maailmanlaajuisille sitoumuksille (USNSC 2010, 41). Obaman strategia asettaa tavoitteita myös itäisen Välimeren alueelle:

Building on European aspirations for greater integration, we are committed to partnering with a stronger European Union to advance our shared goals, especially in promoting democracy and prosperity in Eastern European countries that are still completing their democratic transition and in responding to pressing issues of mutual concern. We will remain dedicated to advancing stability and democracy in the Balkans and to resolving conflicts in the Caucasus and in Cyprus. We will continue to engage with Turkey on a broad range of mutual goals, especially with regard to pursuit of stability in its region.

(USNSC 2010, 42.)

Yhdysvallat sitoo jälleen Kyproksen tiettyyn vaikutuspiiriin, joka tässä vaiheessa käsittää myös Balkanin alueen. Lisäksi samaan pakettiin kuuluu Kaukasus, ja Kypros sinnittelee listauksen viimeisellä sijalla. Kypros on jälleen nimetty kiertelemättä konfliktiksi, jonka ratkaisemiseen Yhdysvallat pyrkii osallistumaan. Laajempi alue on Eurooppa ja Kyprokseen vaikuttava instituutio on Euroopan unioni, johon toiveet integraation syvenemisestä kohdistetaan. Samalla mainitaan myös Turkki, mikä ei liene sattumaa, koska Turkin katsotaan usein olevan avainasemassa Kyproksen konfliktin ratkaisussa.

Turkin kanssa tarpeellista on strategian mukaan vakauttaa alue, mikä voi olla viittaus yhteistyöhön Naton kautta. Kyproksen tilannetta käsittelevä kohta on asemoitu Euroopan integraatiokehityksen tärkeydestä kertovan kappaleen jälkeen. Yhdysvallat on ilmoittanut tukevansa Turkin EU-jäsenyyttä, minkä se katsoo olevan myös yksi avain Kyproksen kysymyksen lopulliseen ratkeamiseen. Tätä näkemystä on muun muassa tuonut ilmi yhdysvaltalainen diplomaatti Philip Gordon (2011), jonka mukaan Turkin EU-jäsenyys olisi hyvä asia sekä Turkille että EU:lle.

Kyproksen kysymys ja sen ratkaisemisen tärkeys kietoutuu turvallisuusstrategiassa suurempaan kokonaisuuteen, joka käsittelee kansainvälisiä instituutioita ja normeja. Yhdysvalloilla on tarve toimia instituutioiden kautta ja omalla työllään vahvistaa niiden asemaa. EU:n tukeminen ja integraation puolesta puhuminen on yksi näistä keinoista. Kyseessä on tarve tehdä maailmasta yhtenäisempi ja sen vuoksi helpommin hallittava, mistä on hyötyä, jos tarvetta kontrolloinnille ilmenee.

Strategiassa lähtökohtana on korostaa kansainvälisten instituutioiden kautta toimimista maailmanjohtajuuden kulmakivenä. Yhdysvaltojen asema legitimoidaan ottamalla johtajan rooli takaisin ja toimimalla yhteistyössä liittolaisten kanssa. Ulkopolitiikkaa rakennetaan sisäpolitiikan kautta: kun amerikkalaiset itse ymmärtävät elää omalle tyylilleen uskollisena, niin silloin myös muut maat oppivat uskomaan yhdysvaltalaiseen tapaan. (USNSC 2010, 3.) Tämä on samalla myös yksi pehmeän vallan tärkeimmistä strategioista. Joseph Nye (2004, 56) toteaa, että se, kuinka Yhdysvallat käyttäytyy kotonaan voi parantaa sen kansainvälistä imagoa ja hahmottaa sen legitimitettä, mikä puolestaan edistää Yhdysvaltojen ulkopoliittisia tavoitteita. Joka tapauksessa tavoitteita lähdetään saavuttamaan vetoamalla muuhun maailmaan.

New challenges hold out the prospect of opportunity, but only if the international community breaks down the old habits of suspicion to build upon common interests. – – Efforts to prevent conflicts and keep the peace in their aftermath can stop insecurity from spreading.

(USNSC 2010, 5.)

Strategian mukaan Yhdysvalloilla on edelleen tarve pitää yllä kansainvälistä järjestystä. Se tapahtuu yhteistyössä muiden valtioiden kanssa, mikä korostaa Yhdysvaltojen sitoutumista

muuhun maailmaan. Yhdysvallat odottaa, että kyseessä on uudistumisprojekti, johon tarvitaan vuorovaikutusta, jotta vanhoista epäluuloista päästään eroon. Tämä on melko selkeä viesti myös Kyproksen kreikkalais- ja turkkilaisosien suuntaan. Nye (2004, 61) muistuttaa tästä 2000-luvun yhdysvaltalaisesta tarpeesta kansainvälistä järjestystä kohtaan. Hänen mukaansa esimerkiksi joukkotuhooaset ovat yksi syy, jonka vuoksi Yhdysvalloilla on tarve vaikuttaa ja pitää yllä yhteyksiä kaukasiinkin hallituksiin. Nye liittää turvallisuuden yhteyteen myös kansainvälisen kaupan vaatimat tarpeet, joita vapaat yhteydet maiden välillä edistävät.

Obaman aikakaudella Yhdysvallat haluaa selkeämmin kansainvälisen yhteisön oikeutuksen toimilleen. Maa nojaa YK:hon ja haluaa toimia sen vahvistamiseksi. Myös halu olla mukana Kyproksen kysymyksen ratkaisussa on edelleen Yhdysvaltojen agendalla. Olettamuksenani on ollut, että Kypros on ollut esimerkkitapaus siitä, kuinka Yhdysvallat pyrkii toimimaan YK:n tukijana kansainvälisissä konfliktitilanteissa. Seuraavassa luvussa tarkastelen lähemmin, kuinka Yhdysvallat on käytännössä toteuttanut tätä tavoitettaan Kyproksella. Oletan, että vahvasti YK:ta tukemalla Yhdysvallat saa samalla legitimitetin toiminnalleen saarella.

Barack Obaman aikana Yhdysvaltojen Kypros-suhteen on katsottu tiivistyneen. Tämä aktiivisempi ajanjakso alun voi nähdä jo ennen Obaman valintaa presidentiksi. Vuonna 2008 Yhdysvaltojen presidentinvaalien ollessa kuumimmillaan tuolloinen presidenttiehdokas Barack Obama antoi yhdessä varapresidenttiehdokkaansa Joe Bidenin kanssa Yhdysvaltojen perinteisen neutraalista Kypros-linjasta jonkin verran poikkeavan lausunnon, joka herätti huomiota etenkin Kreikassa ja Kyproksen kreikkalaisosassa. Lausunnossaan Obama ja Biden kertoivat tuestaan amerikankreikkalaisille ja kohdistivat huomiotaan keskeisiin itäisen Välimeren alueen poliittisiin kysymyksiin. Yksi näistä kysymyksistä koski Kyproksen tilannetta.

Kyprosta koskevassa osuudessa todetaan, että presidenttinä Obama pyrki käyttämään yhdysvaltalaista johtajuutta sovintoneuvottelujen edistämiseksi. Jo tämä oli merkittävää, koska viittauksen johtajuuteen voi käsittää siten, että Yhdysvallat olisi ollut ottamassa uudenlaista keskeisempää roolia neuvotteluissa. Tämän lisäksi noin 150-sanaisesta lausunnosta nousee etenkin esille kaksi muuta mielenkiintoista kohtaa:

He [Obama] believes strongly that Cyprus should remain a single, sovereign country in which each of the two communities on the island is able to exercise substantial political authority within a bi-zonal, bicomunal federation.

A negotiated political settlement on Cyprus would end the Turkish occupation of northern Cyprus and repair the island's tragic division while paving the way to prosperity and peace throughout the entire region.

(Obama & Biden 2008.)

Sitaatin ensimmäisestä osasta käy ilmi tavoite, johon myös Obama pyrkii Kyproksen suhteen. Merkittävää on huomata, että lausunnossa painotetaan Kyproksen itsenäisyyttä. Saaren itsenäisyys ei ole ollut aina selviö, vaan keskusteluissa konfliktin ratkaisemiseksi on ajoittain muistutettu sekä lopullisen kahtiajaon mahdollisuudesta että saaren osien liittämisestä Turkkiin ja Kreikkaan. Obama hylkää kahden valtion mahdollisuuden ja puhuu yhdestä maasta. Tässä kohdassa Obama näyttää jatkavan Yhdysvaltojen aikaisempaa linjaa, jonka mukaan Kyproksen tulisi säilyä itsenäisenä, mutta kahdesta alueesta ja yhteisöstä koostuvana valtiona. Obama viittaa myös suunnitellun yhteisen hallinnon tasapainoisuuteen, jolloin kummallakin osapuolella olisi suhteellisesti yhtä paljon päätösvaltaa saaren asioissa. Viesti kulkee samalla Turkin suuntaan. Obaman ja Bidenin lausunnossa se on miehittänyt Kyproksen pohjoisosan ja miehityksen olisi loputtava.

Vuoden 2010 strategian jälkeen Yhdysvaltojen poliittinen johto on joitain kertoja ottanut selkeästi kantaa Kyproksen ja Yhdysvaltojen väliseen suhteeseen virallisella tasolla. Nämä kerrat ovat olleet lähinnä valtiovierailujen yhteyksissä annettuja lausuntoja. Keväällä 2014 Yhdysvaltojen varapresidentti Joe Biden vieraili saarella muutaman päivän ajan. Mikroblogipalvelu Twitterin virallisella tilillään Biden lähetti viestin, jossa Kyproksen ja Yhdysvaltojen suhdetta kuvaillaan kumppanuudeksi, jossa voidaan saavuttaa mitä vain.

"There is simply no limit to what Cyprus can achieve and to what this partnership between Cyprus and the United States can achieve." -- VP

(Biden 2014d.)

Varapresidentti Bidenin viestissä on jatkumo yhdysvaltalaisten ajatukseen, jonka mukaan Kypros pystyy saavuttamaan paljon omin avuin ja että merkittävä osa saaren tulevaisuudesta on kyproslaisten omissa käsissä, mutta samalla paljon voidaan saavuttaa myös yhteistyössä Yhdysvaltojen kanssa. Twiitistä huokuu myös usko tulevaisuuteen, sillä Kyproksen tilanne on menossa parempaan suuntaan. Sama positiivinen asenne jatkuu myös seuraavana päivänä lounaalla presidentti Nicos Anastasiadesin kanssa (Biden 2014b). Twiitti on osa suurempaa viestiä, jota Biden jakoi vierailunsa aikana. Varapresidentin pitämien puheiden tarkempi lukeminen osoittaa kumppanuuden laadun Kyproksen kanssa.

Vierailunsa alussa Larnacan lentokentällä puhuneen Bidenin mukaan Kyproksen ja Yhdysvaltojen suhde on ”nyt aito, strateginen kumppanuus” (Biden 2014a). Puheen videotallenteesta käy ilmi, että varapresidentti painottaa sanaa ”nyt”. Strateginen kumppanuus tarkoittaa Bidenille laaja-alaista ja kasvavaa kumppanuutta monilla aloilla aina kaupankäynnistä terrorismin vastaiseen taisteluun. Varapresidentti liittyy Kyproksen Yhdysvaltojen rinnalle myös niin laajoissa operaatioissa kuten Syyrian kemiallisten aseiden poistoon ja Venäjän interventioon Ukrainassa, joita Biden kutsuu ”tämän päivän suurimmiksi asioiksi”. (Biden 2014b.)

Strategisen kumppanuuden mainitsi ensimmäisen kerran ulkoministeri John Kerry keväällä 2014, kun Kyproksen ulkoministeri Ioannis Kasoulides vieraili Washingtonissa. Kerryn mukaan Kypros on ollut todella avulias strateginen kumppani monissa asioissa, joista tärkein on ollut Syyriaan liittyvä kemiallisten aseiden poistaminen (Kerry 2014). Vuotta aikaisemmin samanlaisessa tilaisuudessa Kasoulidesin kanssa Kerry (2013) kutsui Kyprosta Yhdysvaltojen hyväksi ystäväksi. Vuoden aikana Yhdysvaltojen tematiikassa on siis tapahtunut muutos ystävästä strategiseksi kumppaniksi.

Cyprus Mailin julkaisemassa haastattelussa suurlähettiläs John Koenig kertoo, että Yhdysvaltojen strategisen edun kannalta tärkeitä ovat juuri talous ja alueellinen tasapaino. Hän mainitsee tasapainon ylläpitämisestä terrorismin vastaisen työn ja viittaa Kyproksella terrori-iskun suunnittelusta maaliskuussa 2013 tuomittuun Hizbollah-järjestön jäseneseen. Koenigin mukaan iskun estäminen oli esimerkki Kyproksen ja Yhdysvaltojen yhteistyön onnistumisesta. (Cyprus Mail 2013.)

Kumppanuus Kyproksen kanssa nähdään erilaisena kuin vielä kymmenen vuotta aiemmin. Bidenin lausuntojen valossa Yhdysvallat ei ole enää pelkästään suurvalta, joka pyrkii tukemaan saaren yhdistymistä YK:n johtamissa neuvotteluissa tai antaa saarelle vain

taloudellista tai humanitaarista tukea, vaan uusi strateginen kumppanuus tarkoittaa myös selkeästi ääneen lausuttuja velvoitteita Kyprokselle. Samanlaista vastavuoroisuuden ajatusta ei ole havaittavissa vielä 2000-luvun ensimmäisten vuosien puheissa.

You are emerging as a leader in the region. And Cyprus is poised to become a key player in the Eastern Mediterranean into a new -- transforming the Eastern Mediterranean into a new global hub for natural gas and markets. You are uniquely situated at a critical time in modern history, so it should be no surprise that the best days are ahead for Cyprus as well.

(Biden 2014b.)

Kypros nostetaan Bidenin puheissa alueensa johtavaksi maaksi. Tämä vaikuttaa varsin kovalta arviolta, ottaen huomioon perinteiset itäisen Välimeren valtiot Turkin ja Kreikan. Erityiseen johtajan asemaan Kyproksen nostaa sen geopoliittinen sijainti ja etenkin uudet luonnonvarat maakaasun muodossa Kyproksen aluevesillä.

Geopolitiikassaan Biden sitoo Kyprosta samalla sekä Lähi-itään että Eurooppaan. Hän vertaa Kyproksen tilannetta Eurooppaan, jossa 1900-luvun aikana muurit purettiin ja vauraus lisääntyi sen myötä. Sama voisi tapahtua myös Kyproksella. (Biden 2014a.) Lähi-idän läheisyydestä taas muistuttavat puheet Syyrian ja Iranin kaltaisista valtioista, joita vastaan Kyproksen kautta voidaan toimia saaren otollisen sijainnin vuoksi. Biden rakentaa näin geopoliittista kuvaa Kyproksesta Euroopan ja Lähi-idän välissä sijaitsevana valtiona. Minna Raskun mukaan geopolitiikka ei ole neutraali käsitys, vaan tarkoituksellisesti rakennettu ajatusluonnos, joka on aktiivista osallistumista poliittisen tilan luomiseen ja uudelleenluomiseen. Geopoliittisessa käsityksessä valtiot ovat mieleemme sisäisiä kirjoitettujen ja puhuttujen merkitysten kokoelmia, joita luodaan loputtomasti uudelleen ja jotka eivät ole objektiivisia kuvauksia maailmasta. (Rasku 2007, 34.)

Aiemmin käsittelin kansainvälisen yhteisön legitimitetin rakentamista valtioiden tunnustamisen kautta. Ian Clarkin (2005, 175–176) mukaan lähes yhtä usein valtioita myös eristetään retorisesti yhteisön ulkopuolelle, jolloin kyseiset ulkopuoliset nähdään vajaavaltaisina jäseninä tai jopa kansainvälisen yhteisön vastustajina. Joe Biden (2014a) painottaa puheessaan erityisesti, että Yhdysvallat tunnustaa vain yhden legitiimin Kyproksen tasavallan hallinnon. Bidenin mukaan tapaamiset turkkilaisen osan kanssa eivät

muuta tätä näkemystä, joka on hänen, Yhdysvaltojen ja koko maailman yhteinen. Tämän position pitäminen on kuitenkin Yhdysvalloille vaikeaa, sillä yrittäessään puhua Kyproksesta yhtenä maana se kohtaa käytännön hankaluuksia. Esimerkiksi tapaaminen pohjoisosan johtajan kanssa oli järjestettävä hänen kotonaan virka-asunnon sijaan, eikä Pohjois-Kyproksen tunnuksia voinut olla esillä vierailun aikana (Evripidou 2014b). Vaikka teoriassa valtion ja hallinnon tunnustamiset ovatkin toisistaan erillisiä asioita, on etenkin Kyproksen tunteellisesti latautuneessa tilanteessa niiden erottaminen käytännön puheissa vaikeaa.

Yhdysvaltojen läsnäolon legitimiuden kannalta Bidenin lausunnot laajentavat kuvaa. Enää keskipisteenä ei ole toiminta YK:n ohjelmien tukijana ja saaren ystävänä, vaan Kyprosta pyritään aktivoimaan yhä enemmän kumppaniksi suuriinkin maailmanpoliittisiin tapahtumiin. Menettely on samassa linjassa kuin vuoden 2010 turvallisuusstrategiassa mainitut kohdat bilateraalisten suhteiden lisäämisestä ja Yhdysvaltojen sitoumusten kasvattamisesta eri puolilla maailmaa. Bidenin puheissa ei kuitenkaan käy ilmi Euroopan unionin rooli, vaikka se mainitaan strategiassa tärkeimmäksi Yhdysvaltojen kumppaniksi.

Myös Bidenin puheissa tärkeäksi aiheeksi nousee saaren yhteisöjen yhdistyminen, joka Bidenin mukaan oli ollut keskeisin teema myös kahdenvälisissä neuvotteluissa. David Lake teoretisoi Yhdysvaltojen kaltaisten dominoivien valtioiden tapoja ylläpitää kansainvälisten suhteiden verkostossa hierarkiaa, jonka kautta dominantti pystyy legitimoimaan toimintaansa. Tästä hierarkian ylläpidosta syntyy dominoivalle valtiolle erilaisia kustannuksia, joista yhdeksi Lake identifioi alisteisten valtioiden ”viallisuuden”. Tällä hän tarkoittaa esimerkiksi sitä, että alisteinen valtio ei täytä täydellisesti dominoivan valtion asettamia kriteerejä tai se toimii opportunistisesti aiheuttaen kustannuksia dominoivan valtion nettohyödyille. (Lake 2013, 83–84.) Kyproksen jakautuminen kahteen osaan muodostaa kuvaillun ”vian”, joka aiheuttaa hankaluutta ja kuluja Yhdysvalloille, joka pitää yllä kansainvälistä hierarkiaa. Siksi Bidenin puheissa korostuu yhdistymisen tuomat edut, kun konflikti jää historiaan ja Yhdysvaltojen ja Kyproksen suhteesta syntyvät saavutukset ovat rajattomat (Biden 2014b). Motiivina yhdysvaltalaiselle puheelle Kyproksen yhdistymisen tärkeydestä voi siis olla myös se, että hierarkiassa dominoivalle valtiolle yhtä kokonaisuutta on helpompaa johtaa.

Wikileaks-aineistojen tutkiminen muistuttaa kuitenkin, että ”strategista kumppanuutta” Kyproksen ja Yhdysvaltojen välillä ei voida pitää mitenkään uutena, Bidenin kaudella

esiteltynä ilmiönä. Esimerkiksi vuonna 2005 lähetetyssä viestissä pohditaan laajasti Yhdysvaltojen laivaston alusten vierailun vaikutusta maiden välisiin suhteisiin. Viestistä käy ilmi, että Yhdysvalloilla on ollut edeltävinä vuosina lukuisia samanlaisia vierailuja Kyproksen tasavallan satamissa, jotka ovat mahdollistaneet Yhdysvaltojen sotilaallisen läsnäolon alueella. (Klosson 2005.) Myös poliittisen johdon puheissa syvempi kumppanuus on näkynyt jo aiemmin. Ainakin Madeleine Albright (1997) on ulkoministerikaudellaan todennut Kyproksen olevan Yhdysvaltojen ”arvostettu kumppani” globaalissa taistelussa joukkotuhoaseita, terrorismia, huumeiden kuljetusta ja kansainvälistä rikollisuutta vastaan.

Kyse onkin todennäköisesti siitä, että strategista kumppanuutta halutaan jälleen nostaa esille. Strategisen kumppanuuden korostaminen näyttää järjestelmälliseltä ja selkeältä valinnalta, jota Obaman hallinto on halunnut tuoda esiin vuodesta 2014 lähtien. Strategisuuden korostaminen on nähtävästi valinta, jolla halutaan luoda kuvaa uudenlaisesta suhteesta, vaikka todellisuudessa yhteistyön muodot pysyvätkin melko muuttumattomina.

Yhtä lailla vaikeaa on määritellä, mitä ”strateginen” tässä yhteydessä lopulta tarkoittaa. Se ei kuvaa välttämättä pelkästään sotilaallista yhteistyötä, vaan voi myös liittyä talouteen, kun yhdysvaltalaiset sijoittajat ovat ilmaisseet kiinnostuksensa Kyprosta kohtaan saaren aluevesiltä löytyneiden kaasuvarojen vuoksi. Tämä luonnonvaroihin liittyvä seikka voi yksistäänkin selittää Yhdysvaltojen kasvavaa kiinnostusta Kyprosta kohtaan ja antaa perusteet Yhdysvalloille käyttää retorisia keinoja Kyproksen kohottamiseksi alueensa johtavaksi valtioksi. Aineistoni tarkastelujakson alussa Yhdysvallat lausui Kyproksesta lähinnä silloin, kun saaren yhdistymisneuvottelut vilkastuivat. Viimeisimmät lausunnot puolestaan antavat kuvan, että Yhdysvaltojen intressit Kyprosta kohtaan ovat laajentuneet pelkästä yhdistymisneuvotteluissa tukemisesta vahvempaan bilateraaliseen suhteeseen.

4. Valtiolta valtiolle: legitimointi valtiollisten suhteiden kontekstissa

Seuraavissa kahdessa luvussa syvennyn tarkemmin työni Wikileaks-aineistoon ja luon katsauksen niihin käytännön keinoihin, joilla Yhdysvallat rakentaa läsnäolonsa legitimizeerattua Kyproksella. Olen valinnut aineistostani tähän lukuun tarkastelun kohteeksi niitä keinoja, joilla Yhdysvallat pyrkii vakauttamaan asemaansa Kyproksella valtioiden välisten suhteiden mittakaavassa. Tällöin Yhdysvaltojen toiminnan ja legitimoitumisen kohteena ovat ensisijaisesti kyproslaiset poliittiset vaikuttajat, vaikka luonnollisesti strategioiden kohdeyleisöt eivät olekaan tiukkarajaisia; Kyproksella kaikella on vaikutusta kaikkeen, eikä voida olettaa, että päättäjiin kohdistuva vaikuttaminen jäisi kansalaisilta huomaamatta tai päinvastoin.

Väitän Yhdysvaltojen legitimoivan läsnäoloaan valtiollisella tasolla kolmella tavalla. Legitimiteetin saavuttamisen keskeisin seikka on saada läsnäololle hyväksyntä Kyproksen kummaltakin yhteisöltä. Tämä tavoite näkyy aineistossani siten, että Yhdysvallat pyrkii olemaan viimeiseen asti puolueeton toimija, joka kiinnittää paljon huomiota tasapainotteluun yhteisöjen välillä. Toisena ilmiönä on YK:n toiminnan mahdollistaminen ja tukeminen. Tasapainoilun teema näkyy tässäkin strategiassa, mutta havaintojeni mukaan Yhdysvallat pyrkii sekä tukemaan YK:ta että ”markkinoimaan” sitä Kyproksen yhteisöille. Kolmantena strategiana on turvallisuuteen liittyvien kysymysten korostaminen, jossa Yhdysvallat yrittää tarjota turvallisuusosaamistaan Kyprokselle. Samalla se integroi saarta vaikutuspiiriinsä ja laajempaan länsimaiseen geopoliittiseen kokonaisuuteen.

4.1 Läsnäolon perusta: puolueettomuus yhteisöjen välillä

Legitimiteetin tutkimiseen liittyy olennaisesti kysymys hallitun antamasta hyväksynnästä. David Beetham sijoittaa tämän osaksi legitimiteetin normatiivista rakennetta legaalisuuden ja sääntöjen perusteltavuuden rinnalle. Hän pitää legitimiteetin ja hallitun suostumuksen

välistä suhdetta monimutkaisena, sillä suostumuksella tarkoitettavaa vapaaehtoista toimintaa on vaikea arvioida ja mitata. Ratkaisuksi Beetham tarjoaa jälleen etäisyyden ottamista Weberin uskomuksenvaraiseen legitimizeettikäsitykseen ja esittää sen tilalle käytännön toiminnan tutkimista. (Beetham 1991, 90–91.) Beetham käsittelee suostumuksen ilmaisemista alamaisen ja hallitsijan välisenä suhteena eli sisäpolitiikan kautta, mutta huomauttaa suostumuksen olevan aina ”massalegitimointia” (mts. 94). Hän myös toteaa, ettei hyväksyntä tapahdu missään ulkopuolisessa sfäärissä tai abstraktissa ideaalitulanteessa, vaan olemassa olevien valtasuhteiden sisällä (mts. 99).

Beethamilta voikin oppia, että legitimizeetin tutkimiseen kuuluu keskeisenä osana juuri toiminnan tarkastelu. Yksinkertaisimmillaan se tarkoittaa perinteisiä tapoja, kuten äänestämistä tai valan vannomista, joilla alamaiset antavat suostumuksensa hallinnolle. Toiminnalla on keskeinen rooli myös silloin, kun samaa polkua kuljetaan toiseen suuntaan, eli hallinnon pyrkiessä etsimään itselleen legitimizeettiä.

Eräs merkittävä Wikileaks-aineistosta esiin nouseva teema on yhdysvaltalaisten tasapainottelu Kyproksen kreikkalaisen ja turkkilaisen yhteisön välillä siten, että Yhdysvallat säilyttää retoriikkansa avulla neutraalin asemansa. Aineistoista käy ilmi, kuinka Yhdysvallat on joutunut pohtimaan tarkasti omia sanavalintojaan ja tapaansa toimia. Kyproslaisten mielissä siirtymä ”vastustajan” puolelle tapahtuu usein silloin, kun ulkopuolinen toimija asettelee sanojaan varomattomasti. Esimerkiksi nimillä on suuri poliittinen painoarvo ja pienikin virhe sanavalinnassa voi aiheuttaa Yhdysvaltojen vastaisen ajattelun kiihtymistä, mikä osoittaa niin ikään Kyproksen konfliktin herkän luonteen.

Aineiston perusteella näyttää siltä, että läsnäolon legitimointi kyproslaisten antaman hyväksynnän nojalla perustuukin paljolti tähän puolueettomana pysyttelemiseen ja tarkkoihin sanavalintoihin. Yhteisöiltä itseltään saatu valtuutus Yhdysvaltojen läsnäololle on luonnollisesti ehkä suurin lähtökohta toiminnalle. Jo YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksen 21. artiklassa todetaan, että kansan tahto on hallitusvallan perusta (United Nations General Assembly 1948). Yhdysvaltojen oma itsenäisyydenjulistus (United States Declaration of Independence 1776, kpl 2) puolestaan tuntee käsitteen hallitun suostumuksesta. Käsite suostumuksesta on siis kirjattuna syvälle järjestelmäämme ja muistuttaa valtioiden olemassaolon filosofisista perusteluista. Teoreettisena pohjana tässä on Thomas Hobbesin (1651/1999, 160–161) näkemys, jonka

mukaan yhteiskunta syntyy ja luonnontilasta poistutaan, kun ihmiset luovuttavat valtansa ja voimansa yhteiselle mahdollille, joka pystyy antamaan ihmisille turvan. Tästä muodostuva vapaus tarkoittaa juuri yhteiskunnan vapautta siinä mielessä, että kansaa edustavalla mahdollilla on vapaus vastustaa toisia kansoja (mts. 193). Näin kansalta saatu valtuutus heijastuu myös kansainvälisten suhteiden hoitamiseen.

Kyproksella Yhdysvallat on pitänyt tarkasti huolta siitä, että sen asema kreikkalais- ja turkkilaisosan välisissä neuvotteluissa pysyy neutraalina. Heinäkuussa 2009 Jonathan Cohen lähetti ulkoministeriölle viestin koskien tulevaa YK:n yleiskokousta. Wikileaks-asiakirjan merkintöjen mukaan Cohen on tuolloin ollut Yhdysvaltojen Kyproksen suurlähetystössä asemassa, jota kutsutaan nimellä *charge d'affaires a.i.*, eli hän on johtanut suurlähetystöä suurlähettilään poissa ollessa.

Should pull asides and/or meetings with the Secretary on the margins of UNGA prove possible, we believe that the Secretary should meet (separately) with both President Christofias and Turkish Cypriot leader Mehmet Ali Talat to maintain the USG's image as a fair broker and sustain the positive momentum in the on-going UN-brokered peace talks. A meeting with only President Christofias, or with Talat, for that matter, will give the impression to the sides that the US is playing favorites. Post notes, as way of background, that in the context of the UN-brokered negotiations, Talat and Christofias are "equals" and referred to respectively as the "leader of the Turkish Cypriot community" and "leader of the Greek Cypriot community."

(Cohen 2009.)

Cohen antaa viestissään ohjeita Kyproksen poliittisen johdon YK-vierailua koskien. Hän samalla varmistaa, että Yhdysvaltojen asema säilyy siten, ettei kyproslaisille johtajille tule kuvaa puolueellisuudesta tai epätasa-arvoisesta kohtelusta siinä tapauksessa, että ulkoministeri tapaa johtajia varsinaisen YK:n yleiskokouksen ulkopuolella. Viestistä käy ilmi, että Cohenin mielestä ulkoministerin on tavattava joko kummatkin johtajat tai ei kumpaakaan, jotta Yhdysvallat ei vaikuttaisi suosivan vain toista osapuolta.

Eräs tutkimuskirjallisuuden ainaisesta haasteesta Kyproksen konfliktista kirjoitettaessa on kieleen ja terminologiaan liittyvät ongelmat. Varomaton sanankäyttö voi kavaltaa kirjoittajan position tai johdattaa hänet hankalaan tilanteeseen. James Ker-Lindsay toteaa, että vaikka mistä tahansa konfliktista kirjoittaminen on melko helppoa, jokainen

kommentti arvioidaan mahdollisen ennakkoasenteen löytämiseksi. Yhtä lailla arvioidaan se, mitä on kirjoitettu, mutta myös se, mitä on jätetty tekstistä pois. (Ker-Lindsay 2011, xv.)

Ker-Lindsay muistuttaa, että virallisesti Kyproksen tasavalta (*Republic of Cyprus*) kattaa koko saaren, vaikka *de facto* tasavallan hallinnassa onkin kaksi kolmasosaa saaresta. Kolmasosaa Kyproksesta hallitsee Kyproksen turkkilainen tasavalta (*Turkish Republic of Northern Cyprus, TRNC*), jonka itsenäisyyden vain Turkki on tunnustanut. Kyproksen konfliktia kartoittavaa kirjaansa varten Ker-Lindsay on omaksunut tavan puhua kreikkalaisosan johtajasta Kyproksen tasavallan presidenttinä, mutta turkkilaisosan johtajaa hän nimittää Kyproksen turkkilaisen yhteisön johtajaksi. (Ker-Lindsay 2011, xv-xvi.)

Ker-Lindsayn tapa puhutella kyproslaisia on luonnollisesti vain yksi. Sen ongelmana on ainakin se, että myös turkkilaisosassa on vaalijärjestelmä, jolla valitaan niin parlamentti kuin presidentti. Yhteisön sisällä tärkeimmistä poliittisista johtajista käytetään siis arvonimiä presidentti ja pääministeri. Jonathan Cohenin viestissä Ker-Lindsayn kuvailemaa tyyliä on viety vielä hieman pidemmälle, sillä yhdysvaltalaiset puhuvat myös saaren eteläosan johtajasta yhteisön johtajana, eikä presidenttinä, vaikka mahdollisuus olisi jopa puhua Kyproksen presidentistä. Näyttääkin sille, että Yhdysvaltojen retoriikassa Kyproksella on kaksi yhteisöä, eikä yhtä valtiota, mikä korostaa Yhdysvaltojen neutraalia suhtautumista Kyproksen yhteisöihin. Toisaalta on huomattava, että lähetystön ja ulkoministeriön kirjeenvaihdossa turkkilaisosan johtajien tittelit laitetaan usein lainausmerkkeihin, kuten seuraavasta suurlähettiläs Frank Urbancicin viestistä ulkoministeriölle ilmenee:

Davutoglu's one day visit to the island on September 1 included meetings with Turkish Peace Forces Commander Lt. General Hilmi Zorlu, "TRNC PM" Dervish Eroglu, "TRNC FM" Huseyin Ozgurgun, Turkish "Ambassador" to the "TRNC" Sakir Fakili, and a three-hour meeting with Talat, following by a joint press conference.

(Urbancic 2009.)

Tämä käytäntö voi johtua toki siitä käytännöllisestä syystä, että mahdollisesti vähemmän Kyprosta tuntevan vastaanottajan on helpompaa tunnistaa henkilöiden asema, kun viestin

kirjoittaja mainitsee heidän oman yhteisönsä käyttämät tittelit pelkän sukunimen sijaan. Syy voi olla myös protokollaan liittyvä, eli tunnustamattoman valtion päämiehiä ei voida rinnastaa tunnustetun valtion päämiehiin käyttämällä kummastakin ryhmästä samoja nimityksiä. Etenkin Kyproksen kreikkalaisille osalle pohjoiseen viittaaminen tasavertaisena valtiona olisi punainen vaate, joten sellaista on vältettävä.

Kari Palosen mukaan on mahdotonta ”puhua asioista niiden oikeilla nimillä”, koska nimiä ei voi valita minkään yleisesti hyväksyttävän ”oikean” kriteerin perusteella. Hän kuitenkin muistuttaa, etteivät nimet ole pelkkiä merkkejä, joilla erotetaan nimeämätön nimetystä, vaan nimillä viitataan aina johonkin. Joskus viittaukset ovat triviaaleja, mutta toisinaan niillä voi olla ratkaiseva merkitys ensimmäisen mielikuvan antajana. (Palonen 1997, 204.) Kyproksen kaltaisessa herkässä tilanteessa on ymmärrettävää, että nimien ja termien valinnalle annetaan paljon painoarvoa, koska tehdyt valinnat kertovat puhujansa positiosta. Toisaalta Yhdysvalloillakin on aina mahdollisuus käyttää nimeämisen poliittisuutta hyödykseen tai jopa nimetä uudelleen ja rakentaa politiikkaansa itse valitsemiensa nimien pohjalta. Palonen huomauttaakin, ettei nimi ole koskaan antajansa suvereenissa hallinnassa myöhemmän käytön ja tulkinnan osalta, vaan nimet vääntyvät muotoonsa, jolloin tilanteet voivat kääntyä tai mahdollisuuksia avautua vaikkapa pilkkanimille (mts. 205).

Wikileaks-sähkeistä näkee, kuinka Yhdysvallat on ymmärtänyt hyvin nimien ja termien poliittisen herkkyyden Kyproksen kysymyksessä. Nikosian suurlähetystön tuolloinen *chargé d'affaires* Jane Zimmerman suosittelee Yhdysvaltoja vaihtamaan puhetapaansa syksyllä 2005 lähettämässään viestissä, joka on otsikoitu ”Changing the Frame: How We Talk about the Cyprus Issue”:

A year-and-a-half after the referenda, our public support for the Annan Plan as the specific basis for a Cyprus settlement is undercutting our efforts to get the parties back to the negotiating table.

This language is no longer serving our interests and we should consider how best to re-frame our public message.

(Zimmerman 2005b.)

Zimmermanin viestin keskeinen sisältö on huoli siitä, miten Yhdysvaltojen vuosia kestänyt viesti Annanin suunnitelman puolesta vaikeuttaa yhdysvaltalaishallinnon asemaa saarella

nyt kun suunnitelma on hylätty kansanäänestyksen jälkeen. Vanhan linjan jatkaminen aiheuttaa vastustusta kreikkalaisosassa. Kuitenkin on toimittava niin, että itse viesti, eli YK-vetoisten neuvottelujen tukeminen, ei muutu, mutta asia pitää opetella sanomaan uudella tavalla. Jos Yhdysvallat jatkaa Annanin suunnitelmasta puhumista, sen toiminta nähdään kreikkalaisessa yhteisössä angloamerikkalaisena salaliittona, joka palkitsee turkkilaisosaa ja rankaisee kreikkalaista puolta.

George Lakoffin mukaan kehykset ovat mentaalisia rakennelmia, jotka muokkaavat tapaamme nähdä maailmaa. Kehykset ovat osa kognitiivista alitajuntaa, joten emme pääse niiden sisälle tietoisesti, mutta niiden seuraukset näkyvät tavassamme järkeillä asioita ja tuntea ”maalaisjärkeä”. Kehykset ovat kiinni kielessä, sillä yksittäisen sanan kuullessamme mieleemme tulee siihen liittyvä kehys tai kehykset. (Lakoff 2004, xv.) Kun Kyproksella mainitaan Annanin suunnitelma, se luo viestin vastaanottajassa tietynlaisen kehyksen, johon assosioituu erilaisia asioita. Kreikkalaisen yhteisössä suunnitelma nähdään kansanäänestyksen jälkeen kielteisenä ja Zimmermanin viestin mukaan kreikkalaisosan poliitikot ovat vieläpä niin sanotusti myrkyttäneet suunnitelmaan liittyvän maaperän, eli muuttaneet vanhaa kehystä. Tämän vuoksi suunnitelman hyviäkään puolia ei voi enää tehokkaasti puolustaa, koska argumentti ei läpäise kyproksenkreikkalaisten uutta tapaa nähdä Annanin suunnitelma. Kyseessä on umpikuja, sillä yhdysvaltalaiset eivät saa enää viestiään perille kielteiseksi muuttuneen kehyksen vuoksi. Faktojen syöttäminen on turhaa, jos faktat eivät sovellu vastaanottajan kehykseen ja maailmakuvaan (Lakoff 2004, 18 ja 37).

Jos toisen valitseman kielen ja kehyksen säilyttää omassa argumentaatioissaan ja alkaa vain perustella niitä vastaan, on puhujan oma tappio varma, sillä kehyksen käyttäminen vahvistaa sitä entisestään (Lakoff 2004, 33). Kehystä muuttamalla Yhdysvallat pääsee jälleen positioon, jossa se voi toimia vanhaan tapansa neutraalina osapuolena. Yhdysvalloille kehyksen muuttaminen on edullista, sillä suurlähetystön suosittama politiikka ei siis, mutta kehyksen täytyy vaihtua, jotta Yhdysvaltojen toimintamahdollisuudet saaren kummankin yhteisön suuntaan säilyvät.

Kehyksen muuttaminen saa tukea myös suurlähettiläs Ronald Schlicherin (2006a) viestistä, joka keskittyy kyproksenkreikkalaisen median tapaan käsitellä yhdysvaltalaisen lausuntoja. Suurlähettilään mukaan media myötäilee hallinnon kantaa ja yhdysvaltalaisia lausuntoja ylitulkitaan ja väritetään helposti: ”Meille neutraali (tai edes faktuaalinen)

selostus on voitto”, suurlähettiläs jatkaa. Viestissään Schlicher luettelee hyviä ja huonoja tapoja puhua Kyproksen tilanteesta.

Certain phrases -- even particular words -- in the mouth of a U.S. official will elicit very predictable results. Our Cyprus policy is the right one, but we need to tweak our public diplomacy message in ways that open ears and minds on both sides of the island. Getting the message right entails careful handling of the most emotive issues.

(Schlicher 2006a.)

Lisäyksenä Zimmermanin kehyksiä käsittelevään sähkeeseen Schlicher esittelee tulevaisuuteen katsomisen kehyksen. Siinä viestinnän pääpaino siirretään mennyttä edustavasta Annanin suunnitelmasta tietoisesti tulevaisuudesta puhumiseen. Suurlähettiläs painottaa, ettei Yhdysvallat saa antaa kielenkäytöllään kuvaa, jossa se olisi eräällä tavalla tunnustanut Kyproksen turkkilaisosan. Esimerkiksi ”suorasta” yhteistyöstä pohjoisosan kanssa ei sovi puhua ja pohjoisosan johtajaan viitataan yhteisön johtajana, eikä ”presidenttinä”. Myös vierailujen suhteen on oltava varovainen, koska kreikkalaisosassa ne nähdään helposti liukumisena tunnustamisen suuntaan. Suurlähettiläs suosittaakin, että asia sanotaan selkeästi ääneen: Yhdysvallat ei tunnusta pohjoisosan hallintoa. Suorasukaiselta kuulostava lause ei Schlicherin mukaan kuitenkaan heikennä merkittävästi suhteita pohjoiseen, mutta sen sijaan sen arvo eteläosassa on suuri saaden yhdysvaltalaiset myönteiseen valoon.

Vuoden 2014 keväällä Nikosiassa vierailleen varapresidentti Joe Bidenin lauseet tuntuvatkin tätä taustaa vasten hyvin tutuilta. Hänkin muisti mainita puheissaan keskeiset seikat, joita suurlähettiläät suosittelivat jo vuosia aikaisemmin. Biden (2014a) painotti heti Kyproksen maaperälle saavuttuaan, että Yhdysvallat tunnustaa vain yhden Kyproksen tasavallan hallinnon, eikä vierailu pohjoisosassa muuta tätä seikkaa. Lisäksi vierailu pohjoisosan johtajan kanssa pyrittiin pitämään puitteiltaan epämuodollisena, millä Yhdysvaltojen positiota alleviivattiin. Maljapuheessaan varapresidentti uskoi Kyproksen tulevaisuuden olevan vahva alueen johtavana valtiona ja parhaiden päivien vielä edessäpäin (Biden 2014b). Samaa retoriikkaa hän jatkoi edelleen puhumalla seuraavista sukupolvista ja unelmien laajenemisesta (Biden 2014c). Tulevaisuuteen katsomisen kehys oli siis edelleen voimissaan vielä vuonna 2014. Suurlähetystön hahmottelema tapa puhua ja

kehystä Kyproksen tilannetta näyttää säilyneen näihin päiviin asti. Se voi olla merkki siitä, että konfliktissa ole tapahtunut merkittävää muutosta, minkä vuoksi Yhdysvaltojen retoriikkaankaan ei ole tarvinnut rakentaa uusia kehyksiä.

Sensitiivisyyden perinteeseen viittaa myös suurlähettiläs Ronald Schlicherin (2006a) viesti, jossa hän kehottaa erityiseen tarkkuuteen siinä, mitä sanoja ja ilmauksia kyproslaisten medioiden kanssa keskusteltaessa tulee käyttää. Hän toteaa, että Yhdysvaltojen kommentit ovat saarella aina ykkösuutinen, joka leviää kummankin yhteisön keskuuteen. Yhdysvallat pitää suoraa yhteyttä paikallisiin medioihin, kun se haluaa tuoda esille omia kantojaan tai selventää jo lehdistössä käsiteltyjä maata koskevia aiheita. Esimerkiksi tästä otan tilanteen, jossa Yhdysvaltojen julkaisema ihmisten salakuljetukseen liittyvä raportti sai keskinkertaisen vastaanoton kyproslaisissa medioissa. Suurlähetystön näkemyksen mukaan ihmisten salakuljetus (TIP, *trafficking in persons*) kuuluu niihin uhkiin, joita maan toiminta Kyproksen kaltaisissa valtioissa tulee ehkäistä. Koska aihe sai lähetystön mielestä vain vähäisen painoarvon, ryhtyi se toimiin:

Media coverage changed significantly after the Embassy's Political and Public Affairs Sections conducted press roundtables in both communities later that day. In them, Embassy staff walked journalists through our anti-TIP legislation, the tier system, our information-gathering process, and the method with which we rank countries. (- -) Articles the following day targeted the severity of the trafficking problem and the need for authorities to take greater measures.

(Zimmerman 2007.)

Zimmerman arvioi viestissään, että lähetystön huolellisen työn ansiosta lehdistö saatiin tarttumaan tilanteen vakavuuteen ja uutisoimaan ihmisten salakuljetuksesta Kyprosta koskevana ongelmana, mikä loi painetta myös kyproslaisten poliitikkojen ja viranomaisten suuntaan, jotta he tekisivät enemmän ongelman ratkaisemiseksi. Median hallinta ja tarinoiden taustoittaminen Yhdysvalloille myönteisien juttujen saamiseksi on osa maan strategiaa legitimitteettinsä ylläpitämiseksi. Tähän alueeseen kuuluu myös lehdistön tilanteen arviointi, kuten aiemmin Ronald Schlicherin (2006a) viestissä kävi ilmi. Schlicher kuvaa eteläpuolen medioita melko suorasanaisesti hallintoa ja presidenttiä nöyristeleviksi ja presidentin mediamanipulaatioita yllättävän usein onnistuvaksi. Pohjoisen ja etelän

mediat elävät myös symbioosissa, jossa otsikoita kierrätetään lehdestä toiseen ja keskustelua syntyy enemmän medianäkyvyydestä kuin asiasta itsestään.

Suurlähetystön mukaan medialla on myös paha taipumus sortua pessimismiin ja toisen osapuolen syyttelemiseen, mikä vaikuttaa kielteisesti Yhdysvaltojen pyrkimykseen pitää yllä hyvää keskusteluyhteyttä ja ”liikevoimaa”. Median pahaenteiset uutiset toimivat usein itseään toteuttavan ennustuksen tavoin. (Schlicher 2008b.) Yhdysvallat on huomannut, että kyproslainen lehdistö kirjoittaa mieluusti hallinnon ja viranomaisten tarjoamista aiheista ja tätä taipumusta myös suurlähetystö voi käyttää hyödykseen, koska se voi tarpeen vaatiessa kutsua median edustajia tilaisuuksiin, joissa suurlähetystö perustelee omat näkemyksensä. Luonnollisesti suurlähetystön viestit kyproslaisista medioista ei anna kovin mairittelevaa kuvaa maan lehdistön tai journalismin tasosta.

Niin kutsutun julkisen diplomatian yksi keskeisimmistä ulottuvuuksista on jokapäiväisen viestinnän hallinta, jossa hallitusten välisen traditionaalisen diplomatian ohella viestejä välitetään suoraan kansalaisjärjestöille ja suurelle yleisölle (Leonard, Stead & Mewing 2002, 12). Julkinen diplomatia perustuu premissille, jonka mukaan julkisuuskuva ja maine ovat julkishyödykkeitä, jotka voivat luoda joko mahdollistavan tai rajoittavan ympäristön yksittäisille toimille (mts. 9). Suurlähetystön tehtävänä on viestintänsä kautta luoda pitkäaikaista toimivaa ilmapiiriä, jossa Yhdysvallat voi toteuttaa omaa politiikkaansa ja samalla vakuuttaa lehdistön kautta kyproslaisia siitä, että maan läsnäolo saarella on myönteinen asia. Vaikka Yhdysvallat ei olekaan sellaisessa asemassa neuvotteluissa, että sen toiminta voisi kariuttaa neuvottelut, voi yhdysvaltalaisen oma taloudellinen tai sotilaallinen etu kärsiä. Myös siinä tilanteessa, että osapuolet kokevat Yhdysvaltojen päämäärien olevan vain oman etunsa ajaminen neuvotteluiden ”suojelijana”.

Kyse ei näyttäisi olevan kuitenkaan siitä, etteivät kreikkalais- ja turkkilaisosat haluaisi Yhdysvalloilta aktiivisempaa roolia neuvottelujen osapuolena. Tästä on nähtävissä esimerkkinä vuoden 2008 syksy, jolloin osapuolet lähentyivät kunnolliseen neuvotteluyhteyteen ensimmäistä kertaa sitten Annanin suunnitelman kariutumisen. Samoihin aikoihin Yhdysvaltojen suurlähettiläs vaihtui ja uusi lähettiläs Frank Urbancic tapasi sekä kreikkalaisen että turkkilaisen yhteisön edustajat. Tapaamisessa kreikkalaisosan edustaja toivoi Yhdysvalloilta neuvottelujen osalta painostusta Turkkiä kohtaan, mutta myös lisää yhteistyötä tieteen, teknologian ja Lähi-idän rauhanprosessin alueilla (Urbancic 2008a). Turkkilaisen osan edustaja puolestaan odotti Urbancicin tulkinnan mukaan

Yhdysvaltojen palkitsevan turkkilaisosan Annanin suunnitelman hyväksymisestä, kutsuvan Pohjois-Kyproksen edustajia Washingtoniin sekä lisäävän investointeja pohjoiseen. Kuitenkin tässäkin tapaamisissa Yhdysvallat säilytti kantansa, jonka mukaan se ”maksimoi ponnistuksensa olematta kuitenkaan tiellä”. (Urbancic 2008b.) Vaikuttaisi siis siltä, että yhteisöt ovat tarkastelujakson aikana hyväksyväisiä Yhdysvaltojen läsnäololle ja ne jopa toivovat Yhdysvalloilta suurempaa roolia yhdistymisneuvotteluissa. Kuitenkin Yhdysvallat pidättäytyy tästä roolista, sillä sen näkemyksen mukaan neuvottelut tapahtuvat YK-johtoisesti.

4.2 YK:n toimien tukeminen konfliktin ratkaisussa

Kyproksen konfliktista puhuttaessa ei voida välttää viittauksia Yhdistyneisiin kansakuntiin. YK on ollut mukana Kyproksen konfliktin neuvotteluissa vuodesta 1964, kun se turvallisuusneuvoston päätöslauselmallaan perusti UNFICYP-rauhanturvajoukot saarelle. Edellisessä luvussa tarkastelin kokonaiskuvaa, jonka Yhdysvaltojen turvallisuusstrategiat antavat siitä, miten maa näkee paikkansa maailmassa. Näissä strategioissa on säännönmukaisesti noussut esiin Yhdysvaltojen halu toimia yhteistyössä erityisesti YK:n kanssa. Ylätason keskustelu maata kohdanneesta mahdollisesta legitimizeerivajeesta ei saata näkyä arkipäiväisessä Kyproksen-politiikassa, mutta Yhdysvallat on pitänyt huolta toimintamahdollisuuksiensa säilymisestä Kyproksella eri tavoin. Puolueettomana pysyttelemine yhteisöjen silmissä on ollut keinoista yksi. Aineistoistani esiin nouseva toinen keskeinen teema on Yhdysvaltojen rooli YK:n johtamien yhdistymisneuvotteluiden tukijana.

Jo useamman hallinnon ajan Yhdysvallat on kokenut Kyproksen tilanteen olevan kestävä ja kiistan kumpaakin osapuolta hyödyttävä ratkaisu olisi Yhdysvaltojen näkemyksen mukaan löydyttävä mahdollisimman pian. Yhdysvaltojen linja on perinteisesti ollut, että konfliktin ratkaisun osapuolina olisivat Kyproksen kahden alueen edustajien lisäksi Yhdistyneet kansakunnat ulkopuolisen sovittelijan roolissa. Yhdysvaltojen kanta ilmaistaan maan ulkoministeriön Kyprosta koskeissa taustatiedoissa näin:

The United States regards the status quo on Cyprus as unacceptable and supports efforts to reach a comprehensive settlement to reunify the island as a bizonal, bicomunal federation. Successive U.S. administrations have viewed intercommunal negotiations under UN auspices as the best means to achieve a fair and permanent settlement. The United States has urged all parties to intensify their work on behalf of peace and progress.

(United States Department of State 2014.)

Ulkoministeriön arkistoon taltioiduissa 2000-luvun ensimmäisten vuosien lausunnoissa Yhdysvallat kommentoi Kyproksen mahdollista yhdistymistä vain YK:n vetämän projektin suojelijan roolissa. Yhdysvallat pidättäytyi ottamasta muuta kuin YK:ta ja yhteisöjä tukevan tahon positiota kiistassa. Myös YK-johtoinen Annanin suunnitelma sai vankan tukijan Yhdysvalloista. Ulkoministerikaudellaan Colin Powell toistuvasti ilmoitti Yhdysvaltojen tuesta YK:lle ja patisti saaren yhteisöjä hyväksymään Annanin suunnitelman. Powellin mukaan kyseessä oli tasapainoinen suunnitelma, jonka yhteisöiden tulisi hyväksyä jo silläkin perusteella, ettei varasuunnitelmaa ole olemassa. (Powell 2004.) Wikileaks-aineistoni mukaan Annanin suunnitelman kariutumisen jälkeen Yhdysvaltojen ja Kyproksen välisessä suhteessa koettiin kolaus, koska kreikkalainen puoli alkoi epäillä Yhdysvaltojen motiiveja. Romahduksesta palautumiseen meni useita vuosia. (Schlicher 2008d.) Suurlähettiläs John Koenigin (2014) mukaan merkittävä lähentyminen maiden välillä tapahtui jälleen presidentti Nicos Anastasiadesin valtaannousun jälkeen.

We have taken the position that this must be a settlement that the two parties agreed to themselves. We don't intend to impose anything. We intend to support in so far as we are able the negotiations between the parties for what we believe is the best outcome; a bizonal, bicomunal federation that would represent fairly the interests of both communities.

(Clinton 2009.)

Hillary Clintonin vastauksessa edustajainhuoneen ulkoasiainvaliokunnassa esitettyyn kysymykseen tiivistyy hyvin Yhdysvaltojen pitkäaikainen kanta Kyproksen konfliktiin. Yhdysvallat nojaa siihen, että sovinto on kahden yhteisön välinen asia, eikä Yhdysvalloilla ole aikomusta tehdä neuvotteluihin liittyviä aloitteita, vaikka sillä saattaisikin olla halua tai mahdollisuuksia myös sellaisiin. Clintonin puheessa näkyy myös Kyproksen

suurlähetystön suosittama puhetapa, jossa korostetaan reilua ja kummankin yhteisön huomioimista ratkaisussa. Yhdysvallat ei ole se taho, joka tulee ideoidensa kanssa neuvottelujen osapuoleksi väkisin, mihin sanan *impose* käyttö viittaa.

Yhdysvaltojen kanta on ollut Kyproksen kiistan suhteen siis melko neutraali. Se ei ole julkisten lausuntojen perusteella pyrkinyt ottamaan itselleen suurta roolia, vaan Yhdysvaltojen mukaan sovintoneuvotteluissa kiistan osapuolia pitäisi olla tukemassa jokin ylikansallisista toimijoista, kuten tässä tapauksessa Yhdistyneet kansakunnat. Samalla painotus on ollut sanalla *intercommunal*, millä on viitattu ratkaisun avainten olevan Kyproksen kahden yhteisön omissa käsissä. Vaikka Yhdysvallat on pitänyt itsensä kiistassa puolueettomana kummankin osapuolen ystävänä, silti joidenkin arvioiden mukaan presidentti George W. Bushin hallintokaudella Yhdysvaltojen linja on Kyproksen kysymyksessä ollut jopa Turkille ja siten saaren pohjoisosalle myönteinen (EU-28 Watch 2009).

Yhdysvaltojen YK:ta tukevan puhutavan alkuperä näyttää löytyvän 1990-luvun lopulta, jolloin YK totesi ensimmäisen kerran päätöslauselmassaan 1179, että Kyproksen on valtiona muodostuttava kahdesta tasa-arvoisesta alueesta ja yhteisöstä:

1. Reaffirms that the status quo is unacceptable and that negotiations on a final political solution of the Cyprus problem have been at an impasse for too long;
2. Reaffirms its position that a Cyprus settlement must be based on a State of Cyprus with a single sovereignty and international personality and a single citizenship, with its independence and territorial integrity safeguarded, and comprising two politically equal communities as described in the relevant Security Council resolutions, in a bi-communal and bi-zonal federation, and that such a settlement must exclude union in whole or in part with any other country or any form of partition or secession;

(UN Security Council 1998.)

Retoriikassaan Yhdysvallat on noudattanut tämän lauseelman sisältöä näihin päiviin asti. Kun yhdysvaltalaisilta poliittisilta johtajilta kysytään maan kantaa Kyproksen konfliktiin, on todennäköistä, että ainakin vastauksen alkuosan muodostaa juuri nämä YK:n lausumat

perusajatukset. Konfliktin aiheuttamassa kysymyksessä Yhdysvallat tukeutuu siis melko suoraan YK:n lausumiin. Legitimiteetin kannalta Yhdysvallat pyrkii asemoimaan itsensä YK:n toimintapiirin tukijaksi, jolloin läsnäolon oikeutus saadaan YK:n toiminnan kautta. Tällöin Yhdysvaltojen ei välttämättä tarvitse ottaa suurempaa roolia konfliktin välittämisessä, jolloin sille jää mahdollisuus joko pitää välimatkaa konfliktineuvotteluihin tai keskittyä johonkin muuhun Kyprosta koskettavaan aihealueeseen.

Wikileaks-aineiston tutkiminen näyttää, että Yhdysvalloilla on YK:n neuvotteluaseman suhteen suoritettavanaan samanlainen tasapainottelua kuin Kyproksen yhteisöjenkin välillä. Yhdysvallat huolehtii, ettei sen Kypros-politiikka ole ristiriidassa YK:n vastaavan kanssa ja ettei Yhdysvallat tule haitanneeksi omilla toimillaan neuvotteluja tai YK:n saavuttamaa asemaa Kyproksella.

Käsittelin edellisessä aluvussa suurlähettiläs Jonathan Cohenin (2009) sitaattia, jossa hän varmisti ulkoministeriön ymmärtävän, miten tärkeää on säilyttää Yhdysvaltojen puolueeton asema kyproslaisten yhteisöjen silmissä. Sama viesti sisälsi myös korostuksen, ettei Yhdysvallat saa vahingossakaan kampa YK:n toimintaa neuvotteluissa. Samalla Cohen kuitenkin käytti sanaa ”broker” sekä YK:sta että Yhdysvalloista kertoessaan olevan tärkeää, että sekä YK että Yhdysvallat näyttäytyvät hyvässä valossa kyproslaisille. Muissa yhteyksissä Yhdysvallat on ollut pidättyväisempi asettamaan itseään varsinaisen konfliktin välittäjäksi, vaan se on pysytellyt tukijan roolissa. Historiallisesti katsottuna Yhdysvalloilla on ollut ajanjaksoja, jolloin se todella on ollut keskeinen välittäjä kiistassa, mutta 2000-luvulla se on vetäytynyt tästä roolista. James Ker-Lindsay (2011, 97) arvelee tämän johtuvan vuoden 2004 Annanin suunnitelman jälkimainingeista sekä vuoden 2008 neuvotteluiden aikana YK:n esittämästä vaatimuksesta, että neuvottelut ovat ensisijaisesti pohjoisen ja etelän välinen asia. Cohen muistuttaa, että vaikka Yhdysvalloille osapuolet saattavat olla eriarvoisessa neuvotteluasemassa, ovat he YK:n pöydän ääressä tasavertaisia neuvottelijoita.

Diplomaattien viesteistä Washingtoniin paljastuu myös yhteistyön toinen puoli, eli se, millaista tukea YK odottaa Yhdysvalloilta Kyproksen neuvotteluiden aikana. Legitimiteetin kannalta on tärkeää, että tietyllä tavalla ulkopuolinen taho tulee kutsutuksi sisälle ja että sen apu toivotetaan tervetulleeksi. Silloin Yhdysvaltojen on helpompaa legitimoida toimintaansa, kun se on saanut selkeän hyväksynnän neuvottelujen osapuolilta.

Tämän position rakentamista Yhdysvallat edistää ylläpitämällä kahdenvälisiä yhteyksiä saaren kumpaankin yhteisöön.

Hyväksyntää varten Yhdysvallat on toiminut siten, että se on korostanut YK:n asemaa neuvotteluissa ja pitänyt puolestaan itsensä jopa maanisen tiukasti puolueettomana. Yhdysvallat kontrolloi viestintäänsä sekä poliittisia johtajia että mediaa kohtaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Toisaalta nämä yritykset voivat ilmaista sitä, että Yhdysvalloissa on maan sisäisesti erilaisia näkemyksiä esimerkiksi Kyproksen yhteisöjen tasavertaisuudesta. Tähän haasteeseen Nikosian lähetystön on vastattava kertomalla, millainen Yhdysvaltojen taktiikka on tällä hetkellä toimivin, jotta Yhdysvallat saavuttaa tavoitteensa saaren yhdistymisestä. Tavoitteeseen pyritään laajalla rintamalla, jossa otetaan huomioon niin poliittiset johtajat kuin sekin, millainen kuva tavallisilla kyproslaisilla on Yhdysvalloista. Vuonna 2006 EU-puheenjohtajuuskautensa aikana Suomen yhtenä tavoitteena oli edistää Turkin mahdollisuuksia liittyä EU:hun ja samalla parantaa Kyproksen kummankin yhteisön asemaa. Kuitenkaan puheenjohtajuuskauden loppuraportin mukaan aika ei ollut sopiva Kyprosta koskeville neuvotteluille. (Valtioneuvosto 2006, 1.) Suurlähettiläs Schlicher viittaa viestissään Suomen panostukseen neuvotteluissa.

First, we must continue to back vigorously the UN's efforts to relieve pressure by relauching [sic] movement on the settlement track.

Here, our approach should be Hippocratic: First, do no harm. The Finns here are concerned that any high-profile U.S. diplomacy could distract attention from their proposal and provide both Turkey and Papadopoulos with an excuse for indecision and inaction.

(Schlicher 2006d.)

Koska näyttää sille, että Yhdysvaltojen politiikka Kyproksen konfliktin ratkaisua koskien noudattaa melko tarkasti YK:n linjaa, olisi helppoa sanoa, että Yhdysvallat menee asiassa YK:n selän taakse ja näin välttää suuremman roolin ottamista Kyproksen yhdistymisneuvotteluissa. Näin yksinkertaista johtopäätöstä ei ehkä kuitenkaan kannata tehdä, sillä aineistoni perusteella vaikuttaa sille, että Yhdysvallat todella uskoo vankasti YK:n mahdollisuuksiin neuvottelujen vetäjänä. Suurlähettiläs Schlicherin (2006e) viestissä YK:ta kuvaillaan toimijaksi, jolla on myös tarvittaessa niin sanotusti vipuvartta saaren

yhteisöjä kohtaan. YK ei ole vain ehdotuksia tekevässä roolissa, vaan se pystyy tarvittaessa myös tiukentamaan ohjaustaan. Schlicherin mukaan sekä YK:n Kyproksen erityisedustaja Michael Møllerin henkilökohtaiset kyvyt ja asema että mahdollinen UNFICYP-joukkojen poistuminen saarelta luovat painetta kyproslaisia kohtaan. Suurlähettilään mukaan näillä keinoilla on onnistuttu viestittämään, että nykyinen tilanne ei tyydytä YK:ta, jonka vuoksi kiistan osapuolet todennäköisesti pysyttelevät neuvotteluväleissä seuraavanakin vuotena. Kommentissaan Schlicher myös epäilee EU:n haluavan irti Kyproksen kiistasta, ja kiistan puolestaan heikentävän Kyproksen tasavallan asemaa Eurooppa-neuvostossa.

YK:n selän taakse piiloutumista vastaan puhuu myös Wikileaks-aineistoni, josta näkyy Yhdysvaltojen konkreettiset toimet YK-johtoisten neuvottelujen ja YK:n aseman tukemiseksi. Aina kun mahdollista, Yhdysvallat näyttää ”markkinoivan” YK:ta saaren kummallekin yhteisölle. Esimerkiksi vuoden 2008 viesteistä käy ilmi suurlähetystön tuki YK:ta, kun suurlähettiläs keskustelee yhteisöjen edustajien kanssa.

"There is an international aspect to the talks," the Ambassador noted, "and you're best served by keeping the (UN) Secretary General focused and contributing to the process." Implicit in his message was that, should the sides fail to agree either to call for full-fledged negotiations or request a short extension of the preparatory period, the SYG [Secretary General] might determine that the communities' political will was insufficient to merit continued, high-level UN attention.

(Schlicher 2008b.)

Kun Kyproksen kreikkalainen keskustelukumppani on osoittanut tyytymättömyyttään turkkilaisten puolen neuvottelijoiden toimintaan, suurlähettiläs Schlicher kehottaa häntä muistamaan, että neuvotteluissa on kansainvälinen aspekti ja tämän vuoksi neuvottelupöydässä tulee huolehtia siitä, että YK:n edustajat saavat riittävän vahvan viestin kumppaneiden tahdosta päästä asiassa eteenpäin. YK myös tulee pitää perillä mahdollisista muutoksista neuvottelujen osapuolten kannoissa. Jos osapuolet eivät osoita halua ratkaisun löytymiseen, on vaarana YK:n kiinnostuksen lopahtaminen. Yhdysvaltojen kannalta se olisi suuri vahinko, koska maa pitää YK:ta parhaana mahdollisena tahona neuvottelujen edistäjäksi. Toiminnallaan suurlähetystö pyrkii siis yhtäältä kannustamaan osapuolia neuvotteluihin ja toisaalta varmistamaan, että YK:n mielenkiinto säilyy ja että se näkee mieluisaa edistystä keskusteluissa, koska YK:n väljähtänyt mielenkiinto olisi

Yhdysvaltojen edun vastaista. Schlicherin (2008d) mukaan ongelmaksi lähetystö näkee sen, että osapuolilla on tapana käyttää Yhdysvaltojen tukea syynä toiminnasta pidättäytymiseen. Samalla lähetystö pyrkii välttämään tilannetta, jossa toinen yhteisöistä kokee Yhdysvaltojen olevan sen puolella toisen yhteisön syyttämässä, mikä on tuhoisaa sovun löytymisen kannalta.

Vastaavasti keskustellessaan turkkilaisen osan johtajan Mehmet Ali Talatin kanssa suurlähettiläs painotti niin ikään saavutusten tärkeyttä ennen YK-vetoisten neuvottelujen alkamista:

The Ambassador noted the importance for both sides of creating a positive atmosphere through concrete actions before the arrival of the UN team, "so that it will have something positive to assess."

(Schlicher 2008a.)

Vuoden 2008 diplomaattiset sähkeet vahvistaa näkemystä, jonka mukaan Yhdysvallat ei ole pelkästään YK:hon tukeutuva toimija, kun kyse on Kyproksen konfliktiin liittyvistä neuvotteluista. Vaikka Yhdysvaltojen poliittisen johtajien virallisia kannanottoja lukemalla voi saada helposti kuvan, että maa toistaa vain YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman mantraa, osoittavat diplomaattisähkeet myös laajempaa, itsenäistä toimintaa Kyproksen konfliktin ratkaisun edistämiseksi.

Yhdysvaltojen keinona on siis tukea YK:n toimintaa sen rakentamassa konfliktin ratkaisemisen viitekehyksessä, mutta samaan aikaan maa toimii kulisseyksissä bilateraalisten suhteiden kautta. Käytännön toimintamalli toimii siten, että Yhdysvallat kehottaa kahdenvälisissä keskusteluissa osapuolia aktiivisuuteen YK:n ja toisiensa suuntaan ja nostaa agendalle asioita, joita toinen yhteisö on kokenut ongelmalliseksi. Lähetystön edustajien tehtävänä on ottaa positiivista asennetta korostavan välittäjän rooli, jossa on pidettävä huoli YK:n toimintaedellytysten turvaamisesta, mutta toisaalta myös aktiivisesti edistää yhteisöjen välistä diskurssia kahdenvälisen tapaamisen kautta. Toisaalta Yhdysvallat on harkinnut jopa laajempaa osallistumista yhdistymisneuvotteluihin. Tähän viittaa tieto Yhdysvaltojen oman edustajan tuomisesta neuvotteluihin. Kuitenkin Yhdysvallat pidättäytyi tästä strategiasta, koska ainakin kreikkalaisen puolen edustaja piti sitä ajankohtaan sopimattomana. (Schlicher 2008e.)

Yhdysvaltoja koskeneessa 2000-luvun legitimitteettikeskustelussa keskeinen kysymys on ollut maan suhde YK:hon. Ian Clark muistuttaa, että YK:n järjestelmä on rakentunut siten, että Yhdysvalloilla on johtajan rooli sen toiminnassa. Keskustelun kontekstissa ei ollut näin ollen vain kyse Yhdysvaltojen hallitsevasta vallasta, vaan myös siihen kuuluvasta johtajuuden vastuusta, mikä on keskeistä legitimaation suhteen. Clarkin mukaan vastuulla on kaksi ulottuvuutta: Yhtäältä Yhdysvalloilla on vastuu toimeenpanna YK:n päätöksiä sallituissa sosiaalisissa normeissa. Toisaalta kansainvälisellä yhteisön on hyväksyttävä Yhdysvalloille tästä työstä syntyvät ylimääräiset kulut ja suvaita siksi Yhdysvalloille hieman omaa harkintavaltaa. (Clark 2005, 234.) Johtajan rooli voi kuitenkin maailman mittakaavassa vaihdella ja se sallii Yhdysvalloille liikkumavaraa, mikä voi näkyä myös maan halussa olla vain YK:n tukijan roolissa Kyproksen kysymyksessä. Suuren kaavan keskusteluissa Yhdysvallat nähdään usein YK:n järjestelmästä irti pyrkivänä maana, mutta joissain tapauksissa se toimii myös YK:ta tukevalla tavalla. Toiminta Kyproksella paljastaa tämän Yhdysvaltojen YK-suhteen toisen puolen. Mikrotasolla tarkasteltuna Yhdysvaltojen suhtautuminen YK:hon voikin vaikuttaa melko toisenlaiselta kuin mitä kansainvälistä legitimitteettikeskustelua seuraamalla voisi kuvitella.

4.3 Turvallisuuskysymyksiä

Kyproksen strateginen sijainti Välimerellä Lähi-idän välittömässä läheisyydessä on tuskin jäänyt Yhdysvalloilta huomaamatta. Aylin Güneyn mukaan kylmän sodan jälkeiset kriisit Lähi-idässä ja Balkanilla muistuttivat Yhdysvaltoja Välimeren tärkeydestä. Yhdysvaltojen strateginen intressi Välimerta kohtaan voidaan tulkita Güneyn mielestä sekä globaalina että alueellisena. Globaalissa perspektiivissä Välimeri edustaa yleistä kriisinhallintaa ja alueellisessa keskitytään joko Etelä-Eurooppaan tai Lähi-itään. (Güney 2004, 35–36.) Alueellinen aspekti voidaan nähdä myös siinä, että Välimeri muodostaa islamististen ja kristillisten maiden kohtauspaikan. Samalla meren ympäristö on tärkeä alue Euroopan yhtenäisyyden kannalta, etenkin Turkin pyrkiessä EU:n jäseneksi. Yhdysvalloille tärkeä osa-alue Välimeren vaikutuspiirissä on seurata myös Pohjois-Afrikasta tulevaa siirtolaisuutta, joka voi aiheuttaa poliittisia tai kulttuurisia ongelmia Euroopassa. (Dillery 2006, 8.)

Israelin turvallisuuskysymyksen lisäksi öljynsaanti, muuttoliikkeet ja alueen autoritääristen valtioiden hallussaan pitämät joukkotuhoseet ovat olleet keskeisiä huolenaiheita Yhdysvaltojen strategisille intresseille, ja nämä aihepiirit ovat olleet perusteluita Yhdysvaltojen läsnäololle Välimerellä. Kyproksen sijainti ja edellä mainitut kiinnostuksen kohteet ovat säilyttäneet ja jopa kasvattaneet Yhdysvaltojen mielenkiintoa saarta kohtaan kylmän sodan jälkeisessä tilannekuvassa. (Güney 2004, 35–36.) Kyproksen geopoliittista roolia Euroopan unionin kontekstissa tutkinut Andreas Mavroyiannis (2014, 57–58) muistuttaa, että alueensa asiantuntijana Kyproksella on läheisyytensä, historiansa ja erityisten intressiensä vuoksi luonnollinen ja katalyyttinen rooli vakauden, rauhan ja talouskasvun rakentamisessa naapurustossaan.

Turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat yksi niistä toistuvista sisällöistä, joita Yhdysvaltojen edustajat käsittelevät Kyprosta koskevissa lausunnoissaan ja myös diplomaattisessa kirjeenvaihdossaan. Turvallisuuden näkökulma tulee esille usein terrorismin, joukkotuhoseiden ja kansainvälisen rikollisuuden kuten ihmiskaupan konteksteissa. Tästä viimeisimpänä esimerkkinä nähtiin varapresidentti Bidenin puheet keväällä 2014, jolloin hän nosti kyseiset teemat jälleen esille yhtenä yhteistyön muotona Kyproksen kanssa. Yhdysvaltojen näkemys turvallisuudesta ei tarkoita tässä yhteydessä niinkään saaren sisäistä turvallisuutta, vaan näkemyksessä Kypros liittyy etenkin Lähi-idän turvallisuuspiiriin. Klassisen ajattelun mukaisesti saari nähdään Yhdysvalloista käsin juuri sellaisena porttina, jonka vieressä on syytä pitää vahvaa vartiointia.

Wikileaks-aineistossani turvallisuuden teemojen pohdinta nousee pinnalle Annanin suunnitelman kariutumisen jälkeen. Suurlähetystön *chargé d'affairesin* syksyllä 2005 lähettämä viesti muodostaa aineistossani yhden niistä tilanteista, joissa Yhdysvaltojen Kyproksen-politiikan suuntaa pyritään harkitusti ja järjestelmällisesti päivittämään.

Annanin suunnitelman jälkeen neuvottelut yhteisöjen välillä katkesivat, johon Yhdysvaltojen suurlähetystö reagoi pyrkimällä konkreettisesti parantamaan tulevien neuvotteluiden mahdollisuuksia. Suurlähetystön viestissä Yhdysvaltojen tavoitteiksi asetetaan sillanrakentaminen yhteisöjen välillä, yhdistymishalujen vahvistaminen turkkilaisosassa ja rakentavan suhtautumistavan edistäminen kreikkalaispuolella. Viestin otsikossa mainittu ”seuraava temppu” esitellään myös:

In the absence of negotiations on a comprehensive settlement, we may want to try to broker some accommodation on the parallel issues of boycotts and embargoes that will advance U.S. interests in nonproliferation and enhanced NATO-EU cooperation. Meanwhile, we should work to deepen our dialogue with Nicosia on issues that go beyond the Cyprus problem where we have shared interests. These include counterterrorism, nonproliferation and UN reform.

(Zimmerman 2005c.)

Viestin näkemyksenä on, että jos Kyproksen konfliktia ei pystytä ratkaisemaan, on sitä hallittava tehokkaammin. Suurlähetystön mukaan Kypros ei ole koskaan ollut yhden asian valtio, eikä sitä pidä myöskään sellaisena kohdella. Tulkintani mukaan Yhdysvallat pyrkii kasvattamaan turvallisuusyhteistyötä Kyproksen kanssa juuri sen vuoksi, että siitä saadaan yksi uusi väline työkalupakkiin. Työkalujen tehtävänä on tässäkin tapauksessa rakentaa tietä kohti Kyproksen yhteisöjen yhdistymistä, mikä on Yhdysvaltojen pitkän ajan intressin mukainen kehityssuunta. Koska saaren yhdistyminen ei näytä todennäköiseltä, on Yhdysvaltojen pyrittävä eristämään konflikti yhdeksi asiaksi ja yhteistyön muodot toiseksi. Viestistä tulee jälleen ilmi myös Yhdysvaltojen halu sitoa Kyprosta kansainvälisiin yhteisöihin, jotta konfliktista ei tulisi liian merkittävä tekijä Kyproksen kansainvälisessä identiteetissä. Samalla suurlähetystö tahtoi Kyproksen ottavan suurempaa roolia alueensa asioiden hoitamisessa.

Turvallisuus mainitaankin siis Zimmermanin viestissä sellaiseksi yhdistäväksi tekijäksi, joka palvelee sekä Yhdysvaltojen että Kyproksen etua. Yhdysvalloille etuna on edellä kuvatun kaltainen Lähi-idän ja Välimeren alueiden valvominen ja mahdollisten turvallisuusuhkien estäminen ennen kuin ne pääsevät liikkumaan Eurooppaan. Kyprokselle Yhdysvallat puolestaan tarjoaa useita etuja, joissa painottuu etenkin myönteisen imagon hankkiminen kansainvälisen yhteisön silmissä.

Yhdysvaltojen oman edun kannalta hankalaksi näyttäytyy erityisesti saaren pohjoisosan yhteisö, joka ei toimi samoin kuin saaren tunnustettu hallinto. Yhteisöjen keskinäisen yhteistyön puute luo puolestaan turvallisuusuhan. Toimintaa vaikeuttaa edelleen se, ettei Yhdysvallat voi toimia samoin keinoin etelän ja pohjoisen virallisen ja epävirallisen hallinnon kanssa.

The porous Green Line, which divides the island of Cyprus, represents the de facto eastern frontier of the European Union. The Republic of Cyprus is unable to exercise control over the northern third of the island, and unwilling for political reasons to cooperate with the Turkish Cypriots who do. As a result, the north constitutes a back door into the West for illegal immigrants, drugs, criminals and terrorists -- while Turkish Cypriot institutions are woefully under-prepared to deal with transnational issues such as terrorist finance, WMD proliferation, intellectual property protection, and infectious disease.

(Zimmerman 2005d.)

Zimmerman suosittelee ratkaisuksi viestissään, että Yhdysvallat pyrkii kannustamaan yhteisöjä yhteistyöhön, mutta samalla uhkana on, että kyproksenkreikkalaiset alkavat vähentää yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa sille tärkeillä osa-alueilla, kuten rajavalvonnassa ja terrorismin rahoituksen estämisessä. Yhdysvaltojen strategiana on ”myydä” yhteistyö kreikkalaisosalle sillä perusteella, että parantunut toimintakulttuuri pohjoisessa hyödyttää ennemmin tai myöhemmin myös saaren eteläosaa. Samalla samoja keinoja tarjotaan myös eteläosalle, jotta osapuolet toimisivat aluksi yhteistyössä Yhdysvaltojen kanssa ja sen jälkeen niiden keskinäinenkin yhteistyö olisi mutkattomampaa.

Zimmermanin viestissä on turvallistamisen henki. ”Turvallisuus” on nähtävissä poliittisen retoriikan liikkeenä, joka siirtää politiikan sen normaalien pelisääntöjen ulottumattomiin ja siirtää aiheen erityislaatuiseksi tai tavallisen politiikan yläpuolella olevaksi (Buzan, Wæver & Wilde 1998, 23). Suurlähetystön mukaan turvallisuus on asia, joka koskettaa kaikkia osapuolia erityisellä tavalla.

Our overarching message in proposing the initiatives listed below is that they address problems that pose a threat to the United States, the EU, as well as both communities on Cyprus, and are therefore in the interest of the GOC to support.

(Zimmerman 2005d.)

Läsnäolon legitimointi tapahtuu turvallisuuskysymysten osalta siten, että Yhdysvallat pyrkii tarjoamaan kummallekin yhteisölle keinoja Kyproksen turvallisuustilanteen parantamiseksi. Zimmermanin viestissä kaavailtuja keinoja olisi yhdysvaltalaisten

instituutioiden järjestämät koulutukset kyproslaisille viranomaisille sekä suora taloudellinen tuki esimerkiksi parempien tietojärjestelmien hankkimiseen. Kun yhteisöt tarttuvat näihin tarjottuihin avustusmuotoihin, Kyproksen tilanne kohenee.

Viestissä näkyy myös ymmärrys siitä, että Kypros todennäköisesti itsekin haluaa kuulua yhä tiukemmin sekä Euroopan unionin että oman alueensa ytimeen. Yhdysvaltojen tarjoaman turvallisuusparannuksien ansiosta Kypros pääsee paremmin tavoittelemaan tätä asemaa. Kyproksen edun mukaista tuskin on esimerkiksi se, että turvallisuuspuutteista koituu haittaa muille EU-maille. Turvalliskysymyksissä vedotaan tällä tavalla myös Kyproksen oletettuun haluun parantaa asemaansa kansainvälisissä suhteissa. Perimmäisenä motiivina tässäkin kohdassa näkyy halu integroida Kyprosta tiukemmin kansainväliseen yhteisöön, mikä saattaa tarjota kyproslaisille itselleen uusia syitä konfliktin ratkaisemiseksi.

Buzanin ym. mukaan menestyksenkäs turvallistaminen toimii kolmessa vaiheessa. Ensiksi on oltava uhka, sitä seuraava hätätoimenpide ja kolmantena vaikutukset yksiköidenvälisiin suhteisiin sääntöjen muuttuessa (Buzan ym. 1998, 26). Kyproksen tapauksessa uhkan muodostavat edellä kuvaillut rikollisuus ja terrorismi sekä Kyproksen huonoksi arvioitu kyky toimia niiden estämiseksi. Toimenpiteenä tätä uhkaa kohtaan Yhdysvallat ottaa vastuuta ja tarjoaa Kyprokselle osaamistaan näiden uhkien torjunnassa.

Kolmantena vaiheena tulee muutos suhteissa. Voi olla mielenkiintoista pohtia, onko Kyproksen yhteisöjen välinen suhde tässä tapauksessa se turvallistamisen teorian kuvaama perustila, jota Yhdysvallat haluaa ravistella nostamalla turvallisuusuhat esille. Turvallistamistoimi muuttaa helposti yksiköiden välisiä suhteita ja toimen tekijä pyytää silloin lupaa poiketa vanhasta mallista (Buzan ym. 1998, 26). Turvallisuuden heikkeneminen sillä tavalla kuin Yhdysvallat sen esittää, voi muodostaa Kyprokselle sellaisen uhkan, jota vastaan kannattaa taistella kummankin yhteisön yhteisvoimin.

Taustalla näkyy Yhdysvaltojen halu tuoda saaren yhteisöjä lähemmäksi toisiaan. Turvallisuuden tärkeyden korostaminen on yksi keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja Yhdysvallat käyttää sitä tavoitellessaan Kyproksen yhdistymistä. Samalla Yhdysvallat pääsee muokkaamaan omaa asemaansa itäisellä Välimerellä, kun maa tukkii Kyproksella havaitut kansallista turvallisuutta uhkaavat riskit. Legitimiteetin kannalta asia toimii kahteen suuntaan. Yhtäältä Yhdysvallat legitimoii omaa läsnäoloaan saarella, koska se pystyy tuottamaan maalle turvallisuutta. Toisaalta turvallistamispuhe antaa sille legitiimin

syyn muuttaa perustilaa, joka on Yhdysvaltojen edun vastainen saaren jakautuminen kahteen yhteisöön. Kuten todettua, Kyproksella kaikella on poliittinen ulottuvuus ja paikallisilla on tapana politisoida kaikki kysymykset, mikä on aiheuttanut turhautumista yhdysvaltalaisdiplomaateissa. Turvallistaminen puolestaan antaa mahdollisuuden depolitisoida kysymyksiä, jolloin ne esitetään niin kiireellisinä, ettei normaaliin poliittiseen kädenvääntöön ole yksinkertaisesti varaa (Buzan ym. 1998, 29).

Turvallistamisen analyysissä voidaan keskittyä myös toimijoiden ja roolien tarkasteluun. Turvallistava toimija on taho, joka suorittaa turvallistamisen puheteon. Tavallisesti tahot ovat poliitikkoja, byrokraatteja tai hallintoja. Kuitenkin toimijan määrittäminen on vaikeaa, koska on mahdollista kulminoida puheteko yhteen henkilöön ja väittää, ettei hän edusta koko valtiota. (Buzan ym. 1998, 40.) Suurlähettiläidenkin puheiden tutkimista voi vähätellä tällä perusteella ja lisäksi huomata, että sama teko voidaan tehdä samanaikaisesti hallinnon eri tasoilla, mutta hieman eri muodoissa. Buzan ja muut muistuttavatkin, että on relevantimpaa nähdä se rooli, jossa yksittäinen puhuja on. Heidän mukaansa sosiaalinen elämä on ymmärrettävämpää silloin, kun yhteisöt nähdään suurempina kuin osiensa summina ja niitä kohdellaan sosiaalisina todellisuuksina. Valtiotasolla ongelma on vähäisempi myös siksi, että valtioilla on sääntönsä, jotka määräävät, kenellä on oikeus puhua niiden puolesta. (Mts. 40–41.) Näin ollen suurlähettiläidenkin lausuntoja voidaan käsitellä koko Yhdysvaltojen kantaa edustavina metodologisen kollektivismiin antamin perustein.

Wikileaks-aineisto jättää paljastamatta turvallistamisen toisen puolen, eli sen, miten hyvin puhetekojen kohde hyväksyy väittämät turvallisuuspuutteista. Kyproksen hallinto ja viranomaiset eivät saata nähdä asiaa samalla tavalla tai koe, että terrorismi, rikollisuus tai vaikkapa huumekauppa luovat suurta uhkaa valtiolle ja kyproslaisille. Turvallistamisessa ei saakaan laittaa liikaa painoa turvallistamisyritykselle, tässä tapauksessa Yhdysvaltojen väitteille turvallisuuspuutteista, vaan vähintään yhtä paljon olisi tutkittava sitä, miten väitteet otetaan kohdeyleisössä vastaan. Wikileaks-sähkeitä lukemalla voi saada kuvaa, että suurlähetystön toimet ovat ainakin osittain onnistuneet, sillä esimerkiksi tulliyhteistyön toteutumisesta myöhemmissä sähköissä kerrotaan (Schlicher 2007c). Se ei anna kuitenkaan kokonaiskuvaa, jota varten tutkittavaksi pitäisi ottaa myös kyproslaisten päättäjien ajatuksia. Kuitenkin turvallistamisen puhetekoja voidaan analysoida myös ilman tätä toista puolta, kun analyysissä keskitytään ymmärtämään toimijoiden tarkoitusperiä (Buzan ym. 1998, 35).

Viime aikojen uutiset saarelta kertovat, että ainakin Kyproksen eteläosa on ottanut osaa aiempaa näkyvämmiin itäisen Välimeren alueen turvallisuuteen liittyviin tapahtumiin. Alkuvuodesta 2014 Kypros oli mukana operaatiossa, jossa Syyriasta noudettiin maan kemiallisia aseita. Operaatioon osallistui useita Euroopan maita ja Kyproksen roolia kuvailtiin ”ratkaisevaksi”, kun se tarjosi satamiaan ja viranomaispalveluitaan muiden maiden aluksille ja niiden henkilöstölle. (Evripidou 2014a.) Operaatioihin osallistuminen voi olla merkki Yhdysvaltojen onnistuneesta vaikuttamisesta, jolloin Kypros on alkanut ottaa suurempaa roolia turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä ja toimissa etenkin Syyrian kaltaisia maita kohtaan, joilla voi olla alueen tasapainoa heikentävä merkitys.

5. Kohti kansalaisia: pehmeä valta ja julkinen diplomatia

When you talk to Europeans: they don't like Americans, but they love all our stuff. They don't like us, but they're getting their Snoop Dogg on, they're watching our movies and our TV-shows. You can't hate people if you love their culture!

Stand up -koomikko Mo Mandel (2011).

Tässä luvussa kohdistan katseeni niihin käytännön toimiin, joita Yhdysvallat on kohdistanut erityisesti Kyproksen kansalaisiin pyrkiessään oikeuttamaan läsnäoloaan saarella. Aikaisemmin esittelemäni strategiat ovat ehkä edustaneet sitä ulkopoliittikan lohkoa, jossa toimintaa koordinoidaan ylikansallisten yhteisöjen ja suoran diplomatian kautta. Näiden keinojen ohella ulkopoliittisia vaikuttimia on muitakin, eivätkä ne aina jakaudu tyyppillisten valtiotason ”kepin” ja ”porkkanan” alaisuuteen. Pakottamisen ja palkitsemisen lisäksi kolmantena muotona nähdään usein pehmeä valta. Tässä luvussa esittelen aluksi, miten pehmeän vallan ulottuvuus näkyy työni kontekstissa. Tuen Wikileaks-aineistostani löytyviä teemoja pehmeän vallan ja julkisen diplomatian teorioilla, koska olen huomannut niiden olevan usein keskeisiä viitekehyksiä, kun legitimaatiota haetaan niin sanotuilta kansan syviltä riveiltä. Aloitan pohtimalla ulkopoliittikan ja yhdysvaltalaishallinnon itsensä roolia pehmeän vallan tuottajana. Ulkopoliittikka on tämän työni kannalta olennainen pehmeän vallan ulottuvuus, sillä on huomattava, että pehmeä valta ei ole täysin hallinnosta riippumaton voima, vaikka usein etenkin julkisessa keskustelussa sen katsotaankin perustuvan esimerkiksi kulttuuriin ja yleiseen arvomaailmaan.

Konkreettisenä Kypros-tason keinona esittelen aineistostani nousevan Yhdysvaltojen tavan tukea saaren yhteisöjä pohjois- ja eteläosien suhteiden ja keskinäisen suvaitsevaisuuden edistämiseksi. Olen havainnut diplomaattiviestien pohjalta, että Kyproksen asukkaiden aktivointi yhteisöjenväliseen toimintaan on yksi keskeisimpiä strategioita, joiden kautta Yhdysvallat yrittää muokata asemaansa ”kyproslaisena toimijana”.

5.1 Hallinto pehmeän vallan tuottajana

Politiikan tutkimuksessa pehmeän vallan käsitteen määrätietoisien konseptualisoinnin juuret ulottuvat 1990-luvun alkuun. Tuolloin Joseph S. Nye Jr. kirjoitti kepin ja porkkanan rinnalla olevasta kolmannesta vallankäytön muodosta, jota hän kuvaili sopeuttavaksi valtakäyttäytymiseksi¹. Sotilaallisen ja taloudellisen vallan ohelle hän identifioi tämän pehmeän vallan resurssin. Kansainvälisissä suhteissa se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että maa voi saavuttaa tavoitteensa sen vuoksi, että toiset haluavat seurata sitä tai ovat suostuneet järjestelmään, joka toimii kyseisen maan eduksi. Kyseessä on myös jo aikaisemmin esiin tullut keskustelujen viitekehyksen muokkaaminen. Preferenssien asettaminen liittyy usein abstrakteihin valtaresursseihin kuten kulttuuriin, ideologiaan ja instituutioihin. (Nye 1990, 31–32.)

Pehmeän vallan yhteys legitimizeettiin on ilmeinen, sillä puoleensavetävällä kulttuurilla ja ideologialla saa helpommin seuraajia puolelleen. Pehmeän vallan legitimizeettiaspektin perustana on se, että legitimiiksi koettua valtaa on helpompaa seurata myös kansainvälisten suhteiden mittakaavassa. Nyen (2004, 6) mukaan pehmeä valta on vetovoiman valtaa ja täten pehmeän vallan resurssit ovat sitä omaisuutta, joka tuottaa tätä vetovoimaa. Jos maa saa muokattua kansainväliset säännöt omia intressejään tukeviksi, sen toimet näyttävät muiden silmissä todennäköisesti legitimeiltä, eikä sen tarvitse käyttää aivan yhtä usein kalliiksi koettuja keppejä ja porkkanoita (mts. 10–11).

Hyvin usein kirjoituksissaan Nye näkee pehmeän vallan ikään kuin resurssina, jota voidaan tuottaa. Kun kovan vallan keinoja on käytetty harkitsemattomasti, pehmeän vallan resursseja kuluu vahinkojen paikkaamiseen. Silti pehmeän ja kovan vallan yhteys ei ole täysin keskinäisriippuvainen, eikä pehmeä valta ole vain kovan vallan tukipilari. Esimerkiksi voi ottaa sen, että yhteys yhdysvaltalaisen pikaruokaketjun suosion ja Irakin sodan hyväksyttävyyden välillä kansainvälisessä yhteisössä on vähintään hämärä. Vaikka yhdysvaltalaisen populaarikulttuurin koettaisiin olevan entistä suositumpaa Euroopassa, ei se tarkoita, että Yhdysvallat saisi sotatoimilleen hyväksyntää vanhalta mantereelta yhtään aiempaa helpommin. Joskus kova ja pehmeä valta tukevat toisiaan ja toisinaan taas

¹ ”Indirect or co-optive power behavior”. Suomennosta ”sopeuttava valtakäyttäytyminen” on käyttänyt ainakin Mika Aaltola (2012).

toimivat toisiaan vastaan (Nye 2004, 25). Tästä voidaan päätellä, että menestyksellinen ulkopolitiikka vaatii kummankin vallan tunnustamista ja ylläpitoa.

Joseph Nye (2004, 133) tunnistaa, että nuoremman Bushin sotilaalliset operaatiot ja terroristijahti tulivat Yhdysvalloille kalliiksi pehmeän vallan mittareilla mitattuna. Teoretisoimisen myötä pehmeästä vallasta on tullut yksi alue, jota politiikan tutkimuksessa tarkkaillaan. Samalla on syntynyt tapoja vertailla Bushin ja Obaman doktriineja myös pehmeän valan näkökulmasta. Jos Bushin toimet koettiin yleisesti pehmeän vallan resursseja syöviksi, on Obaman aikakaudella nähty paluuta resursseja kasvattavaan toimintaan. Osittain tälle mielikuvalle on sanottu olevan syynä Obaman vaalikampanja, jonka retoriikassa keskeisen aseman saivat Yhdysvaltojen uskottavuuden palauttaminen kansainvälisen yhteisön silmissä ja neuvottelevan diplomatian paluu (Hallams 2011, 22). Myöhempien arvioiden mukaan Obaman pehmeältä vallalta on puuttunut sille tärkeä arvodimensio (Lagon 2011, 70). Uskottavuutta on syönyt sotien jatkumisesta aiheutuva retoriikan ja käytännön ristiriita, jolloin Obama on puhunut pehmeästä vallasta ja käyttänyt kovaa (Hallams 2011, 27).

Nyen ajattelussa pehmeä valta on ulkopolitiikan kannalta kuin resurssi, jota maan pitää ensin hankkia ja jota hankinnan jälkeen voidaan hyödyntää erilaisissa tilanteissa. Pehmeä valta vaikuttaa siis investoinnilta vähän samaan tapaan kuin vakuutuksen ottaminen. Aluksi sen hankkimiseen joudutaan käyttämään aikaa ja rahaa, mutta tosipaikan tullen se kompensoi vahinkojen vaikutuksia. Pehmeä valta onkin kuin ulkopolitiikan vakuutus, joka tarvittaessa korvaa suoraviivaisten kepin ja porkkanan aiheuttamia kuluja. Tähän resurssityyliseen ajattelutapaan viittaa Nyen (2004, 133) näkemys, että Irakin sotaan ryhtymisen tapa tuhlassi Yhdysvaltojen pehmeää valtaa, minkä vuoksi sodan jälkipuinnista tuli niin kallista. Ulkopoliittinen päätös kulutti pehmeän vallan resurssin, joten jälkeenpäin ei ollut enää mitään, mistä ammentaa.

Ulkopolitiikalla ja pehmeällä vallalla onkin yhteys toisiinsa. Tämän vuoksi Joseph Nye on nostanut ulkopolitiikan yhdeksi pehmeää valtaa tuottavaksi ulottuvuudeksi kulttuurin ja kotimaisten arvojen ja toimintatapojen rinnalle. On selvää, että kyproslaisten näkemykseen Yhdysvalloista vaikuttavat nämä kaikki pehmeän vallan muodot. Yhdysvaltalaisen kulttuurin ja arvojen välittyminen muihin maihin tapahtuu nykyisessä globaalissa maailmassa rajojen yli automaattisesti, ilman, että minkään valtiollisen tahon tarvitsee sitä välttämättä erikseen edistää. Sen sijaan ulkopolitiikka poikkeaa kulttuurista ja arvoista

ainakin siinä, että se on hallintovetoista ja suurlähetystöjen kaltaisten toimijoiden tehtävänä on aktiivisesti välittää Yhdysvaltojen ulkopoliittisia linjauksia kohdemaihinsa. Toki myös media välittää tietoa, mutta hallintaote ulkopoliitikasta säilyy aina hallituksella itsellään. Tähän pehmeän vallan muotoon hallinnolla on myös eniten sananvaltaa ja kykyä ohjata sitä haluamaansa suuntaan. Tämän työni kannalta onkin olennaista keskittyä juuri tähän pehmeän vallan ulottuvuuteen, joka on hallinnon ohjattavissa.

Lähtökohtaisesti pehmeän vallan teorian voisi kuvitella oletettavan, että pehmeää valtaa tuotetaan jossain muualla kuin valtion omissa instituutioissa. Pehmeä valta kumpuaa kulttuurista, tavoista ja menneistä poliittisista ratkaisuista, joihin tällä hetkellä vallassa olevalla hallinnolla on hyvin vähän sananvaltaa. Kolmea vallan muotoa – sotilaallista, taloudellista ja pehmeää – teoretisoidessaan Nye on hahmottanut hallinnon toimintaperiaatteita, joiden kautta näitä valtaresursseja tuotetaan. Kun sotilaallista valtaresurssia tuotetaan sodalla, liittolaisuudella sekä pakottavalla diplomatialla ja taloudellista valtaa taas avustuksilla, lahjuksilla sekä sanktioilla, pehmeän vallan tuottamisen keinoksi jää diplomatian muodot. Näitä ovat bilateraalin ja multilateraalisen diplomatia sekä suureen yleisöön vaikuttamaan pyrkivä diplomatia. (Nye 2004, 31.)

Onkin loogista, että hallinnolla itsellään on mahdollisuuksia vaikuttaa pehmeän vallan resurssien tuottamiseen. Ulkopoliitiikan ja kansainvälisten suhteiden kehyksessä diplomatia on luonnollisin ja tehokkain keino tavoitteen saavuttamiseksi. Hallinto voi tukea myös kulttuuria ja siten edistää pehmeän vallan resurssien kasvua. Tämä puoli tulee hyvin esille myös tämän työni Wikileaks-aineistosta. Varsinkin pehmeän vallan näkeminen resurssin kaltaisena ilmiönä ohjaa tähän ajatteluun. Suurlähetystön toiminta on hyvä esimerkki tällaisesta Yhdysvaltojen pehmeän vallan kasvattamisesta tietyssä maassa. Erona kulttuurin ja muiden hallinnosta riippumattomien ilmiöiden kautta luotuun itseohjautuvaan pehmeään valtaan on tietenkin se, että suurlähetystöllä toiminta on suunnitelmallista ja sitä muokataan kohdemaan vallitsevaan poliittiseen tilanteeseen sopivaksi. Hallinto voi siis ottaa aktiivisen roolin pehmeän vallan tuottajana, eikä sen tarvitse välttämättä vain jäädä odottelemaan, että pehmeän vallan mahdollisesti vähentyneet resurssit palautuvat jälleen Yhdysvaltojen politiikkaa edistävälle tasolle.

Aikaisemmin käsittelemäni Yhdysvaltain kansalliset turvallisuusstrategiat ovat tärkeitä myös ulkopoliittisen pehmeän vallan kannalta. Ne määrittävät ulkopoliitiikan suunnan ja samalla sen pehmeät ulottuvuudet. Kuten totesin, Barack Obaman strategiassa pehmeä

valta olikin selkeästi otettu esille yhtenä ulkopoliittikkaan vaikuttavana keinona. Strategia meni pehmeän vallan yksityiskohtaisiin lähteisiin korostamalla kulttuurin, koulutuksen ja tieteen arvoa, mutta Joseph Nye (2004, 60–61) mukaan jo pelkkä ulkopoliittisten tavoitteiden laaja ja kauaskatseinen määrittely voi olla osoitus vetovoimaan nojaavan vallankäytön arvostuksesta, sillä laajakatseisuudesta on helpompaa tehdä vetoavaa. Tätä Obaman strategia onkin: sen katse tavoittaa kaikkien keskeisten politiikkalohkojen lisäksi lähes kaikki maapallon alueet. Edelleen sekä Bushin että Obaman strategioissa keskeisessä osassa on demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen. Nye (mts. 62) mukaan se on yksi keskeisimmistä ulkopoliittisista tavoista tuottaa pehmeää valtaa.

Argumentoin, että yksi perustavanlaatuisista syistä Yhdysvaltojen läsnäololle Kyproksella saattaa liittyä arvoihin. Ihmisoikeudet, rauha ja turvallisuus eivät saata toteutua Kyproksella vielä täysin yhdysvaltalaisen ihanteen mukaisesti, mikä antaa maalle yhden syyn olla kiinnostunut saaren tilanteesta. Turvallisuusstrategiassa näihin yhdysvaltalaisiin perusarvoihin viittaamisen on määrä kasvattaa hallinnon ulkopoliittisten ratkaisujen legitimitettä etenkin oman kansan silmissä, mutta samalla arvopuhe saatetaan kokea vetoavaksi myös samanmielisissä liittolaismaissa. Kun tietyt yhteiset arvot jaetaan, kyseisiä arvoja korostavat menettelytavat koetaan helpommin puoleensavetävinä (Nye 2004, 61). Etenkin demokratia ja ihmisoikeudet ovat niitä keskeisiä arvoja, joiden kautta ulkopoliittikka voi tuottaa pehmeää valtaa (mts. 62).

Wikileaks-sähkeet ovat näyttäneet, että Kyproksella Yhdysvaltoihin on suhtauduttu välillä skeptisesti ja yhdysvaltalaisdiplomaattien mukaan etenkin lehdistöllä on tapana kertoa maan toimista saarella kielteiseen ja jopa vääristelevään sävyyn, eivätkä paikalliset poliitikotkaan aina tahdo näyttäytyä samoissa kuvissa yhdysvaltalaisten kanssa. Helposti saatavissa olevan tiedon aikakaudella diplomatialle muodostuu uusia haasteita, kun maa pyrkii luomaan hyvää kuvaa itsestään. Nye mukaan vaikka hallinnon edustajat olisivatkin Yhdysvalloille suopeita, heidän pelivaransa voi kaventua, jos parlamentilla tai suurella yleisöllä on kielteinen kuva Yhdysvalloista ja sen politiikasta. Silloin yleisöön kohdistuva diplomatia nousee tärkeään asemaan. (Nye 2004, 105.) Perinteisten valtiotoimijoiden aseman haastaa viestinnän tasa-arvoistuminen ja vuoropuhelun interaktiivisuus. Valtioiden on toimijoina totuttava siihen, että viesti pitää myydä yhä monimuotoisemmalle yleisölle. Julkinen diplomatia ja kommunikaatiostrategiat astuvat tässä vaiheessa kuvaan. (Saari & Nokkala 2011, 48.)

Pehmeän vallan käsitteen rinnalle on nostettu 2000-luvulla älykkään vallan konsepti. Vaikka teoreettisessa käsittelyssä pehmeän ja kovan vallan muotojen erittelemine toisestaan saattaakin olla mahdollista ja tutkimuksen kannalta perusteltua, käytännön ulkopoliitikassa ne sekoittuvat väistämättä toisiinsa.

Pehmeän ja kovan vallan yhdisteleminen sopivalla tavalla ei ole yhdysvaltalaisessa ulkopoliitikassa uusi asia, sillä aikoinaan jo presidentti Roosevelt kehotti puhumaan pehmeästi ja kantamaan isoa keppiä ulkopoliittisen menestyksen takaamiseksi. Sittenmin tästä yhdistelyn ideasta on alettu käyttää älykkään vallan käsitettä. Joseph Nyen (2004, 32) mukaan älykkäässä vallassa ei ole kyse pehmeästä eikä kovasta vallasta, vaan se merkitsee kumpaakin. Suzanne Nossel vertaa kansainvälistä järjestystä sähköverkkoon, jossa tasapaino säilyy voimaa tuottavien ja käyttävien kesken. Verkko on kuitenkin käynyt vanhaksi ja heikoksi, jolloin voimaa tuottavia generaattoreita pitää olla useita, jotta järjestelmä ei kaadu kokonaan. Nosselille tätä on älykäs valta: ymmärtämystä siitä, ettei Yhdysvaltojen oma sotilaallinen voima yksin ole riittävä, vaan Yhdysvaltojen etua ajetaan värväämällä muita toimintaan mukaan liittolaisuuden, kansainvälisten yhteisöjen, diplomatian ja ideaalien voiman kautta. (Nossel 2004, 138.)

Poliitikkojen keskuudessa entinen ulkoministeri Hillary Clinton on popularisoinut älykkään vallan ideaa nostamalla sen yhdeksi Obaman hallinnon ulkopoliittisista strategioista. Vuonna 2009 senaatin ulkopoliittisen valiokunnan kuulemisessa Clinton nosti älykkään vallan strategian esille. Hänen käsityksensä älykkäästä vallasta on yksinkertaisesti erilaisten työkalujen pakki, josta löytyy sopiva väline – diplomatia, talous, sotilasvalta, poliittinen valta, oikeudellinen valta ja kulttuuri – erilaisiin tilanteisiin. Älykkään vallan avulla diplomatiasta muodostuu ulkopoliitiikan suunnannäyttävä. (Council on Foreign Relations 2009.) Clinton on puhunut älykkäästä vallasta tietoisesti, sillä hän on havainnut tarpeen nostaa esille muitakin keinoja kuin sotilaallisen vallankäytön, joka tulee yhdysvaltalaisille usein ensimmäisenä mieleen ulkopoliittisista sitoumuksista (Goldberg 2014). Käytännön politiikassa älykäs valta tarkoittaa Clintonille uusien teknologioiden käyttöä, julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä ja sosiaalisen median verkostoja, joiden avulla ylitetään perinteiset diplomatian keinot (Clinton 2014, 551).

5.2 Strategiana yhteisöjen lähentäminen

Edellisessä luvussa kartoitin, kuinka tärkeää Yhdysvalloille on ollut pysytellä puolueettoman toimijan roolissa Kyproksella. Hieman samaa teemaa jatkavat diplomaattisähkeistä esille nousevat keinot, joilla Yhdysvallat pyrkii parantamaan yhteisöjen välistä kommunikaatiota. Olen identifioinut tämän toiminnan pehmeän vallan resurssien hyödyntämisen ja julkisen diplomatian alaisuuteen, koska Yhdysvaltojen tavoitteena on tulla lähelle tavallisia kyproslaisia. Samalla se rakentaa itselleen imagoa toimijana, joka ei ole kiinnostunut pelkästään Kyproksesta valtiollisena liittolaisena, vaan myös tahona, jota kiinnostaa saaren asukkaiden hyvinvointi. Tulkitsen tämän pyrkimyksen kuuluvaan hallinnon tuottaman pehmeän vallan luokkaan. Pehmeän vallan ja julkisen diplomatian ajatusten mukaisesti viestiä kohdistetaan siis tavallisiin kansalaisiin, kun edellisessä luvussa esittelemäni läsnäolon legitimoiminnin keinot kohdistuivat lähinnä poliittisiin päättäjiin.

Joseph Nye näkee pehmeän vallan ja julkisdiplomatian läheisen suhteen. Hänen mukaansa kansainvälisissä suhteissa pehmeä valta syntyy pitkälti arvoista, joita maa osoittaa kulttuurinsa, kansainvälisen politiikan käytäntöjensä ja kansainvälisten suhteidensa kautta. Julkinen diplomatia on väline, jolla hallinnot viestivät toisen maan kansalaisille pelkän hallintojen välisen keskustelun lisäksi. Julkinen diplomatia yrittää houkutelulla tekemällä resursseja tutuiksi tukemalla esimerkiksi kulttuurivaihtoa ja levittämällä tietoa. (Nye 2008a, 95.)

Leonard ja muut esittelevät julkisen diplomatian viestintään liittyviä kolmea keskeistä ajatusta, joiden tarkoituksena on tehostaa vaikuttavuutta. Ensinnä julkinen diplomatia on kohdeyleisön ymmärtämistä. Kyse ei ole vain viestin lähettamisestä, vaan siitä, millaisia tuloksia haluaa saada takaisin. Viestin lähettämässä pitää ottaa huomioon vastaanottajan käsitykset ja kokemukset, jotka saattavat poiketa omista. (Leonard ym. 2002, 47.) Kyproksen tilanteessa Yhdysvaltojen ymmärrys paikallisten käsityksistä ja yhteisöjen välisestä suhteesta näyttää tulevan melko hyvin esiin. Kyproksen herkkää tilannetta ymmärretään ja analysoidaan suurlähetystön viesteissä. Vaikka Yhdysvallat ei haluakaan ottaa neuvottelijan asemaa Kyproksen kiistassa, se käyttäytyy ajoittain niin, että maa asettaa painetta kyproslaisten suuntaan ja toivoo saavansa tuloksia. Tällainen toiminta tuskin olisi menestyksellistä, ellei suurlähetystöllä olisi tarkkaa kuvaa Kyproksella

vallitsevasta tilanteesta ja siitä, millä hetkellä maan kannattaa pehmentää tai koventaa otteitaan Kyprosta kohtaan.

Toinen kuvailtu ongelma julkisen diplomatian viestinnässä on yksisuuntaisten viestien lähettäminen. Tällä tarkoitetaan lähinnä sitä, että läntisen maailman kulttuuria viedään kohdemaihin, mutta samalla unohdetaan ottaa huomioon paikalliset tavat ja kulttuuriset sidonnaisuudet, joiden päälle lännen kulttuurimaisen odotetaan asettuvan. On vaikea sanoa, pitääkö tämä paikkaansa, mutta diplomatian kannalta asialla voi olla kielteisiä seurauksia (Leonard ym. 2002, 48.) Aineistossani korostuu Yhdysvaltojen tapa tukea projekteja, jotka toimivat yhdistävinä tekijöinä kreikkalais- ja turkkilaisosien välillä. Kulttuurin ja tapojen huomioiminen tapahtuu tätä kautta. Sen sijaan suurlähetystön viesteissä ei esiinny juurikaan toimintamalleja, joissa Yhdysvallat tuo omaa kulttuuriaan saarelle. Ainoita poikkeuksia ovat esitelmät mahdollisuuksista opiskella yhdysvaltalaisissa oppilaitoksissa ja yleisellä tasolla Yhdysvaltoihin kohdistuvan turismin edistäminen. Tässä näkynee juuri se, että Yhdysvaltojen läsnäoloa ei koeta aina myönteisenä, jolloin suurieleiset yhdysvaltalaisista kulttuuria esittelevät projektit voivat olla haitaksi poliittisten päämäärien saavuttamisessa.

Erityisen tärkeää on löytää maiden välisiä yhteisiä intressejä, jolloin tunne yksisuuntaisuudesta lievenee (Leonard ym. 2002, 50). Kyproksen kanssa yhteisiä intressejä Yhdysvallat on luonut turvallisuuden ja itäisen Välimeren alueen konteksteissa, mutta tavallisiin kyproslaisiin suuntautuvat vaikutuskeinot jäävät aineistossa vähemmälle huomiolle. Todennäköisesti pääasiallinen keino luoda läsnäolon legitimitettä kyproslaisien suuntaan onkin toimia yhteisöjä tukevana tahona ja samalla häivyttää Yhdysvallat-keskeisyyttä taustalle ”ratkaisu lähtee kyproslaisista itsestään” -politiikan mukaisesti. Tähän malliin voi kannustaa sekin, että poliittiset johtajat saattavat olla suopeampia Yhdysvaltojen läsnäololle kuin rivikansalaiset.

Läsnäolon legitimoinnin kannalta ehkä tärkeimmäksi asiaksi nouseekin Leonardin ja muiden (2002, 52) neljäs julkisen diplomatian haaste, eli oman relevanssin todistaminen. Silloin Yhdysvallat joutuu vastaamaan kysymykseen, miksi kyproslaiset haluavat Yhdysvallat kumppanikseen. Tämä työni läpi kulkenut peruskysymys on saanut jo monia vastauksia, kun Yhdysvallat on melko laajan ulkopoliittisen keinovalikoiman kautta pyrkinyt selittämään syitä läsnäololleen Kyproksella. Julkisen diplomatian areenalta kysymykselle saa vielä yhden vastauksen lisää. Leonardin ja muiden tulkinnan mukaan

julkisen diplomatian saralla ei riitä, että omaa asemaa perustellaan vaikkapa YK:n turvallisuusneuvoston jäsenyyden kautta tai sanomalla, että olemme yksi maailman suurimmista valtioista. Tämän vuoksi kohdeyleisön myönteistä suhtautumista pitää rakentaa yhteisten asioiden ja toiminnan kautta. (Mt.) Jos retoriikka ylittää todellisuuden, se näkyy toisten silmissä tekopyhytenä, mikä puolestaan syö pehmeää valtaa (Nye 2008b, 1354).

5.2.1 Yhteisöjen välisen vuorovaikutuksen kehittäminen

Julkisen diplomatian tärkeys on huomattu Yhdysvalloissa etenkin vuoden 2001 tapahtumien jälkeen, vaikka se onkin ollut maan työkalupakissa paljon pidempään. Julkisen diplomatian arvostus on nousussa, koska yhä useampi maa maailmassa on demokratia. Silloin ei riitä, että vaikutusyrityksiä kohdistetaan vain poliittisiin johtajiin, vaan myös kansa on otettava huomioon. Yhdysvalloille suosiollisten poliittisten johtajien toimintaympäristö voi olla rajoitettu, jos kansalla tai parlamentilla on kielteinen kuva Yhdysvalloista. (Nye 2008a, 99.) Arvioni mukaan tämä näkyy myös Kyproksella, jossa yhteisöjen jäsenten vahva identiteetti ja traditionaalinen näkemys velvoittavat poliittisia johtajia toimimaan tietyllä tavalla. Aina nämä näkemykset eivät ole suotuisia Yhdysvaltojen toiminnan kannalta.

Kyproksella suurlähettiläiden viesteissä yhtenä toistuvana teemana ovat olleet Yhdysvaltojen ponnistelut saaren yhteisöjen arjen integroinnista. Yhdysvaltojen tavoitteena on Kyproksen yhdistyminen, mutta yksi suuri este tälle on kyproslaisien yhteisöjen kielteiset näkemykset toisistaan ja yhdessä elämisen mahdollisuuksista. Tämän vuoksi suurlähetystö näyttää ylläpitävän useita ohjelmia, jotka yhtäältä yrittävät tuoda kreikkalaisen ja turkkilaisen osien asukkaita toistensa seuraan sekä toisaalta valistuksen ja opetuksen keinoin lisäävät tietoa ”toisesta”. Yhdysvallat näkee, että etenkin nuorempiin kyproslaisiin vaikuttaminen on tärkeää, koska he ovat vastuussa saaresta tulevaisuudessa. Aineistoni perusteella luomani käsityksen mukaan yhteisöjen integroiminen toisiinsa on yksi merkittävimmistä käytännön sovelluksista, joissa Yhdysvallat käyttää julkista diplomatiata edistääkseen pehmeän vallan resurssejaan ja legitimoidakseen läsnäoloaan Kyproksen kansalaisten tasolla.

Still, hate speech directed against "the other" is quite common and largely socially-acceptable on both sides of the Green Line. Post has an extensive series of active programs in place to promote tolerance, reconciliation between the two communities, and the reunification of the island in a bizonal, bicomunal federation.

(Zimmerman 2005a.)

Jane Zimmermanin viesti piirtää kokonaiskuvan yhteisöjä yhdistävistä projekteista, joissa Yhdysvallat on mukana. Sähkeen tarkoituksena on antaa vastaus ääriliikkeiden toiminnasta saarella, mutta varsinaisten uskonnollisten tai muiden ääriliikkeiden puuttuessa uhaksi nostetaan kreikkalaisen ja turkkilaisen yhteisöjen väliset jännitteet ja suvaitsemattomuus. Vihapuhetta ”toista” kohtaan suurlähetystö pyrkii vähentämään erilaisten ohjelmien kautta. Vuonna 2014 toiminnassa olevia projekteja ovat muun muassa yhteisymmärrystä edistävä *Bicomunal Support Program*, opiskelustipendejä Yhdysvaltoihin myöntävä *Cyprus Fulbright Commission* ja rajalinjan ylittävää liiketoimintaa edistävä *Cyprus Partnership for Economic Growth*. (United States Embassy of Nicosia 2014.)

Viestin mukaan Yhdysvallat keskittyy etenkin koulutukseen pyrkiessään parantamaan yhteisöjen välistä toimintaa. Ohjelmat keskittyvät usein nuoriin ja opiskelijoihin, joille annetaan mahdollisuus tutustua sekä toisen yhteisön ihmisiin että Yhdysvaltoihin, sillä monet opiskelijoille suunnatut projektit järjestetään yhdysvaltalaisissa oppilaitoksissa. Suurlähetystön arvion mukaan ohjelmat ovat olleet toimivia, mutta kreikkalaisosassa on ollut havaittavissa vastustusta ja Turkista Kyproksen pohjoisosaan muuttaneita on saatu aktivoitua muita vähemmän. Konkreettisena lukuna kolmea erilaista ohjelmaa on tuettu vuosittain 13,5 miljoonalla dollarilla.

Joseph Nyen (2004, 45) mukaan koulutus ja ulkomaisten opiskelijoiden saapuminen Yhdysvaltoihin on merkittävä hyväntahtoisuuden lähde Yhdysvaltoja kohtaan. Myös Zimmermanin (2005a) viestistä käy ilmi, että yhteisöjen välistä toimintaa tukevien projektien tavoitteena on myös tutustuttaa kyproslaisia yhdysvaltalaiseen järjestelmään ja elämäntapaan. Maahan matkustavat kyproslaiset opiskelevat vaihto-oppilaiden tavoin ja elävät samalla yhdysvaltalaisissa kaupungeissa. Hallinnon tuottaman pehmeän vallan näkökulmasta syntyy näin instituutioiden kautta tuotettua pehmeää valtaa, kun

ulkomaalaiset otetaan osaksi yhdysvaltalaisista järjestelmästä ja heille tarjotaan mahdollisuus tutustua elämäntapaan opiskelun varjolla.

Embassy-supported bicomunal activities are a start and seem to be making a difference, but reach only a limited segment of the population. Reforming the education systems on both sides of the Green Line remains a high priority. We have heard from more than one conflict resolution expert who has visited the island that, while the attitudes of the young are often more hard-line than those of their elders, they are typically easier to change. We have put considerable thought and energy into programs aimed specifically at the teaching of history and we intend to reinforce those efforts.

(Schlicher 2005.)

Yhdysvaltojen näkemyksen mukaan Annanin suunnitelman jälkeen etenkin nuorten kyproksenkreikkalaisten kanta Kyproksen kysymykseen on kovempi kuin heidän vanhemmillaan. Kreikkalaisosan nuoret ovat suurlähetystön mukaan konservatiivisempia ja vähemmän joustavia kuin turkkilaisosan nuoriso. Nuorilla ei ole myöskään samanlaisia kokemuksia yhdessä elämisestä kuin aikaisemmilla sukupolvilla (ks. myös Schlicher 2007b). Sukupolven vaihdoksen vaikutukset Kyproksen konfliktiin on ollut merkittävä keskustelunaihe 2000-luvulla. Näkemykset ovat tässäkin asiassa jakautuneet, sillä uusi sukupolvi ei saata kantaa vanhoja kaunoja taakkanaan, mutta toisaalta se on tottunut elämään nykyisen kaltaisessa jakautuneessa valtiossa.

Myös Yhdysvallat näyttää tiedostavan tämän realiteetin. Sille uusi sukupolvi edustaa uutta haastetta, sillä kyselytutkimusten prosentteihin nojaten suurlähetystö näkee kreikkalaisosan nuoret ryhmänä, joka suhtautuu kielteisesti saaren yhdistymiseen. Suurlähetystöä huolestuttaa myös kreikkalaisosan nuorten koventuneet asenteet turkkilaisosan asukkaita kohtaan. Pohjoispuolella suurlähettilään viestin mukaan nuorten asenteet eivät ole yhtä kovia, mutta Kyproksen tilanne turhauttaa, sillä pohjoisosan asukkaat tuntevat kärsivänsä eniten jakautuneesta valtiossa. Suurlähetystön tukemat yhteistyöohjelmat ovat vastaus kysymykseen, miten yhteisöjen välisiä kipupisteitä voitaisiin lievittää. Suurlähettilään mukaan ohjelmat toimivat, mutta niiden voima kohdistuu vain osaan kyproslaisista.

Uskottavuus on Kyproksella toimiville tahoille tärkeä asia. Diplomaattien sähkeistä esiin nousevat usein ajatukset epäilyksistä, joita saaren yhteisöllä on sekä toisiaan että

ulkopuolisia toimijoita kohtaan. Kuten edellä osoitin, pienikin harkitsematon liike saattaa aiheuttaa vahinkoa Yhdysvaltojen valitsemalle tasapainottelun linjalle. Tilannetta mutkistaa entisestään vielä se, että Kyproksella ulkopuolisten toimijoiden vilpittömiäkin yrityksiä pyritään helposti tulkitsemaan kunkin tahon oman poliittisen näkemyksen mukaisesti.

Informaation aikakaudelle uskottavuudesta on tullut merkittävä vallan lähde, sillä propaganda tai valheelliseksi osoittautuva tieto kääntyvät lähettäjiensä vastaan uskottavuuden vähentyessä (Nye 2008a, 100). Siksi turvallisempi ja tehokkaampi julkisen diplomatian strategia saattaakin olla se, jossa keskitytään käytännön seikkoihin ”pelkän retoriikan” sijaan. Kyproksella yhteisöjen välisten projektien tukeminen näyttäytyy juuri tällaisena diplomaattisena toimintana. Julkisen diplomatian tehokkuutta pystytään mittaamaan vain muuttuneiden mielipiteiden kautta (mas. 101). Kyproslaisten kielteinen suhtautuminen Yhdysvaltoihin voi merkitä sitä, että Yhdysvallat koetaan omaa etua tavoittelevana toimijana. Nopean tiedon ajalla hallinto joutuu taistelemaan esimerkiksi sosiaalisen median tuottaman todellisuuden kanssa ja reagoimaan nopeastikin sen kautta nouseviin kysymyksiin. Uudet mediat ovat myös tehneet kansalaisista tietoisempia propagandan ja vaihtoehtoisten tietolähteiden olemassaolosta. Hyvä maine nouseekin tärkeäksi tekijäksi ja pehmeän vallan lähteeksi, sillä monien lähteiden kaudella maine voi olla se, joka ratkaisee, kenen viesti menee läpi (Nye 2004, 107).

To counter this, we must continue to preach a message of tough love to the Turkish Cypriots -- supporting their economic development and working to end their isolation, but making it clear that our help and engagement is dependent upon a demonstrable commitment to economic reform, flexibility on the UN track, and an ongoing agenda of reunification. Most of the north's leaders recognize that the United States has taken significant steps on their behalf. Our CyPEG program, for example, or Talat's meetings with Secretaries Rice and Powell have given us valuable credibility in Talat's eyes. The EU can help support our message, but must reestablish its own credibility, for example by finding a way [sic] to overcome Greek Cypriot delaying tactics on aid implementation.

(Schlicher 2006b.)

Suurlähettiläs arvioi kirjeessään kyproksenturkkilaisten asenteiden muuttumista yhdistymisen suhteen Annanin suunnitelman jälkeisenä aikana. Yhdysvaltalaisten arvion

mukaan suunnitelman epäonnistuminen on saanut turkkilaisosassa aikaan kielteisiä tunteita ja epätoivoa yhdistymisen toteutumisesta. Kielteinen mieliala vaivaa kansalaisia, minkä vuoksi poliittisten johtajien suostuttelu neuvotteluihin voi olla vaikeaa. Suurlähettiläs arvioi, että Yhdysvaltojen pitää tukea turkkilaisosan talouskasvua ja eristyneisyyden päättymistä, mutta vastikkeeksi tuesta turkkilaisosalta pitää vaatia joustavuutta ja sitoutumista YK-vetoisiin neuvotteluihin.

Suurlähettilään mukaan Yhdysvallat voi ottaa kannan, jossa se pyrkii kevyesti painostamaan turkkilaisosaa neuvotteluihin. Tämä on mahdollista juuri siksi, että Yhdysvaltojen maine on kyseisellä hetkellä hyvä turkkilaisosan johtajien silmissä. Maine antaa näin ollen Yhdysvalloille liikkumavaraa vaatia enemmän, koska turkkilaisosan on huomattu ymmärtävän Yhdysvaltojen viimeaikaiset vaivannäöt heidän hyväkseen. Yhdysvaltalaisen näkemyksen mukaan EU:n on sen sijaan kohennettava mainettaan, jotta sen uskottavuus paranisi kyproksenturkkilaisten silmissä. Huomattavaa on myös se, että pelkästään suurvallan tietynlainen korkean asteen maine ei riitä, vaan tällaisissa tilanteissa maine luodaan kahdenvälisen suhteiden tasolla.

Aineistoni osoittaa, ettei Yhdysvallat voi edistää julkisen diplomatian ja pehmeän vallan resursseja Kyproksella ilman konkreettista taloudellista tukea. 2000-luvun aikana Kyprokselle kohdistettujen tukien summat ovat vaihdelleet. Ulkoministeriön asiakirjoista ilmenee, että vuosittaiset summat ovat olleet noin 15–20 miljoonan dollarin välillä. Kuitenkin vuonna 2004 tuki oli lähes 40 miljoonaa dollaria. Asiakirjan mukaan tämän tuen tavoitteena on luoda edellytyksiä Kyproksen yhdistymiselle ja edistää yhteisöjen välisen ymmärryksen kehittymistä. Tuen tarkoituksena on niin ikään kohdistua yhteisöjen välisen taloudellisen eriarvoisuuden vähentämiseen ja kannustaa aloitteita, jotka edistävät kokonaisvaltaisen sovun syntyä. Saman raportin mukaan onnistumisia on tapahtunut. Muun muassa kyproslaisten näkemys yhteisöjen välisestä toiminnasta on myönteinen, sillä projektien koetaan luovan siteitä, jotka ovat yhdistymisen edellytys. (United States Department of State 2009.)

Suorasta taloudellisesta tuesta on vaikea sanoa, kuuluuko se taloudellisen vallan vai pehmeän vallan piiriin, sillä Kyproksen tilanteessa Yhdysvallat käyttää taloudellista valtaansa sekä porkkanan että pehmeän vallankäytön tavoin. Tämä onkin yksi pehmeän vallan tutkimisen hankaluuksista. On vaikea määrittää, mikä tarkalleen on pehmeää vallankäyttöä, kun taloudellistakin valtaa voi käyttää kanavoimalla suoraa tukea ikään kuin

pehmeän kehyyksen kautta. Tuen tavoitteena on vaikuttaa kuvaan Yhdysvalloista ja että tuki kohdistuu tässä tapauksessa melko suoraan Kyproksen kansalaisiin. Silloin käsittelylle parempi kehys voikin olla julkisen diplomatian tarjoamat selitysmallit kuin varsinaisesti pehmeän vallan teoria.

Tutkimuksen tekemisen kannalta kysymykseksi nousee helposti myös se, miten pehmeän vallan vaikutusta voidaan mitata konkreettisesti. Kuinka paljon esimerkiksi vuoden 2003 Irakin sodalla on vaikutusta siihen, miten Yhdysvallat koetaan Kyproksella tai helpottaako yhdysvaltalainen kulttuuri yleisellä tasolla suurlähetystön työtä saarella? Tutkimuksessaan Benjamin Goldsmith ja Yusaku Horiuchi väittävätkin, että Nyen pehmeän vallan teoriaa on lähes mahdotonta testata empiirisesti. Hänen pehmeän vallan ”valuuttansa” muodostavat suodattimen, jonka läpi ulkopoliittikka koetaan, mutta ne eivät ole tekijöitä, jotka vaikuttavat ulkopoliittiseen päätöksentekoon. Tämän vuoksi kansainvälisten suhteiden tutkimuksessaan Goldsmith ja Yusaku painottavatkin maan B suuren yleisön näkemystä maan A ulkopoliittikasta, jolloin pehmeän vallan käytännön ulottuvuus alkaa ilmetä. (Goldsmith & Yusaku 2012, 556.)

Yhtenä tutkimuksen vaihtoehtona suhtautumisessa tähän ongelmaan on tarkentaa, mitä pehmeä valta on. Joseph Nye pitää tärkeänä, että resurssit ja teot erotetaan toisistaan pehmeän vallan tulkinnessa. Myös sotilaallinen ja taloudellinen valta voivat olla joissain tilanteissa puoleensavetäviä resursseja, joilla on vaikutusta pehmeään valtaan. Silti terminä pehmeä valta ei tarkoita millaista tahansa käytöstä, vaan kyse on aina resurssien vaikuttavuudesta. (Nye 2009.)

Yhdysvaltojen sitoumukset kansalaisten arkeen vaikuttavissa teemoissa näkyvät myös esimerkiksi kadonneiden henkilöiden etsinnän tukemisessa. Kyproksella toimiva *United Nations Committee on Missing Persons in Cyprus (CMP)* on etsinyt ja palauttanut vuosien 1963–1964 ja 1974 tapahtumien aikaan kadonneiden henkilöiden jäännöksiä heidän perheillensä Vihreän linjan puolelta toiselle. Yhteisöjen keskinäisen työn tarkoituksena on lievittää traumoja ja tuoda päätökseen konfliktin taisteluvaiheessa menehtyneiden kyproslaisten tarinoita. Samalla toiminta luo mahdollisuuksia yhteisöjen lähentyminen humanitaarisen toiminnan kautta. (Committee on Missing Persons in Cyprus 2014a.)

He began with thanks for U.S. support of the missing persons effort on Cyprus. The Family Reception Center, constructed with USAID funds, not only had hosted families collecting their loved ones' remains, but also provided valuable spillover space for CMP technicians evaluating bone fragments and assembling skeletons.

(Schlicher 2008c.)

Yhdysvaltojen näkemyksen mukaan CMP:n toiminta on valoisa esimerkki pitkäkestoisesta yhteisöjen välisestä yhteistyöstä. Erikoista kyllä, projekti on saanut tukea kummankin yhteisön poliittisilta johtajilta ja se on noussut siten hieman konfliktipolitiikan yläpuolelle, tosin ei kokonaan. Viestistä käy ilmi, että Yhdysvaltojen hallinnon tuki projektille on ollut merkittävää, koska sillä on tuettu niin rakennusten tekemistä kuin jäännösten tunnistamiseen liittyvää tutkimustyötäkin. Suurlähettilään mukaan toimintaan liittyvät huolet eivät ole konkretisoituneet ja että suurlähetystö tukee tämän perusteella CMP:n toimintaan liittyvän totuuskomission perustamista. Kuitenkin totuuskomission täytyy olla kyproslaisten aloitteesta toteutettu, jonka vuoksi suurlähetystö epäilee sen syntymistä vallitsevassa konfliktin neuvotteluvaiheessa.

CMP:n toiminnan tukeminen vaikuttaa menettelyltä, jossa Yhdysvallat onnistuu yhdistämään julkista diplomatiaa ja toista tärkeää strategiaansa eli YK:n toiminnan tukemista. CMP:n taustatiedoista käy ilmi, että sen suurin rahoittaja on vuosina 2006–2014 ollut EU noin 16 miljoonalla dollarilla. Toiseksi suurin on Kyproksen eteläosa viidellä miljoonalla dollarilla. Yhdysvallat on rahoittanut CMP:n toimintaa kyseisenä aikana noin 600 000 dollarilla ollen näin viidenneksi suurin lahjoittaja. (Committee on Missing Persons in Cyprus 2014b.) Samalla suurlähetystön viesti näyttää, että projektin tukeminen vaikuttaa suoraan kyproslaisten elämään, sillä suurella osalla perheistä on sukulaisia, jotka ovat kuolleet kyseisissä vuosikymmenten takaisissa yhteenotoissa. On kuitenkin huomattava, että aineisto tai CMP:n tiedot eivät paljasta, miten näkyvää Yhdysvaltojen tuki on tavallisten kyproslaisten näkökulmasta. Aiemmat viittaukset suurvallan pysyttelemiseen taustatoimijan roolissa saattavat päteä tässäkin kysymyksessä. Yhdysvaltojen rooli voi olla pinnan alla aktiivinen ja merkittävä, mutta sitä ei todennäköisesti mainosteta suurieleisesti kyproslaisille kansalaisille.

Julkisdiplomatian viestinnällisiä ongelmia koonneiden Leonardin ja muiden listauksessa kolmanneksi kohdaksi tunnistetaan tarve mennä viestinnän älyllisen tason yli. Tällä he

tarchoittavat sitä, että viestinnässä pitää ottaa huomioon myös nonverbaaliset seikat, kuten tunteet, kokemukset ja mielikuvat, jotka vaikuttavat vastaanottajan tapaan ottaa viesti vastaan. Haasteena on ylittää tiedon tarjoamisen taso siirtymällä tavoittamaan vastaanottajan mielikuviutus laajemmin. (Leonard ym. 2002, 50.) Leonardin ja muiden esimerkit tästä julkisen diplomatian viestinnän muodosta nojaavat pitkälti pehmeän vallan sovelluksiin. Mielikuvituksen tasolla tapahtuma kommunikointi toimii usein kulttuurillisten seikkojen ja arvojen tasolla, jotka ovat keskeinen osa pehmeän vallan resurssivalikoimaa.

Toiminta CMP:n tukijana vaikuttaa läsnäololta, jonka ansiosta Yhdysvallat saa vaikutettua myös kyproslaisiin tunteiden tasolla. Yleisesti ottaen Kyproksen konfliktin kaltainen etniseen jännitykseen perustuva tilanne on hyvin emotionaalisesti latautunut, mikä näkyy laajasti konfliktineuvotteluihin liittyvissä asioissa. Yhdysvaltojen edun mukaista on yrittää purkaa yhteisöjen välistä tunnelatausta, jotta päämääränä oleva saaren yhdistyminen pääsisi tämänkin osa-alueen puolesta etenemään.

5.2.2 Eriarvoisuuden vähentäminen

Yhdysvaltojen kansallisten turvallisuusstrategioiden keskeinen viesti oli, että demokratian ja ihmisten välisen tasa-arvoisuuden levittäminen kuuluu keskeisesti yhdysvaltalaisiin arvoihin. Aineistoni lukeminen näyttää, että Yhdysvaltojen suurlähetystön näkemyksen mukaan Kypros koostuu kahdesta hyvin erilaisessa asemassa olevasta yhteisöstä. Kun saaren eteläosa on Euroopan unioniin liittymisen myötä muokkaantunut yhä eurooppalaisemmaksi yhteiskunnaksi sekä yleiseltä elämäntavaltaan että hallintorakenteeltaan ja lainsäädännöltään, ei Kyproksen pohjoisosassa ole pysynyt aivan tämän kehityksen mukana. Viesteistä tulee näkyviin, että pohjoisosassa vallitsevat puutteet vaikuttavat laajasti esimerkiksi valtiolliseen turvallisuuteen, mutta myös saaren asukkaiden elämään. Arkeen vaikuttaa eniten eroavaisuudet talouteen liittyvässä hyvinvoinnissa, ja osa suurlähetystön projekteista pyrkiikin lisäämään yhteisöjen välistä yhteistyötä juuri talouden kautta. Yhdysvaltojen näkemyksen mukaan eriarvoisuus vähenee, jos kyproslaisten taloudelliset mahdollisuudet ovat yhtäläiset.

Ulkoministeriön raportissa (United States Department of State 2009) mainitaan, että Yhdysvaltojen päämääränä on parantaa pohjoisosan kilpailukykyä ja sijoituksille suotuista ilmapiiriä. Yhteisöjen taloudellinen eriarvoisuus on huomattavissa myös Wikileaks-aineistossani. Suurlähetystön mukaan se on asia, joka omalta osaltaan vaikeuttaa yhteisöjen välisen luottamuksen syntymistä, sillä pohjoisosan asukkaat tuntevat olevansa konfliktin vuoksi eristettyjä muusta maailmasta. Eristyneisyydellä on vaikutuksia heidän taloudellisiin mahdollisuuksiinsa. Suoran taloudellisen tuen lisäksi suurlähetystö on nähnyt tarpeelliseksi edistää kyproslaiten itsensä tuottamaa taloudellista hyvinvointia. Saaren tärkeimpiä tulonlähteitä oleva turismi on yksi niistä kohteista, joita parantamalla etenkin pohjoisosan taloudellista tilannetta voidaan kohentaa.

Cooperation between the two communities on the development and joint marketing of tourism could be a win-win for both communities and increase tourist arrivals island-wide. Cooperation, however, has been limited. On this and almost all issues in Cyprus -- politics trumps economics. Greek Cypriots have been reluctant to cooperate on tourism mainly due to political concerns, property issues and zero-sum thinking.

(Schlicher 2006c.)

Suurlähettilään sähkeen mukaan kreikkalaisosan on vaikea hyväksyä pohjoisosan turismin kehittämistä, sillä suuri osa pohjoisen toiminnasta tapahtuu vuoden 1974 invaasion myötä turkkilaisen osan hallintaan siirtyneillä mailla ja kiinteistöillä. Toisena syynä on kreikkalaisosan pelko siitä, että pohjoisen kasvava turismi vie matkailijoita eteläpuolelta. Turkkilaisosassa ongelmana on puolestaan huonolaatuinen majoituskapasiteetti, jota ei ole edes tarjolla kovin paljon. Käytännön esteenä voi olla myös vapaan liikkuvuuden rajoitukset. Suurlähetystön mukaan kreikkalaisosan hallituksen ja turkkilaisosan ammattiliiton kiistan vuoksi turkkilaisosan linja- ja kuorma-autot eivät pääse aina ylittämään rajalinjaa vapaasti. Vapaa markkinavetoinen malli ei puolestaan toimi siksi, että ulkomaalaiset toimijat eivät halua riskeerata suhteitaan eteläosaan.

Vaikka joitakin Vihreän linjan ylittäviä yhteisprojekteja on ollut, ne ovat olleet usein ulkomaalaisen tahon vetämiä, jolloin yhteisöjen välinen kanssakäyminen on jäänyt vähiin. Kokonaisuuden kannalta tässäkin viestissä toistuvat tutut teemat: julkisuus on yleensä haitallista ja suuret tempaukset usein epäonnistuvat. Yhdysvaltojen hallinnon sormenjäljet

eivät ole projekteille hyväksi, vaan toimintaan on osallistuttava mieluummin YK:n tai välillisesti muiden tahojen kautta. Näitä tahoja ovat esimerkiksi kauppakamarit, jotka suunnittelevat yhteisiä toimintaohjeita hotelleille. Suurlähettiläs Schlicher ei suosittele rajat ylittävään turismiin liittyen yhdysvaltalaisyriyksille roolia Kyproksella, koska valmistautumattomat yritykset kävelevät todennäköisesti miinakenttään ja mahdollisesti tekevät hallaa liiketoiminnalleen eteläosassa. Liiketoimintaa ei pidä käyttää poliittisiin tarkoituksiin, suurlähettiläs kirjoittaa.

Sähkeessä myönnetään, että Yhdysvaltojen tukemat projektit ovat enemmän yhteisöjen lähentymistä varten tehtyjä kuin varsinaisesti turismia vuoksi toteutettuja. Lähentyminen on kuitenkin vaikeaa, sillä perinteiset kiistanaiheet heijastuvat myös liiketoimintaan: ”politiikka ohittaa bisneksen”, jolloin taloudellisiakaan hyötyjä ei pystytä muuttamaan yhdentymisprosessia auttaviksi tekijöiksi. Yhdysvaltojen kannalta taloudellinen eriarvoisuus on ongelmallista myös siksi, että yhteisöjen mahdollinen yhdistyminen nostaa talouskysymyksiä esille uudella tavalla. Yhdistymisen käytännön kustannusten lisäksi turkkilaisosa esimerkiksi pelkää kyproksenkreikkalaisten ”kaappaavan” pohjoisen talouden, jolloin tästä pelosta puolestaan voi seurata rajoituksia kreikkalaisosan vapauksia kohtaan (Ker-Lindsay 2011, 94).

Suurlähettiläs John Koenigin mukaan *status quon* säilyttäminen Kyproksella aiheuttaa merkittäviä taloudellisia haittoja, sillä se saa sijoittajat karttamaan saarta. Kiista maakaasuvaroista hankaloittaa sopua ja luonnonvarat pitäisi suurlähettilään mukaan jakaa oikeudenmukaisesti yhteisöjen kesken. Koenig toteaa kuitenkin, että yhdysvaltalaiset ovat silti vuosien 2013 ja 2014 aikana investoineet Kyprokselle noin puoli miljardia dollaria, eli sijoitukset ovat olleet kasvussa. (Christou 2014.)

Eriarvoisuudesta kertoo myös Yhdysvaltojen tarve tarjota mahdollisuuksia koulutuksen saralla. Yhdysvaltojen panostuksesta koulutukseen ja kulttuuriin kertoi myös vuonna 2007 lähetetty viesti, jossa käsiteltiin kyproksenkreikkalaisen koulutus- ja kulttuuriministeri Pefkios Georgiadesin yllättävää kuolemaa. Suurlähetystön huoleksi nousi, että yhdysvaltalaisten ystävänä tunnetun ministerin seuraaja saattaisi suhtautua kielteisemmin Yhdysvaltoihin ja vaikeuttaa kahdenvälistä yhteistyötä. Viestin mukaan muutokset Kyproksen hallinnossa voivat vaarantaa Yhdysvaltojen aikaisemmat ponnistelut. (Schlicher 2007a.)

Viesti on esimerkki siitä, miten vahvoja hahmoja kyproslaiset poliittiset johtajat ovat yhteisölleen. Se on myös muistutus, että pehmeän vallan tuottamiseen tarvitaan myös paikallisten poliittisten johtajien tukea. Kyproksella Yhdysvaltojen läsnäoloon on usein suhtauduttu epäilevästi, jolloin asenteen muuttumiseen ja myönteisen kuvan rakentamiseen tarvitaan myös paikallista apua, eivätkä pelkät maan suuret linjat kulttuurin tai ulkopoliittikan suhteen välttämättä ole yksin hedelmällisiä. Vaikka pehmeän vallan resurssit syntyvätkin pääosin hallinnon ulkopuolella ja pehmeän vallan vaikutuskanava kulkee monesti hallinnon ”ohi”, ei kohdemaan poliittiset päättäjätkään ole täysin vailla roolia Yhdysvaltojen maineen edistäjinä. Pehmeä valta kaipaa toimiakseen myös kohdemaan hallintojen tukea etenkin silloin, kun hallinnoilla on vahva mielipidevaikuttajien rooli kansalaisten suuntaan. Kuten kansallinen imago, pehmeä valta on poliittinen tuote, joka ei myy itse itseään, vaan myyntityöhön tarvitaan avuksi julkista diplomatiata (Sun 2008, 181).

Koulutuksen tärkeydestä viitteen antaa myös suurlähetystön seuranta koulukirjoja koskevaa kiistaa kohtaan. Kyproksenkreikkalaiset eivät olleet tuolloin tyytyväisiä Kreikassa kirjoitettuihin historiankirjoihin, jotka kyproksenkreikkalaisten mielestä kertoivat Kyproksen kiistasta liian pintapuolisesti. Tekstien muuttaminen olisi suurlähetystön mukaan aiheuttanut asenteiden koventumista ja nationalistisen ajattelutavan lisääntymistä. Viestin mukaan koulukirjoilla on usein suuri rooli mielipiteiden muokkaajina. Suurlähettilään sähköisestä ilmenee myös yhdysvaltalaisen tapa vaikuttaa koulutuksen kautta: Yhdysvallat on tukenut Euroopan neuvostoa projektissa, jossa kyproksenturkkilaisia koulukirjoja uusittiin suvaitsevaisuuden yhteisöjen välisen suvaitsevaisuuden lisäämiseksi. Yhdysvaltojen tukea käytettiin opettajien koulutukseen. (Schlicher 2007b.)

Kohdemaan kansalaisiin kohdistuvissa kampanjoissa toimintatavat ovat siis hyvin erilaisia verrattuna tilanteeseen, jossa Yhdysvallat legitimoivat asemaansa valtiollisen Kyproksen suuntaan. Julkisessa diplomatiassa toiminta kohdistuu Kyproksen kansakuntahahmoon, vaikkakin kansan ja kyproslaisuuden identiteetit ovat saarella monitulkintaisia ja täten äärimmäisen kiistanalaisia. Riskinä on hylkimisreaktio Yhdysvaltoja kohtaan, mutta riski kannattaa ottaa, jos se tuo kyproslaisia lähemmäksi toisiaan. Julkisessa diplomatiassa ja pehmeässä vallankäytössä saattaa näkyä myös Yhdysvaltojen pyrkimys muokata kyproslaisuutta koko saaren kattavaksi identiteetiksi esimerkiksi CMP:n toiminnan tarjoamassa kehyksessä. Diplomaattisähkeissä toistuva huoli siitä, miten kahden yhteisön

erilaisuus hankaloittaa toimintaa voi ajaa Yhdysvaltoja toimiin, jolla se pyrkii luomaan yhtenäistä identiteettiä Kyprokselle kansakuntana.

Hyvän diplomaattisen käytännön ylläpitäminen vaatii ymmärtämystä Kyproksella vallitsevasta kokonaiskuvasta. Joseph Nye kirjoittaa kontekstuaalisesta älykkyydestä, jolla hän tarkoittaa intuitiivista diagnosointitaitoa, jolla johtaja asettaa taktiikat ja tavoitteet linjaan luodakseen fiksuja strategioita muuttuviin tilanteisiin (Nye 2008c, 87). Johtamiseen liittyvää kuvausta voi soveltaa myös ulkopoliitiikkaan ja se liittyy läheisesti älykkääseen vallankäyttöön. Kontekstuaalisessa älykkyydessä keskeistä on ymmärtää Yhdysvaltojen toimintamahdollisuuksia, mutta myös sen rajallisuutta. Nyen (2009) mukaan pelkkä ylivoima ei luo hegemoniaa, sillä sotilaallisen vallan alalla maailma voi olla unipolaarinen, mutta talousvalta on multipolaarista ja kansainvälisten suhteiden tasolla valta on kaoottisesti hajaantunut myös ei-valtiollisille toimijoille.

Nyen (2009) mukaan kontekstuaaliseen älykkyyteen kuuluu informaation aikakaudella se, että Yhdysvaltojen tulisi integroida kovan ja pehmeän vallan instituutioitaan lähemmäksi toisiaan kokonaisvaltaiseksi kansalliseksi turvallisuusstrategiaksi. Tämän jälkeen ilmestynyt Obaman strategia pyrkikin jo selvästi tätä tavoitetta kohti, mutta käytännön sovelluksissa voi olla edelleen parannettavaa. Kuitenkin satojen diplomaattisähkeiden lukeminen osoitti, että Kyproksen kaltaisessa pienessä maassa suurlähetystö pystyy suorittamaan tällaista ulkopoliittista koordinoitua hyvinkin tehokkaasti. Suurlähetystön toiminnassa kontrolloitavia asioita on perinteisten maiden välisten keskustelujen ylläpitämisen lisäksi sotilaallisista operaatioista perillä oleminen tai vaikkapa kansalaisten evakuoiminen toisesta maasta Kyprokselle. Tämä vahvistaa käsitystä ulkopoliitikassa vallitsevan tasapainon tärkeydestä.

6. Pohdintoja ja päätelmiä

Tutkimuskysymyksenäni esitin, millä keinoilla Yhdysvallat legitimoivat läsnäolonsa Kyproksella 2000-luvun kansainvälisten suhteiden viitekehyksessä. Legitimiteetin käsitteen monimuotoisen hahmon huomioiden aloin jäsenellä vastausta tutkimuskysymykseeni legitimoinnin suuntaa kuvaavan kolmijaon avulla. Huomasin, että laajoiksi kirjoitetuissa kansallisissa turvallisuusstrategioissa Yhdysvaltojen hallinto perustelee maan läsnäolon tarpeellisuutta maailman eri kolkilla omien etujensa suojelemisen kautta. Virallisten puheiden tasolla konflikteja yritetään hallita ja liittolaisuuksia muodostaa, jotta yhdysvaltalaisista arvot olisivat muunkin maailman ulottuvilla. Arkipäiväisemmät diplomaattisähkeet puolestaan kertoivat toimintatavoista, joissa Yhdysvallat sopeutuu Kyproksen tilanteeseen ottamalla huomioon yhteisöjen poliittiset jännitteet sekä vetoamalla erilaisten projektien kautta Kyproksen kansalaisiin.

Tutkimukseni näyttää, että Yhdysvaltojen tavat legitimoida läsnäoloaan Kyproksella ovat moninaisia. Toiminta on ollut järjestelmällistä ja sitä on suunnattu sekä yhdysvaltalaisen että kyproslaisen yhteiskunnan eri kerroksiin. Yhdysvaltojen Kypros-suhteen tutkiminen tästä näkökulmasta osoittautui antoisaksi, sillä etenkin Wikileaks tarjoaman aineiston avulla kansainväliseen keskusteluun löytyi uusia näkökulmia. Vaikka Kypros ei olekaan Yhdysvaltojen kansainvälisten sitoumusten tärkeysjärjestyksessä ensimmäisten joukossa, ei se tarkoita, etteikö maiden välisissä suhteissa olisi tutkittavaa. Opiskelijalle ja tutkijalle on hyväksi vaihtaa välillä mittakaavaa ja siirtyä Yhdysvallat globaalina hegemoniana näkevästä ylätasoinen keskustelusta johonkin verraten pieneen ja paikalliseen kysymykseen, jossa Yhdysvallat on mukana.

Alkuperäinen oletukseni oli, että Kypros ei ole Yhdysvalloille kuin mikä tahansa Euroopan unionin jäsenvaltio, vaan maiden suhteessa on tiettyä erityislaatuisuutta. Se näyttää tämän tarkastelun jälkeen pitävän paikkansa, sillä Kypros ei poliittisen tilanteensa vuoksi vertaudu suoraan esimerkiksi muihin Euroopan maihin, joten Yhdysvaltojenkin käyttämä keinovalikoima on erilainen. Kari Palosen (1988, 143) mukaan politiikan tutkimus on mahdollista nähdä kaksikerroksisena: ”Politiikaksi” kutsuttua ilmiötä voidaan tutkia sekä käsitteiden että konkreettisten ilmiöiden suhteen. Legitimiteetin käsitteen avulla tutkiminen tuntui tärkeältä juuri siksi, että se paljastaa valtioiden välisiä

vuorovaikutussuhteita. Ian Clarkin kirjassaan toteama ”legitimiteetti paljastaa kansainvälisten suhteiden olemassaolon” ei siis saata olla lainkaan liioiteltu lause.

Työssäni ilmi tulleiden havaintojen ja yleisten teemojen pohdintaan voi ottaa avuksi vahvuuksien, heikkouksien ja mahdollisuuksien analysoimisen. Kyproksella Yhdysvaltojen vahvuutena on kiistämättä se, että kyseessä on Yhdysvallat. Maan ajamat arvot ja toimintamallit resonoivat periaatteessa hyvin Kyproksen kumpaankin yhteisöön. Vapaus, demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusturva ovat aiheita, joiden edistäminen on sekä kreikkalais- että turkkilaisosan tavoitteina. Koska käytännössä paremman huomisen rakentamisen esteinä on Vihreän linjan eri puolilla erilaisia seikkoja, kannattaa Yhdysvaltojen vedota tällä tasolla universaaleihin arvoihin. Tämä strategia ei yksinään riittäisi kovin pitkälle legitimitetin rakentamiseen, mutta sen ansiosta Yhdysvallat voi puhua kummankin osapuolen kanssa samaa kieltä, tai ainakin samaa käsitteistöä käyttäen.

Vahvuutena on myös pitkä historia Kyproksen kanssa, jolloin suurvallan asema saarella on jokseenkin vakiintunut. Yhdysvallat on luonut suhteensa maahan heti sen itsenäistyttyä. Nykyään sekä diplomaattien viestit että poliittisten johtajien lausunnot osoittavat, että Yhdysvallat pyrkii pitämään yllä hyviä suhteita kumpaankin Kyproksen yhteisöön. Se ei ole aina helppoa, sillä samalla Yhdysvallat tasapainottelee puolueettomana toimijana, joka ei ota virallista roolia yhdistymisneuvotteluissa. Vain yhden konfliktin osapuolen kanssa keskusteleminen on aina riski, ja tätä riskiä Yhdysvallat on torjunut ottamalla kummatkin yhteisöt tasapuolisesti huomioon. Wikileaks-viestien kautta kuitenkin näin, että tutkimukseni ajanjaksolla yhteisöjen edustajat tahtoivat Yhdysvalloilta jopa aktiivisempaa välittäjän roolia neuvotteluissa.

YK:n toiminnan tukeminen on vahvistanut Yhdysvaltojen roolia Kyproksella. Legitimiteettiä on haettu niin, että viralliset neuvottelut käydään YK:n johdolla ja Yhdysvallat pyrkii tukemaan saaren yhteisöjen lähentymistä muilla keinoilla. Tällainen kummisedän asema on hyödyttänyt Yhdysvaltoja itseäänkin, koska se on pystynyt liittämään Kyprosta yhä tiukemmin Lähi-idän alueen ongelmien hallinnoimiseen. Samalla Kyprosta tukevan toiminnan hedelmänä on poimittu tukea myös Yhdysvaltojen kannalta tärkeiden teemojen, kuten joukkotuhoaseiden torjunnan ja terrorismin vastaisen toiminnan sarjoilla.

Yhtenä keskeisenä uhkana Yhdysvalloille on luonnollisesti Kyproksen kiistan pitkittyminen loputtomiin. Jos sopua ei synny, aina uudelleen alkavat neuvottelut syövät

voimavaroja muulta toiminnalta. Neuvottelujen edistämisen suhteen Yhdysvaltojen voimavarat ovat rajalliset, sillä se pystyy lähinnä tukemaan YK:ta ja patistelemaan osapuolia neuvottelupöydän ääreen. Pahimpana skenaariona on nähty Kyproksen konfliktin eskaloituminen esimerkiksi aseelliseksi yhteenotoksi, jolloin Yhdysvaltojen kaltainen toimija joutuisi melko varmasti määrittelemään puolensa.

Helposti ajatellaan, että YK ja rauhanturvaajat ovat saarella niin pitkään kuin konflikti vain jatkuu. Tämä saattaa olla kuitenkin harhaluulo, sillä yhdysvaltalaisdiplomaattien mukaan YK:n välittäjät ovat olleet kyllästyneitä osapuolten tapaan katkaista neuvotteluyhteydet milloin milläkin perusteella. Ruotuväki-lehden haastatteleman UNFICYP-operaatioupseerin lausunto muistutti, että rauhanturvaajien läsnäolon tarpeellisuutta pohditaan myös sotilastasolla. Tavallinen sotilas näkee Kyproksen tilanteen poliittisena kiistana, jossa varsinaista rauhanturvaamistyötä ei tarvitse tehdä. Tällä hetkellä UNFICYP ei tahdo kuitenkaan ottaa riskiä siitä, että sen poistuminen saarelta eskaloisi konfliktia (Immonen 2014).

Keskustelun perusteella on silti syytä huomata myös YK:n poistumisen vaihtoehto. Yhdysvaltojen kannalta YK:n roolin pienentyminen tai järjestön poistuminen näyttämöltä olisi haitallista, koska Yhdysvallat on sekä nojannut YK:hon että tukenut YK:n toimintaa saarella voimakkaasti. Yhdysvaltojen ajama YK:n uudistuminen vaikuttaa Kyproksen kannalta ristiriitaiselta prosessilta: yhtäältä Yhdysvallat tavoittelee entistä vahvempaa YK:ta, mutta toisaalta se haluaa budjettikuria muun muassa rauhanturvaoperaatioita vähentämällä (United States Mission to the United Nations 2012).

Hieman paradoksaalisesti Yhdysvaltojen maineesta voi olla Kyproksella sekä hyötyä että haittaa. Suurlähetystön viesteissä usein toistuva pelko ”yhdysvaltalaisen sormenjäljen” näkymisestä kertoo, että Kyproksen yhteisöt, lähinnä kansalaisten tasolla, eivät suhtaudu aina myönteisesti Yhdysvaltojen läsnäoloon ja osallistumiseen. Tämä saattaa heikentää Yhdysvaltojen omien intressien toteutumista, sillä kansalaisten vastustus heijastuu poliittisiin johtajiin, joiden liikkumavara yhteistyön tekemiseen kapenee. Sen sijaan en löytänyt selkeitä viitteitä siitä, että Yhdysvaltoihin liitetty legitimizeettikriisi olisi vaikuttava tekijä maan suhteissa Kyproksen yhteisöihin. Usko Yhdysvaltoihin voi saarella horjua, mutta se ei näyttäisi johtuvan Yhdysvaltojen 2000-luvun ulkopoliittisista ratkaisuksista, vaan lähinnä siitä, miten Yhdysvallat suhtautuu Kyproksen konfliktiin ja sen osapuoliin. Vaikuttaa siltä, että samaan aikaan kun liittolaismaissa pohditaan supervallan

toiminnan legitimizeettiä laajemmassa mittakaavassa, kyproslaiset keskittyvät omaan konfliktiinsa. Elefantti olohuoneessa ei jättäne juuri tilaa muille huolille.

Yhdysvalloilla on myös vaikeuksia saada viestiään läpi kyproslaisissa medioissa. Suurlähetystön mukaan yhdysvaltalaisen kommentit ovat aina ykkösuutisia, mutta lehdistö saattaa myös tulkita maan lausuntoja väärin tai värittää niitä. Kyproksen hallintojen linjoja toistelevat lehdet vaativatkin erityistä mediastrategiaa, jolla Yhdysvaltojen on varmistettava viestintänsä onnistuminen. Kielteisellä uutisoinnilla on eniten vaikutusta tavallisten kyproslaisen suhtautumiseen Yhdysvaltoihin. Tätä vaikutusta Yhdysvallat on pyrkinyt minimoimaan pitämällä yllä projekteja, jotka vaikuttavat suoraan kyproslaisen elämään. Etnisestä konfliktista kärsivässä valtiossa toimimisen ongelmana vain on, ettei kaikkia ryhmiä saada mukaan toimintaan.

Pehmeän vallan ja julkisen diplomatian osiosta opin etenkin sen, että vaikuttamaan pyrkivien keinojen on oltava tasapainossa. Tasapaino tarkoittaa tässä sekä välineiden keskinäistä tasapainoa että sitä, miten niitä käytetään mahdollisimman laajaan kohderyhmään; diplomatia vaatii niin valtiollisten ”korkean tason” suhteiden kuin ruohonjuuritason eli kansalaisten huomioimista. Tässä suhteessa Yhdysvallat näyttää onnistuneen melko hyvin Kyproksella. Yhdysvalloilla on hyvät yhteydet kummankin yhteisön poliittisiin johtajiin, mutta myös muihin tärkeisiin hahmoihin. Esimerkiksi uskonnolliset johtajat ovat edelleen Kyproksen molemmissa yhteisöissä arvostettuja henkilöitä ja Yhdysvallat on pitänyt yhteyttä myös heihin. Eri keinoja yhdistelevä älykäs valta tulee parhaiten esille monimutkaisissa tilanteissa, joista Kypros on hyvä esimerkki.

Yhdysvaltojen toimintaa Kyproksella voi haitata poliittisen tilanteen kehittyminen kotimaan maaperällä Yhdysvalloissa. Jos ulkopoliittikan legitimointi oman maan kansalaisten suuntaan ei toimi, voivat maan sitoumukset ympäri maailmaa joutua vastatuuleen Yhdysvaltojen sisäisessä keskustelussa. Tutkimuskeskusten kyselyiden perusteella yhdysvaltalaiset kokevat, että maan poliittisen johdon pitäisi keskittyä enemmän kotimaan ongelmiin ja käyttää vähemmän resursseja ulkopoliittiseen toimintaan. Silloin Kyproksen kaltaiseen kylmään konfliktiin osallistumisen tarpeellisuus voi herättää kysymyksiä, vaikkakin läsnäoloa voi perustella myös Välimeren ja Lähi-idän tilanteiden mittakaavassa.

Ei ole läheskään selvää, miten Kyproksen aluevesiltä löytyneet kaasuesiintymät vaikuttavat Yhdysvaltojen asemaan. Kysymys kaasukentistä on ollut pinnalla jo vuodesta 2010 ja jossain määrin luonnonvarat ovat tuoneet itäisen Välimeren alueelle vakautta. Ne ovat lähentäneet Kyproksen, Kreikan ja Israelin poliittisia suhteita. Tämän voi kuvitella olevan myönteinen kehityskulku myös Yhdysvaltojen kannalta, sillä supervaltakin kaipaa kumppaneita selviytyäkseen kansainvälisistä sitoumuksistaan. Samaan aikaan Turkki on varoittanut naapureitaan hätiköinnistä kaasuvarojen hyödyntämisessä ja muistuttanut laivastonsa olemassaolosta. Välimeren-laivastoaan kehittää nyt myös Venäjä, merkittävä energian tuottaja Euroopalle, kun taas Yhdysvallat on saanut kritiikkiä kuudennen laivastonsa supistamisesta.

Kysymys luonnonvaroista on merkittävä myös Kyproksen sisäisesti. Tätä kirjoittaessa luonnonvarat ja niiden jakaminen tuntuvat lähinnä kiristävän kahden yhteisön välejä. Talousasiat vaikuttavat olevan muutenkin monimutkaisia, sillä yhtäältä elintason kohoaminen rajalinjan kummallakin puolella tuo yhteisöjä lähemmäksi toisiaan, mutta toisaalta Yhdysvaltojen havainnon mukaan Kyproksella politiikka ylittää tarpeen vaurastua. Uhkana on, että kaasukenttien hyödyntäminen ajaa yhteisöt kauemmaksi toisistaan ja mukaan kiistelyyn tempautuvat vielä Kreikka ja Turkkikin. Mahdollisuutena voisi puolestaan nähdä sen, että yhdysvaltalaisyrietykset saavat luonnonvarojen hyödyntämisen kautta hyvää mainetta saarella. Kaasusta saatavien varojen tasapuolinen jakaminen voi auttaa Yhdysvaltoja myös sen tavoitteessa yhteisöjen taloudellisen eriarvoisuuden vähentämisessä. Kaasun vaikutukset Kyproksen konfliktiin ja itäisen Välimeren poliittiseen tasapainoon onkin varmasti yksi tulevien tutkimusten aihe. Suurvallan kaasugeopolitiikkaa on mielenkiintoista seurata, sillä se on merkittävä tekijä myös Euroopan ja Yhdysvaltojen Venäjä-suhteissa.

Wikileaksin julkaisemissa diplomaattisähkeissä riittäisi sinänsä paljon tutkittavaa. Ehkä kysymys sähkeiden eettisestä käytöstä on yksi syy, mikä vähentää kiinnostusta tätä aineistoa kohtaan, vaikka se muutoin avaisikin uusia näkökulmia. Mielenkiintoista olisikin ollut ottaa mukaan aineistoksi vielä muiden Välimeren alueen suurlähetystöjen viestejä, jos kaiken tiedon tutkimiseen olisi ollut aikaa. Pelkästään tiedon suuri määrä voi pelottaa aluksi, mutta oikeilla hakutavoilla ja raa'alla lukutyöllä massasta saa eroteltua oman tutkimuksen kannalta tärkeitä tietoja. Myös minun kohdallani sähkeiden lukemisella oli vaikutusta tapaani nähdä diplomatia ammattina. On opettavaista nähdä, miten suurlähetystön viesteissä näkyi esimerkiksi vuoden 2006 tapaus, jossa Yhdysvallat evakuo

kansalaisiaan Kyproksen kautta Libanonista. Näin aineisto opetti myös tapahtumista, joita en käyttänyt varsinaisen tutkimukseni osana ja joista olen aikaisemmin kuullut vain median kertomana. Wikileaks-aineiston avulla konfliktitutkimukseen saa uusia näkökulmia. Samalla saavutin helpommin myös tavoitteeni syvällisemmän ymmärryksen kehittämisestä Kyproksen poliittisesta tilanteesta.

Katson, että tutkimukseni luotettavuutta ja syvyyttä lisäsivät aineiston laajentaminen diplomaattisiin sähkeisiin poliitikkojen lausuntojen lisäksi. Pelkkien lausuntojen perusteella näkemys Yhdysvaltojen ja Kyproksen suhteesta olisi todennäköisesti ollut samansuuntainen kuin tässä työssäni esittämä, mutta perustelujen kirjo ja käytännön keinojen esittely olisi ollut suppeampaa. Toisaalta hienoa olisi ollut päästä kuulemaan asianosaisia esimerkiksi haastattelujen kautta. Legitimoinnin keinojen todellista vaikuttavuutta olisi voinut arvioida monipuolisemmin, jos esimerkiksi Yhdysvaltojen projekteihin osallistuneita kyproslaisia kummaltakin puolen rajalinjaa olisi päässyt kertomaan tuntemuksiaan Yhdysvaltojen läsnäolosta. Itäisen Välimeren alueelta löytyneet luonnonvarat ansaitsisivat nekin lisätutkimusta osakseen, sillä ne selvästi vaikuttavat Kyproksen yhteisöjen väleihin ja voivat ajan mittaan muuttaa alueen geopoliittista tilannetta. Kaikkea mahdollinen ja toivottava ei kuitenkaan yhteen *pro gradu* -työhön millään mahdu.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Wikileaks-aineisto (julkaisematon aineisto)

Cohen, Jonathan 2009. Provisional Information on Cypriot Presence at 64th UN General Assembly. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/09NICOSIA486_a.html

Klosson, Michael 2005. Ship Visit to Cyprus: Calling in the North Is a Bad Idea. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/05NICOSIA304_a.html

Miller, Tom 2006. Why Civil Society in Cyprus is Dysfunctional? https://www.wikileaks.org/plusd/cables/06NICOSIA918_a.html

Schlicher, Ronald L. 2005. Kids These Days: What Do Greek Cypriot Young People Really Want? https://www.wikileaks.org/plusd/cables/05NICOSIA2007_a.html

Schlicher, Ronald L. 2006a. Getting Our Message through to the Greek Cypriot Media without Changing Our Policy. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/06NICOSIA536_a.html

Schlicher, Ronald L. 2006b. Turkish Cypriots: Losing the Pro-solution Beat? https://www.wikileaks.org/plusd/cables/06NICOSIA1345_a.html

Schlicher, Ronald L. 2006c. Cyprus: Promoting Bicomunal Tourism Projects. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/06NICOSIA1614_a.html

Schlicher, Ronald L. 2006d. UN, Finns Offer Updates on Their Respective Efforts. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/06NICOSIA1842_a.html

Schlicher, Ronald L. 2006e. UN Rep, P-5 Ambs Take Stock. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/06NICOSIA2050_a.html

Schlicher, Ronald L. 2007a. Minister's Death May Harm Bilat Cooperation in Education, Culture. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/07NICOSIA57_a.html

Schlicher, Ronald L. 2007b. Both Cypriot Communities and the Turkish Army, Aiming to Rewrite History. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/07NICOSIA151_a.html

Schlicher, Ronald L. 2007c. ROC Customs Request for Assistance Re Suspect Shipment. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/07NICOSIA874_a.html

Schlicher, Ronald L. 2008a. Talat Claims Full-fledged Will Improve Current Negative Climate. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/08NICOSIA156_a.html

Schlicher, Ronald L. 2008b. G/C Negotiator Troubled by Turkish Side's Refusal to Deal. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/08NICOSIA306_a.html

Schlicher, Ronald L. 2008c. Missing Persons Effort Still a Bright Spot, But Challenges Loom. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/08NICOSIA322_a.html

Schlicher, Ronald L. 2008d. T/C Negotiator Claims “Enough” Progress in Current Talks, Wants Full-fledged Negotiations by June 21. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/08NICOSIA324_a.html

Schlicher, Ronald L. 2008e. Christofias Guardedly Optimistic Regarding Upcoming Negotiations. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/08NICOSIA628_a.html

Urbancic, Frank C. 2008a. Cyprus: FM Kyprianou Desires Close U.S.-ROC Relations. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/08NICOSIA731_a.html

Urbancic, Frank C. 2008b. Cyprus: Turkish Cypriot Leader Talat Hopeful on UN-brokered Negotiations. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/08NICOSIA744_a.html

Urbancic, Frank C. 2009. Cyprus: Turkish FM Supports Peace Process during Visit to the North but “Will Not Wait Forever”. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/09NICOSIA576_a.html

Zimmerman, Jane 2005a. Combating Violent Extremism in Cyprus. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/05NICOSIA1565_a.html

Zimmerman, Jane 2005b. Changing the Frame: How We Talk about the Cyprus Issue. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/05NICOSIA1585_a.html

Zimmerman, Jane 2005c. “And for My Next Trick...”: Revisiting the Cyprus Issue after October 3. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/05NICOSIA1617_a.html

Zimmerman, Jane 2005d. Doing More with Turkish Cypriots on Issues of Vital US Interest. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/05NICOSIA1813_a.html

Zimmerman, Jane 2007. Positive Reactions to the TIP report; Sides Focusing on Benchmarks. https://www.wikileaks.org/plusd/cables/07NICOSIA519_a.html

Viittaukset tarkastettu 17.11.2014.

Muu aineisto

Albright, Madeleine 1997. Secretary of State Madeleine K. Albright and Foreign Minister of Cyprus Iannis Kasoulides. 6.6.1997. Washington: United States Department of State Archive. <http://1997-2001.state.gov/www/statements/970606.html> (viitattu 28.7.2014)

Biden, Joe 2014a. Remarks by Vice President Joe Biden to the Press at Larnaca International Airport. 21.5.2014. Washington: White House. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/05/21/remarks-vice-president-joe-biden-press-larnaca-international-airport> ja <http://youtu.be/Vbvz79df52s> (viitattu 28.7.2014)

Biden, Joe 2014b. Remarks by Vice President Joe Biden at the Official Lunch with President Nicos Anastasiades of Cyprus. 22.5.2014. Washington: White House. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/05/22/remarks-vice-president-joe-biden-official-lunch-president-nicos-anastasi> (viitattu 28.7.2014)

Biden, Joe 2014c. Remarks to the Press by Vice President Joe Biden in Nicosia, Republic of Cyprus. 22.5.2014. Washington: White House. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/05/22/remarks-press-vice-president-joe-biden-nicosia-republic-cyprus> (viitattu 28.7.2014)

Biden, Joe (Vice President Biden, @VP) 2014d. "'There is simply no limit to what Cyprus can achieve and to what this partnership between Cyprus and the United States can achieve.' -- VP". 22.5.2014. Twiitti. <https://twitter.com/VP/status/469610427614507008> (viitattu 28.7.2014)

Clinton, Hillary Rodham 2009. Bilirakis Questions Clinton on Greek & Cypriot Relations. Youtube-video. <http://www.youtube.com/watch?v=KQmCvNKUpvQ> (viitattu 6.8.2014)

Council on Foreign Relations 2009. Transcript of Hillary Clinton's Confirmation Hearing. <http://www.cfr.org/elections/transcript-hillary-clintons-confirmation-hearing/p18225> (viitattu 10.11.2014)

Fried, Daniel 2006. The Division of Cyprus. Washington: United States Department of State Archive. <http://2001-2009.state.gov/p/eur/rls/rm/67760.htm> (viitattu 1.6.2014)

Gordon, Philip H. 2011. Press conference remarks. Nicosia, January 20, 2011. <http://www.state.gov/p/eur/rls/rm/2011/155082.htm> (viitattu 1.6.2014)

Grossman, Marc 2002. Interview by Greek TV. Washington, United States Department of State Archive. <http://2001-2009.state.gov/p/us/rm/13750.htm> (viitattu 1.6.2014)

Kerry, John 2013. Remarks With Cypriot Foreign Minister Ioannis Kasoulides Before Their Meeting. 10.5.2013. Washington: United States Department of State. <http://www.state.gov/secretary/remarks/2013/05/209240.htm> (viitattu 28.7.2014)

Kerry, John 2014. Remarks With Cypriot Foreign Minister Ioannis Kasoulides Before Their Meeting. 13.5.2014. Washington: United States Department of State. <http://www.state.gov/secretary/remarks/2014/05/226012.htm> (viitattu 28.7.2014)

Klosson, Michael 2002. The U.S. and Cyprus. Washington: United States Department of State Archive. <http://2001-2009.state.gov/p/eur/rls/rm/2002/11465.htm> (viitattu 1.6.2014)

Klosson, Michael 2004. U.S. Policy toward Cyprus: Looking Forward. Washington: United States Department of State Archive. <http://2001-2009.state.gov/p/eur/rls/rm/37097.htm> (viitattu 1.6.2014)

Koenig, John M. 2014. Remarks by U.S. Ambassador John M. Koenig at the Dinner Hosted by the Cyprus American Association. United States Embassy of Nicosia. http://cyprus.usembassy.gov/sp-amb_caa_jul14.html (viitattu 5.10.2014)

Menendez, Robert & Royce, Ed 2014. Letter on 40th Anniversary of Division of Cyprus. Washington: House Committee on Foreign Affairs. <http://foreignaffairs.house.gov/press-release/menendez-royce-letter-40th-anniversary-division-cyprus> (viitattu 10.12.2014)

Obama, Barack & Biden, Joe 2008. Barack Obama and Joe Biden: Supporting Greek Americans. http://www.aheworld.org/press_releases/pdfs/Obama_statement.pdf (viitattu 1.6.2014)

Powell, Colin L. 2004. Interview on Antenna TV with Tom Ellis. United States Department of State Archive. <http://2001-2009.state.gov/secretary/former/powell/remarks/31515.htm> (viitattu 15.7.2014)

UN Security Council 1998. Resolution 1179. <http://www.refworld.org/docid/3b00f15924.html> (viitattu 28.7.2014)

United States Department of State 2009. Foreign Operations Appropriated Assistance: Cyprus. <http://www.state.gov/p/eur/rls/fs/104020.htm> (viitattu 12.10.2014)

United States Department of State 2014. US Relations with Cyprus. <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5376.htm> (viitattu 1.7.2014)

United States National Security Council (USNSC) 2002. The National Security Strategy of the United States of America. Washington: White House. <http://nssarchive.us/NSSR/2002.pdf> (viitattu 1.6.2014)

United States National Security Council (USNSC) 2006. The National Security Strategy of the United States of America. Washington: White House. <http://nssarchive.us/NSSR/2006.pdf> (viitattu 1.6.2014)

United States National Security Council (USNSC) 2010. The National Security Strategy of the United States of America. Washington: White House. <http://nssarchive.us/NSSR/2010.pdf> (viitattu 1.6.2014)

Kirjallisuus

Aaltola, Mika 2012. Kuinka skenaariot kansallisesta vallasta rakennetaan? Yleiskatsaus yhdysvaltalaisen valtatieon malleihin ja niiden ilmenemiseen maan geostrategiassa, *Kosmopolis* 42:2–3, 7–28. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1560034> (viitattu 11.12.2014)

Alasuutari, Pertti 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Anttonen, Kirsi 2003. Resolution of the Cyprus problem: squaring a circle? An analysis of a protracted social conflict. Pro gradu -tutkielma. Kulttuurienvälinen viestintä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Beetham, David. 1991. *The Legitimation of Power*. Issues in Political Theory. Basingstoke: Macmillan.

Brooks, David 2013. The Legitimacy Problem. *The New York Times* 23.12.2013. http://www.nytimes.com/2013/12/24/opinion/brooks-the-legitimacy-problem.html?_r=0 (viitattu 8.12.2014)

Bukovansky, Mlada 2002. *Legitimacy and Power Politics*. The American and French Revolutions in International Political Culture. Princeton: Princeton University Press.

Bush, George Walker 2002. Address to the United Nations General Assembly in New York City. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=64069&st=&st1> (viitattu 1.6.2014)

Buzan, Barry, Wæver, Ole & Wilde, Jaap de 1998. *Security*. A New Framework for Analysis. Boulder: Rienner

Buzan, Barry 2004. *The United States and Great Powers*. World Politics in the Twenty-First Century. Cambridge: Polity Press.

Christou, Jean 2014. 'Status quo means lost opportunities'. *Cyprus Mail* 5.11.2014. <http://cyprus-mail.com/2014/11/05/status-quo-means-lost-opportunities/> (viitattu 10.12.2014)

Clark, Ian 2005. *Legitimacy in International Society*. Oxford: Oxford University Press.

Clinton, Hillary Rodham 2014. *Hard Choices*. New York: Simon & Schuster.

Committee on Missing Persons in Cyprus 2014a. About the CMP. <http://www.cmp-cyprus.org/about-the-cmp/> (viitattu 10.11.2014)

Committee on Missing Persons in Cyprus 2014b. Donors. <http://www.cmp-cyprus.org/donors/> (viitattu 10.11.2014)

- Cuillier, David 2013. Government Information and Leaks. Artikkele teoksessa Daxton R. Stewart: Social Media and the Law. A Guidebook for Communication Students and Professionals, 120–133. New York: Routledge.
- Cyprus Mail 2013. Interview: US and Cyprus: an enhanced relationship. Cyprus Mail 17.11.2013. <http://cyprus-mail.com/2013/11/17/interview-us-and-cyprus-an-enhanced-relationship/> (viitattu 9.12.2014)
- Deahl, Jessica 2011. Professors Differ On Ethics Of Using WikiLeaks Cables. National Public Radio 7.2.2011. <http://www.npr.org/2011/02/07/133334302/professors-differ-on-ethics-of-using-wikileaks-cables> (viitattu 1.6.2014)
- Dillery, C. Edward 2006. US Interests in the Mediterranean. Mediterranean Quarterly 17:2, 7–16.
- Domscheit-Berg, Daniel 2011. Wikileaks. Sisäpiirin salaisuudet. Helsinki: Tammi.
- Drezner, Daniel 2010. Why WikiLeaks Is Bad for Scholars. The Chronicle of Higher Education 5.12.2010. <http://chronicle.com/article/Why-WikiLeaks-Is-Bad-for/125628> (viitattu 1.6.2014)
- Drezner, Daniel 2011. Does Obama Have a Grand Strategy? Foreign Affairs 90:4, 57–68.
- Dueck, Colin 2011. The Accommodator: Obama's Foreign Policy. Policy Review 169, 13–28.
- Elonen, Pia 2010. Ulkoministeri Stubb tuomitsee Wikileaksin vuodon varkautena. Helsingin Sanomat 29.11.2010. <http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Ulkoministeri+Stubb+tuomitsee+Wikileaksin+vuodon+varkautena/1135261998112> (viitattu 1.6.2014)
- EU-28 Watch, 2009. Cyprus Hopes on Obama's Active Support for Reunification. <http://www.eu-28watch.org/?q=node/64>
- Evrpidou, Stefanos 2014a. Pivotal role in ridding Syria of chemical weapons. Cyprus Mail 4.2.2014. <http://cyprus-mail.com/2014/02/04/pivotal-role-in-ridding-syria-of-chemical-weapons/> (viitattu 10.12.2014)
- Evrpidou, Stefanos 2014b. Cyprus urged to unlock its potential. Cyprus Mail 23.5.2014. <http://cyprus-mail.com/2014/05/23/cyprus-urged-to-unlock-its-potential/> (viitattu 28.7.2014)
- Fukuyama, Francis 1992. Historian loppu ja viimeinen ihminen. Porvoo: WSOY.
- Goldberg, Jeffrey 2014. Hillary Clinton: 'Failure' to Help Syrian Rebels Led to the Rise of ISIS. The Atlantic 10.8.2014. <http://www.theatlantic.com/international/archive/2014/08/hillary-clinton-failure-to-help-syrian-rebels-led-to-the-rise-of-isis/375832/> (viitattu 10.11.2014)

Goldsmith, Benjamin E. & Horiuchi, Yusaku 2012. In Search of Soft Power: Does Foreign Public Opinion Matter for US Foreign Policy? *World Politics* 64:3, 555–585.

Grönqvist, Jessica 2008. EU:n laajentuminen: Turkin liittymisprosessi ja Kyproksen kysymys. Pro gradu -tutkielma. Poliittinen historia. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Güney, Aylin 2004. The USA's Role in Mediating the Cyprus Conflict: A Story of Success or Failure? *Security Dialogue* 35:1, 27–42.

Guzzini, Stefano 2013. *New International Relations: Power, Realism and Constructivism*. Florence: Taylor and Francis.

Hallams, Ellen 2011. From Crusader to Exemplar: Bush, Obama and the Reinvigoration of America's Soft Power. *European Journal of American studies* 6:1. <http://ejas.revues.org/9157> (viitattu 10.11.2014).

Hendrickson, David C. & Tucker, Robert 2004. The Sources of American Legitimacy. *Foreign Affairs* 83:6, 18–32.

Herring, George C. 2008. *From Colony to Superpower. U.S. Foreign Relations since 1776*. Oxford: Oxford University Press.

Hill, Charles A. 2004. The Psychology of Rhetorical Images. Artikkeliteoksessa Charles A. Hill & Marguerite H. Helmers: *Defining Visual Rhetorics*, 25–40. Mahwah: Lawrence Erlbaum.

Hobbes, Thomas 1651/1999. *Leviathan, eli kirkollisen ja valtiollisen yhteiskunnan aines, muoto ja valta*. Tampere: Vastapaino.

Holsti, Kalevi 1991. *Peace and War: Armed conflicts and international order 1648–1989*. Cambridge: Cambridge University Press.

Immonen, Helena 2014. Tehtävä Kyproksella. Ruotuväki 3.10.2014. <http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi/?urile=wcm:path:/SU+Puolustusvoimat.fi/Puolustusvoimat.fi/Ruotuvaki-lehti/Pikauutiset/Tehtava+Kyproksella> (viitattu 10.12.2014)

Kagan, Robert 2004. America's Crisis of Legitimacy. *Foreign Affairs* 83:2, 65–87.

Kagan, Robert 2008. End of Dreams, Return of History. Artikkeliteoksessa Melvyn P. Leffler & Jeffrey W. Legro, *To Lead the World. American Strategy after the Bush Doctrine*, 36–59. Oxford: Oxford University Press.

Kennedy, John Fitzgerald 1961. Inaugural Address. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=8032> (viitattu 1.6.2014)

Ker-Lindsay, James 2011. *The Cyprus Problem. What Everyone Needs to Know*. Oxford: Oxford University Press.

- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja sisällytys. Tampere: Vastapaino.
- Lagon, Mark P. 2011. The Value of Values. Soft Power under Obama. *World Affairs* 174:3, 69–77.
- Lake, David A. 2013. Legitimizing Power: The Domestic Politics of U.S. International Hierarchy. *International Security* 38: 2, 74–111.
- Lakoff, George 2004. Don't Think of An Elephant! Know Your Values and Frame the Debate: the Essential Guide for Progressives. White River Junction: Chelsea Green Publishing.
- Leonard, Mark, Stead, Catherine & Smewing, Conrad 2002. Public Diplomacy. Lontoo: Foreign Policy Centre.
- Mandel, Mo 2011. Europe Is Irrelevant. Albumilla The M Word. [CD]. New York City: Comedy Central Records. Saatavilla esimerkiksi:
<https://play.spotify.com/trackset/mediabar/5xzKNpLtVqu0NENzvU5tHQ/%23/0> (viitattu 1.9.2014)
- Marlin, Randal 2011. Propaganda and the Ethics of Wikileaks. *Global Media Journal, Australian Edition* 5:1, 1–8.
- Mavroyiannis, Andreas D. 2014. The Geopolitical Role of Cyprus in the Wider Context of the European Union. *Mediterranean Quarterly* 25:1, 54–64.
- Morley, Nathan 2014. Cyprus peace talks resume after two-year break. *Deutsche Welle* 11.2.2014. <http://dw.de/p/1B6xR> (viitattu 4.12.2014)
- Müftüler-Bac, Meltem 1999. The Cyprus debacle: What the future holds. *Futures* 31:6, 559-575.
- Mäkelä, Terhi 2008. EU-jäsenyyden vaikutus Kyproksen konfliktiin. Pro gradu -tutkielma. Valtio-oppi. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.
- Nossel, Suzanne 2004. Smart Power. *Foreign Affairs* 83:2, 131–142.
- Nye, Joseph S. Jr. 1990. Bound to Lead. The Changing Nature of American Power. New York: Basic Books.
- Nye, Joseph S. Jr. 2004. Soft Power. The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs.
- Nye, Joseph S. Jr. 2008a. Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 616:1, 94–109.

- Nye, Joseph S. Jr. 2008b. Security and Smart Power. *American Behavioral Scientist* 51:9, 1351–1356.
- Nye, Joseph S. Jr. 2008c. *The Powers to Lead*. Oxford: Oxford University Press.
- Nye, Joseph S. Jr. 2009. Get Smart. *Foreign Affairs* 88:4, 160–163.
- Ottosen, Rune 2012. Wikileaks: Ethical Minefield or a Democratic Revolution in Journalism? *Journalism Studies* 13:5–6, 836–846.
- Paloheimo, Laura 2008. Yksi saari – kaksi historiaa. Menneisyys sovun esteenä Kyproksessa. Pro gradu -tutkielma. Poliittinen historia. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Palonen, Kari 1988. *Tekstistä politiikkaan. Johdatusta tulkintataitoon*. Tampere: Vastapaino.
- Palonen, Kari 1997. *Kootut retoriikat. Esimerkkejä politiikan luennasta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Palonen, Kari 2008. Kaksi politiikan käsitettä. Artikkeliteoksessa Paul-Erik Korvela & Kia Lindroos: *Avauksia poliittiseen ajatteluun*, 195–220. Jyväskylä: Minerva.
- Perelman, Chaïm 1996. *Retoriikan valtakunta*. Tampere: Vastapaino.
- Pew Research Center 2014. *Beyond Red vs. Blue: The Political Typology*. June 2014. <http://www.people-press.org/files/2014/06/6-26-14-Political-Typology-release1.pdf> (viitattu 15.7.2014)
- Polin, Justin 2011. Toward a Smarter Power. Moving Beyond the Rhetoric. *World Affairs* 173:3, 92–100.
- Powell, Jonathan 2010. US embassy Cables: Leaks happen. But on this industrial scale, whose interest are served? *The Guardian* 30.11.2010. <http://www.theguardian.com/commentisfree/2010/nov/30/us-embassy-cables-wikileaks-public-interest> (viitattu 1.6.2014)
- Power, Samantha 2008. Legitimacy and Competence. Artikkeliteoksessa Melvyn P. Leffler & Jeffrey W. Legro: *To Lead the World. American Strategy after the Bush Doctrine*, 133–156. Oxford: Oxford University Press.
- Rasku, Minna 2007. *On the Border of East and West: Greek Geopolitical Narratives*. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-2903-9> (viitattu 9.12.2014)
- Rolin, Kristina 2006. Humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen perinteet. Artikkeliteoksessa Jaana Hallamaa, Veikko Launis, Salla Lötjönen & Irma Sorvali (toim.): *Etiikkaa ihmistieteille*, 108–123. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Romenesko, Jim 2010. Columbia j-school staff : WikiLeaks prosecution ‘will set a dangerous precedent’. *The Poynter Institute* 16.12.2010. <http://www.poynter.org/latest->

news/mediawire/110885/columbia-j-school-staff-wikileaks-prosecution-sets-dangerous-precedent/ (viitattu 1.6.2014)

Rousseau, Jean-Jacques 1762/ 2008. *Du contrat social ou principes du droit politique*. MetaLibri Digital Library.

http://www.ibiblio.org/ml/libri/r/RousseauJJ_ContratSocial_p.pdf (viitattu 1.6.2014)

Saari, Sinikukka & Nokkala, Arto 2011. Avoimuuden aikakausi. *Ulkopolitiikka* 48:2, 47–49.

Sadeniemi, Pentti 1995. *Principles of legitimacy and international relations*. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos.

Sagat, Inanc 2001. *Perceptions of Greek Cypriot and Turkish Cypriot of the Cyprus Problem Then and Now: A study of contemporary Greek Cypriot and Turkish Cypriot nationalism*. Pro gradu -tutkielma. *Kansainvälinen politiikka*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Savel, Maria 2014. Natural Gas Fight Dampens Any Optimism for Cyprus Reunification. *World Politics Review* 12.11.2014. <http://www.worldpoliticsreview.com/trend-lines/14428/natural-gas-fight-dampens-any-optimism-for-cyprus-reunification> (viitattu 4.12.2014)

Scott-Smith, Giles 2011. Soft Power, US Public Diplomacy and Global Risk. Artikkeliteoksessa Scott Lucas & Ari Fisher: *Trials of Engagement : The Future of US Public Diplomacy*, 99–115. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.

Seppänen, Janne 2008. *Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa*. 5. painos. Tampere: Vastapaino.

Shane, Scott 2011. WikiLeaks Leaves Names of Diplomatic Sources in Cables. *New York Times* 30.8.2011. <http://www.nytimes.com/2011/08/30/us/30wikileaks.html> (viitattu 1.6.2014)

Sun, Henry H. 2008. International Political Marketing: a Case Study of United States Soft Power and Public Diplomacy. *Journal of Public Affairs* 8:3, 165–183.

Suomen perustuslaki (731/1999).

Suskind, Ron 2004. Without a Doubt. *New York Times Magazine* 17.10.2004. <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C05EFD8113BF934A25753C1A9629C8B63> (viitattu 1.6.2014)

Talbott, Strobe 2007. Foreword. Artikkeliteoksessa Ivo H. Daalder: *Beyond Preemption: Force and Legitimacy in a Changing World*, vii–xi. Washington: Brookings Institution Press.

Tambini, Damian 2013. Responsible Journalism? WikiLeaks, the Diplomatic Cables and Freedom of Expression in a U.K. Context. *Policy & Internet* 5:3, 270–288.

- The Economist 2014. A glimmer of hope. The Economist 15.2.2014.
<http://www.economist.com/news/europe/21596573-yet-another-round-talks-reunify-divided-island-begins-glimmer-hope> (viitattu 4.12.2014)
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- United Nations Development Programme 2013. Human Development Report 2013. New York: UNDP. http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf (viitattu 1.6.2014)
- United Nations General Assembly 1948. Universal Declaration of Human Rights. <http://www.un.org/en/documents/udhr/> (viitattu 1.6.2014)
- United States Declaration of Independence, 1776.
http://www.archives.gov/exhibits/charters/declaration_transcript.html (viitattu 9.12.2014)
- United States Department of State 2010. 2010 Human Rights Report: Cyprus. Washington: Department of State. <http://www.state.gov/documents/organization/160184.pdf> (viitattu 1.6.2014)
- United States Embassy of Nicosia 2014. Assistance to Cyprus.
<http://cyprus.usembassy.gov/theembassy/bicom.html> (viitattu 14.12.2014)
- United States Mission to the United Nations 2012. Leading for Reform at the United Nations. <http://usun.state.gov/briefing/statements/182296.htm> (viitattu 10.12.2014)
- Valtioneuvosto 2006. Suomen EU-puheenjohtajakauden tuloksia.
<http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/eurooppa-neuvostot/20061215/fi.pdf> (viitattu 10.12.2014)
- Vehkoo, Johanna 2011. Painokoneet seis! Kertomuksia uuden journalismin ajasta. Helsinki: Teos.
- Vähämaa, Tetti 2013. Mitä tulikaan kerrottua? Kyproksen valtion CEDAW-kertomusten narratiivinen analyysi. Pro gradu -tutkielma. Kansainvälinen politiikka. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Weber, Max 1922/1978. Economy and Society. An Outline of Interpretive Society. Berkeley: University of California Press.
- Wiberg, Matti 2006. Yhteiskuntatiede ja kohteen vahingoittaminen. Artikkeliteoksessa Jaana Hallamaa, Veikko Launis, Salla Lötjönen & Irma Sorvali (toim.): Etiikkaa ihmistieteille, 261–273. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Wikileaks 2011. What Wikileaks is? <https://wikileaks.org/About.html> (viitattu 1.6.2014)
- Wikileaks 2014. The Wikileaks Public Library of US Diplomacy.
<https://search.wikileaks.org/plusd/about/> (viitattu 1.6.2014)

Yle Elävä arkisto 2006. Kypros – Afroditen saari. Toim. Martti Timonen. Helsinki: Yleisradio. http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/kypros_-_afroditen_saari_7614.html#media=7619 (viitattu 1.6.2014)

Yle Uutiset 2011. Kirjaston ammattilaiset puolustavat Wikileaks-palvelua. Yle Uutisten kulttuuritoimitus 3.2.2011. http://yle.fi/uutiset/kirjaston_ammattilaiset_puolustavat_wikileaks-palvelua/2338436 (viitattu 1.6.2014)